

TORAH OHR • THE CHASSIDISHE PARSHA

פרשת שמות

Parshas Shemos

The 9 maamarim of Torah Ohr on the parsha.

The Hebrew and the translation

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok

LikuteiTorah.com

THE CHASSIDISHE PARSHA

likuteitorah.com/torah-ohr/shemos/

Contents

PARSHAS SHEMOS

Maamar 1	ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב... “And these are the names of the children of Israel who came to Egypt with Yaakov”	3
Maamar 2	קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים... “The voice of my Beloved! Behold, He comes, leaping”	37
Maamar 3	ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם וגו' “And Havayah said to him: Who has given a mouth to man?”	51
Maamar 4	זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר “This is My Name forever, and this is My remembrance from generation to generation”	66
Maamar 5	להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך מיין To understand the saying of our Sages on “For your love is better than wine”: “The words of the Scribes are sweet upon me”	73
Maamar 6	לבך יהגה אימה איה סופר איה שוקל וגו' “Your heart will meditate on dread: ‘Where is the one who counts? Where is the one who weighs?’”	81
Maamar 7	הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל Those Who Came, Yaakov Will Take Root	85
Maamar 8	ביאור על הנ"ל An Explanation of the Above	97
Maamar 9	תוספת ביאור An Additional Explanation	109

ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב...

“And these are the names of the children of Israel who came to Egypt with Yaakov”

1 ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה את יעקב איש וביתו באו. הנה בפרשת ויגש נאמר גם כן ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו.

“And these are the names of the children of Israel who came to Egypt with Yaakov; each man and his household came.” Now in Parshas Vayigash it is also said, “And these are the names of the children of Israel who came to Egypt, Yaakov and his sons.”

וצ"ל למה הוכפל בתורה ענין בואם מצרימה. גם להבין השינויים מהתם להכא. דכאן נאמר הבאי [הבאים] מצרימה את יעקב.

We need to understand why the matter of their coming to Egypt is repeated in the Torah, and also to understand the differences between there and here. For here it says, “who came to Egypt with Yaakov.”

2 ובוֹיגֶשׁ נאמר הבאי [הבאים] מצרימה יעקב. ועוד צ"ל מ"ש בפרשת ויגש בני ישראל כו' יעקב ובניו שכולל יעקב ג"כ בכלל בני ישראל והרי יעקב הוא ישראל עצמו כמ"ש לא יעקב יאמר עוד שמך כ"א ישראל.

And in Vayigash it says, “who came to Egypt, Yaakov.” We further need to understand what is said in Parshas Vayigash, “the children of Israel,” etc., “Yaakov and his sons,” which includes Yaakov as well among “the children of Israel.” But Yaakov is Yisrael himself, as it is written, “Your name shall no longer be called Yaakov, but Yisrael.”

3 וא"כ איך נק' בני ישראל. והענין דהנה כתיב ירד ירדנו כו' ירידה אחר ירידה וכן ביצ"מ [ביציאת מצרים] וגאולה כתיב ואנכי אעלך גם עלה כו' עלה נעלה כו'.

If so, how can he be called "the children of Israel"? The explanation is this. It is written, "We came down, indeed came down," etc.: a descent after a descent. And similarly, regarding the Exodus from Egypt and the redemption, it is written, "And I will bring you up, also bring [you] up," etc., [and] "We shall go up, indeed go up," etc.

היינו ב' עליות שהוא עילוי אחר עילוי ובאמת ביצ"מ [ביציאת מצרים] לא נתעלו רק פעם א' כמ"ש אעלה אתכם מעני מצרים כו' אל ארץ זבת חלב ודבש.

That is, two ascents, which is an elevation after an elevation. But in fact, at the Exodus from Egypt they were raised up only once, as it is written, "I will bring you up out of the affliction of Egypt," etc., "to a land flowing with milk and honey."

אך כי עלייה זו השנית היא רומזת על גאולה העתידה להיות בב"א [במהרה בימינו אמן] (וכן בשמות ג' פסוק י"ד אמר לו ענין הגאולה האחרונה כדפירש רש"י [רבי שלמה יצחקי] שם):

Rather, this second ascent alludes to the redemption that is to come, speedily in our days, amen. (And likewise in Shemos, chapter 3, verse 14, He told him of the final redemption, as Rashi explains there.)

4 דהנה כתיב כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות שמקיש הכתוב ענין גאולה אחרונה ליציאת מצרים.

For it is written, "As in the days of your going out of the land of Egypt, I will show him wonders": the verse likens the final redemption to the Exodus from Egypt.

והוא שכמו שכל עיקר תכלית המכוון בגלות מצרים והשעבוד רד"ו שנה הי' [היה] בכדי לזכוי לקבלת התורה פנים בפנים דבר ה'.

That is: just as the whole essential purpose intended in the exile of Egypt and the servitude of two hundred and ten years was in order to merit receiving the Torah, [when] "face to face Havayah spoke."

5 וכמ"ש וזה לך האות כו' בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה.

As it is written, "And this shall be the sign for you," etc.: "when you bring the people out of Egypt, you shall serve G-d upon this mountain."

כך כל אריכות הגלות הזה הוא כדי לזכות לגילוי פנימית התורה שיהי [שיהיה] לעייל [לעמיד לבוא] כי במתן תורה היי [היה] קבלת התורה הנגלית אבל פנימית טעמי התורה יהי [יהיה] הגלוי שלהם לעייל [לעמיד לבוא].

So too, the whole length of this exile is in order to merit the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, which will come in the Time to Come. For at the Giving of the Torah there was the receiving of the revealed Torah, but as for the inner dimension of the Torah's reasons, their revelation will be in the Time to Come.

6 ועיזי נאמר אראנו נפלאות. וכמ"ש עין בעין יראו. וכך בענין השעבוד והגלות שנאמר בגלות מצרים וימררו את חייהם בעבדה קשה בחומר ובלבנים ובכל עבדה בשדה.

And of this it is said, "I will show him wonders," and as it is written, "Eye to eye they shall see." And so too regarding the servitude and the exile, of which it is said in the exile of Egypt, "And they embittered their lives with hard labor, with mortar and with bricks, and with all labor in the field."

קאי גם על זמן האחרון וימררו את חייהם היא התורה כי היא חיינו. בעבדה קשה דא קושיא. בחומר דא קל וחומר.

[This] refers also to the final era. "And they embittered their lives": this is the Torah, for it is our life. "With hard labor (be'avodah kashah)": this is the kushya (the difficulty). "With mortar (chomer)": this is the kal vachomer (the inference from minor to major).

7 ובכל עבדה בשדה דא ברייתא. ובלבנים דא לכוון הלכתא. שאין בידינו הלכה ברורה ודין ברור כי כל דיני התורה במחלוקת [במחלוקת] שנויה הללו מכשירין ומטהרין והללו פוסלין ומטמאין.

"And with all labor in the field": this is the Baraisa. "And with bricks (u'vilvenim)": this is libun hilchasa (the clarifying of the halachah). For we do not have in hand a clear halachah and a clear ruling, since all the laws of the Torah are taught in dispute: these declare fit and pure, and those declare unfit and impure.

וא"כ כמו שע"י שעבוד מצרים בחומר ובלבנים זכו למתן תורה כך ג"כ ע"י לכוון הלכתא שבזמננו זה. יזכו לגלוי פנימי [פנימיות / פנימית] התורה לעייל [לעמיד לבוא] להיות אראנו נפלאות:

If so, just as through the servitude of Egypt in mortar and bricks they merited the Giving of the Torah, so too, through the libun hilchasa of this time of ours, they will merit the revelation of the inner dimension (pnimiyus) of the Torah in the Time to Come, so that there will be [the fulfillment of] "I will show him wonders."

8 והנה להבין ענין לבון הלכתא (וגם ענין בכל עבודה בשדה) ואיך עייז יהי [יהיה] הגלוי לעי"ל [לעתיד לבוא]. יש להקדים פי' וענין מלך משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול.

Now, to understand the matter of libun hilchesa (and also the matter of “with all labor in the field”), and how through this the revelation will come in the Time to Come, we must first explain the meaning and the concept of “King, praised and glorified forever and ever, [is] His great Name.”

כי הנה תכלית ירידת הנשמה לעוה"ז ירידה צורך עלייה היא כדי לחזות בנועם ה' בעוה"ב [בעולם הבא] ובג"ע [ובגן עדן] העליון וג"ע [וגן עדן] התחתון

For the purpose of the soul's descent into this world, a descent for the sake of an ascent, is in order “to behold the pleasantness of Havayah” in the World to Come and in the Upper Gan Eden and the Lower Gan Eden.

שהוא השגת הנשמות נהנין מזיו השכינה שהוא תענוג נפלא עד אין קץ ותכלית בלי גבול.

That is the apprehension of the souls, who “take pleasure in the radiance of the Shechinah (Divine Presence),” which is a wondrous delight, without end or limit, without bound.

9 והנה בספרים לא נזכר כ"א ג"ע [גן עדן] עליון ותחתון אבל באמת יש כמה בחי' ג"ע [גן עדן] ותענוגים עד אין קץ

Now, the books mention only the Upper and the Lower Gan Eden, but in truth there are many levels of Gan Eden and of delights, without end.

וזהו משובח ומפואר עדי עד. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] צדיקים אין להם מנוחה בעוה"ב [בעולם הבא] שנאמר ילכו מחיל אל חיל.

And this is [the meaning of] “praised and glorified forever and ever.” And as our Sages, of blessed memory, said: “The righteous have no rest in the World to Come, as it is said, ‘They go from strength to strength.’”

ונועם ה' והתענוג ההוא הוא מבחי' גלוי משמו הגדול כו'. אשר כדאי כל יסורי גיהנם כדי לחזות בנועם ה' וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מוטב דלידייני כו':

And “the pleasantness of Havayah,” that delight, comes from the level of a revelation of His great Name, etc., for which all the sufferings of Gehinnom are worthwhile, in order “to behold the pleasantness of Havayah.” And as our Sages, of blessed memory, said, “Better that he be judged,” etc.

10 והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] **שאברהם בחר לו שעבוד גלות תחת יסורי גיהנם. כי הנה ענין**

הגיהנם הוא כדי לצרף הנפש מחולאת הרע אשר בקרבה

Now, our Sages, of blessed memory, said that Avraham chose for himself the servitude of exile instead of the sufferings of Gehinnom. For the purpose of Gehinnom is to purify the soul of the sickness of the evil that is within it.

כמו מצרף לכסף שהפסולת והסיג'י' [והסיגים] נשרפים תוך הכור ונשאר הכסף נקי מכל סיג

It is like "the refining pot for silver": the waste and the dross are burned up inside the furnace, and the silver remains clean of all dross.

כך כדי שתוכל הנפש לקבל אור ענג העליון להיות נהנים כו' צריכה להתברר תחלה באש של גיהנם להפריד הרע מן הטוב כי לא יגורך רע כתיב

So too, in order that the soul be able to receive the light of the supernal delight, to be "taking pleasure," etc., it must first be refined in the fire of Gehinnom, to separate the evil from the good, for it is written, "Evil shall not dwell with You."

והנה אברהם בחר לו שעבוד גלות שהוא ג"כ בחי' צירוף לנפש כמ"ש מכור הברזל ממצרים. וגלות אדום נק' כור עוני כו':

Now Avraham chose for himself the servitude of exile, which is also a kind of purification for the soul, as it is written, "from the iron furnace, from Egypt." And the exile of Edom is called "the furnace of affliction," etc.

11 אך הנה הנשמה היא נברא' ובעל גבול וא"א לנפש לקבל הארת תענוג העליון שהוא בלי גבול עדי עד.

However, the soul is a created being and finite, and it is impossible for the soul to receive the radiance of the supernal delight, which is without limit, forever and ever.

אלא ע"י התלבשו' אור התענוג בכלי ולבוש כמ"ש עוטה אור כשלמה שהוא אור תורה וכמ"ש ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן כי עדן הוא בחינת מקור התענוגים.

[It is possible] only through the clothing of the light of the delight in a vessel and a garment, as it is written, "Who wraps Himself in light as in a garment," which is the light of Torah; and as it is written, "And a river goes out of Eden to water the garden," for Eden is the level of the source of delights.

(וכמ"ש בפרדס בערכי הכינויים ערך עדן בשם התיקוני זוהר עדן עילאה הוא בחינת כתר עליון ולכן נאמר על בחי' עדן עין לא ראתה כו').

(And as is written in the Pardes, in Erchei HaKinuyim, in the entry "Eden," in the name of the Tikkunei Zohar: the Upper Eden is the level of the Supernal Keser (the Crown); and therefore it is said of the level of Eden, "No eye has seen," etc.)

ונהר יצא מעדן זה להשקות את הגן היינו בחי' ג"ן סדרים דאורייתא כי אורייתא מחכמה נפקת ואין התלבשות אור א"ס ב"ה אלא בחכמה כח מ"ה [מה] בחי' בטול ונחנו מה כו'

And "a river goes out of" this "Eden to water the garden (gan)": that is, the level of the fifty-three (gan) portions of the Torah. For "the Torah comes forth from Chochmah (wisdom)," and the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, is clothed only in Chochmah, which is koach mah ("the power of 'what'"), the level of self-nullification (bittul), [as in] "and what are we," etc.

ולכן ע"י התורה תוכל הנשמה להשיג שמו הגדול (שהוא בחי' כתר עליון מלכות דא"ס שנקרא שמו הגדול שנמשך ומתלבש בחכמה כו') כי כל התורה היא שמותיו של הקב"ה כו':

Therefore, through the Torah the soul is able to apprehend His great Name (which is the level of the Supernal Keser, the Malchus (sovereignty) of the Infinite One (Ein Sof), which is called "His great Name," which is drawn down and clothed in Chochmah, etc.), for the whole Torah is the Names of the Holy One, blessed be He, etc.

12 וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] ששים המה מלכות אלו ששים מסכתות ושמונים פלגשים אלו הברייתות ועלמות אין מספר אלו ההלכות.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "There are sixty queens': these are the sixty tractates; 'and eighty concubines': these are the Baraisos; 'and maidens without number': these are the halachos."

והנה דמיון ומשל המשניות למלכות וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מתניתא מלכתא הוא ע"פ מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] אשה מזרעת אדם שממנו בשר כו' נמצא שעיקר הזרעת הולד הוא מטפת נוקבא.

Now, the comparison and analogy of the Mishnayos to queens, as our Sages, of blessed memory, said, "The Mishnah is a queen," is based on the saying of our Sages, of blessed memory: "The woman gives seed of the red, from which [comes] the flesh," etc. It follows that the main seeding of the child is from the female drop.

וכמ"ש אשה כי תזריע וילדה כו' וטפת דכר הוא רק כדי לברר טפת נוקבא שמהטוב ומובחר נוצר הולד

As it is written, "When a woman brings forth seed and gives birth," etc. And the male drop serves only to refine the female drop, so that the child is formed from the good and choice [part].

וכמ"ש ותזרני חיל מלשון זורה את גורן בחי' בירורי' [בירורים / בירורין] (ובאמת זהו ענין בירור אחר בירור שהרי טפת נוקבא היא נמשכ' [נמשכת] ג"כ אחר הבירור

And as it is written, "And You have girded me (vatezareini) with strength," from the language of "he winnows (zoreh) the threshing floor": the level of refinements. (And in truth this is a matter of a refinement after a refinement, for the female drop too is drawn forth after a refinement.

שהרי התהוות טפה זו הוא מהמאכלים שאוכלת ונתבררי' [ונתבררים] עד שנהפכים לדם בכבד ועולה ללב ומשם למוח ואח"כ נמשך מהמוחין שלה הזרעת הטפה כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שלי"ט [שער ל"ט].

For this drop comes into being from the foods she eats, which are refined until they turn into blood in the liver; and [the blood] rises to the heart, and from there to the brain; and afterwards the seedling of the drop is drawn from her intellect (mochin), as is written in Etz Chaim, Sha'ar 39.

נמצא המשכה זו היא ממה שכבר נתברר בתכלית עד שנכלל במוחין דנוקבא אז משם נמשכה טפת נוקבא רק שאעפ"כ [שאף על פי כן] כדי שיהיה מזה התהוות הולד אי אפשר עד שיתברר בירור שני ע"י טפת הדכר כנ"ל).

It follows that this drawing forth is from what has already been completely refined, to the point that it is included in the mochin of the female (Nukva), and then the female drop is drawn from there. Yet even so, for a child to come into being from it is impossible until it is refined with a second refinement through the male drop, as explained above.)

וכך הנה המשניות הם בחינת בירורים בחכמה אתברירו טמא וטהור אסור ומותר. פי' מותר שאינו אסור וקשור בידי החיצונים ויוכל לעלות וליכלל בקדושה כי הדם הוא הנפש.

So too, the Mishnayos are the level of refinements: "through Chochmah (wisdom) they are refined," impure and pure, forbidden and permitted. "Permitted" (mutar) means that it is not bound (asur) and tied in the hands of the external forces, and it is able to rise and be included in holiness. For "the blood is the soul."

והנה מכל מאכל אשר יאכל נהפך לדם כי תלת שליטין אינון כבדא ולבא ומוחא שנתברר הדם בירור אחר בירור ובכח האכילה הוא קורא ומתפלל בכל לבבו ובכל נפשו כו'.

Now, from every food that is eaten, [part] turns into blood, for “there are three rulers: the liver, the heart and the brain,” in which the blood is refined, a refinement after a refinement. And with the strength of that eating a person reads and prays “with all his heart and with all his soul,” etc.

אבל מאכלות האסורות הגם שלומד ומתפלל בכח האכילה ההיא אינה עולה לה' להיות בכל לבבך כו' והוא בירורי המאכלים.

But with forbidden foods, even though he studies and prays with the strength of that eating, it does not rise to G-d, to be “with all your heart,” etc. And this is the refinement of foods.

13 וכן בירורי לבושים ובתים בחינת מקיפים הנה הבירור הזה הוא ע"י בחי' חכמה בחי' משניות

And likewise the refinement of garments and houses, the level of encompassing things (makifim): this refinement is through the level of Chochmah (wisdom), the level of the Mishnayos.

אך להיות נמשך ח"ע [חכמה עילאה] חכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעא להיות בחינת הבירורים הוא על ידי התנאים בעלי המשנה וכמו שכתוב והאיתנים מוסדי ארץ.

But for supernal Chochmah, His wisdom, may He be blessed, [of whom it is said,] “He is wise, but not with a knowable wisdom,” to be drawn down and become the level of the refinements [comes about] through the Tannaim, the masters of the Mishnah; as it is written, “and the mighty ones (eisanim), the foundations of the earth.”

איתנים אותיות תנאים שהם המיסדים את הארץ בחינת תורה שבעל פה וכמו שכתוב משכיל לאיתן שממשיכים מבחינת משכיל וכתוב משכיל על דבר כו'

Eisanim has the letters of Tannaim: they are the ones who lay the foundations of the “earth,” the level of the Oral Torah. And as it is written, “A maskil of Eisan,” for they draw down from the level of maskil (the one who understands); and it is written, “He who understands (maskil) a matter,” etc.

ולכן נק' מלכתא שיחוד המלך עמה הוא תמידי ויחוד זה הוא המשכת מ"ד [מ"ן דוכרין] דח"ע [דחכמה עילאה] לברר המ"ן [המ"ן נוקבין] דב"ן [דשם ב"ן]. והיינו ע"י התנאים חכמי המשנה.

Therefore [the Mishnah] is called “queen” (malkesa), for the King's union with her is constant. And this union is the drawing down of the mayin duchrin (masculine waters) of supernal Chochmah to refine the mayin nukvin (feminine waters) of Ban. And this is through the Tannaim, the sages of the Mishnah.

כי תנאים אותיות איתנים שמקבלים מבחי' חכמה (יסוד אבא נקי איתן ע' [עיינן] באגה"ק [באגרת הקודש] ע"פ וצדקה כנחל איתן) ע"ד משה קבל תורה מסיני כו' עד ונביאים מסרוה לאנשי כנה"ג [כנסת הגדולה] הרי קבלתם ממה שהיה בחי' חכמה

For Tannaim has the letters of eisanim, since they receive from the level of Chochmah (the Yesod (foundation) of Abba is called eisan; see Iggeres HaKodesh, on "and righteousness like a mighty (eisan) stream"), in the manner of "Moshe received the Torah from Sinai," etc., until "and the Prophets transmitted it to the Men of the Great Assembly." Thus their tradition is from Moshe, who is the level of Chochmah.

ולכן עיקר פסקי הלכות שלהם לא היה ע"פ הכרעת שכלם רק ממה שקבלו איש מפי איש עד משה.

Therefore their halachic rulings, in the main, were not based on the decision of their own intellect, but on what they had received, one man from the mouth of another, back to Moshe.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] (סוכה דף כח.) גבי ר' [רבין] אליעזר י"ב אמר להם שמעתי י"ח אמר להם לא שמעתי.

As our Sages, of blessed memory, said (Sukkah, folio 28a) about Rabbi Eliezer: on twelve [matters] he told them, "I have heard," [and on] eighteen he told them, "I have not heard."

וכן גבי עקביא בן מהללאל. אני שמעתי מפי המרובים כו'. והיינו לפי שהיו בבחי' אין ובטול ממש.

And likewise about Akavya ben Mahalalel: "I heard from the many," etc. That is because they were in the state of "nothing" (ayin) and of actual self-nullification (bittul).

ע"כ האירה בהם בחי' משה שהוא בחי' בטול אמיתי ונחנו מה (בחי' מ"ה [שם מ"ה] דמ"ד [דמיין דוכרין]) המברר ב"ן [שם ב"ן] שהוא בירור אחר בירור) מן המים משיתהו.

Therefore the level of Moshe shone in them, which is the level of true self-nullification, "and what (mah) are we" (the level of Mah of the mayin duchrin, which refines Ban, which is a refinement after a refinement), "from the water I drew him."

משא"כ אליהו בגימטריא ב"ן [שם ב"ן] הבטול בחיצוניות. ולכן עלה גופו כו'. ולכן ההלכות שאמרו התנאים במשנה הם בחי' אלהות ממש שהוא מה שנמשך אחר בירור ב' דמ"ה [דשם מ"ה] דחכמה עלאה.

This is not so with Eliyahu, [whose name] in gematria is Ban: the self-nullification in the outer dimension (chitzoniyus). Therefore his body ascended, etc. Therefore the halachos that the Tannaim stated in the Mishnah are the level of actual G-dliness, which is what is drawn forth after the second refinement, of Mah of supernal Chochmah.

14 וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אלו ואלו דא"ח [דברי אלקים חיים] הן ולכן מותבינן תיובתא מנייהו. וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אין הגליות מתכנסות אלא בזכות המשניות שנאמר גם כי יתנו כגוים עתה אקבצם.

As our Sages, of blessed memory, said, "These and these are the words of the living G-d"; therefore we raise refutations from them. And this is what our Sages, of blessed memory, said: "The exiles are gathered in only in the merit of the Mishnayos, as it is said, 'Even when they recite (yisnu) among the nations, now I will gather them.'"

כי ענין קבוץ גליות הוא ענין בירור והבדלה כו' הוא בזכות המשניות בחי' בירורים כנ"ל.

For the ingathering of the exiles is a matter of refinement and separation, etc., [and so] it is in the merit of the Mishnayos, the level of refinements, as explained above.

גם אמרו אין ישראל נגאלין אלא בצדקה שהיא בחי' עלייה אחר ההבדלה.

They also said, "Israel will be redeemed only through tzedakah (charity)," which is the level of the ascent after the separation.

הוא ע"י הצדקה כי צדקה תרומם כו' וימינו תחבקני דוקא וכמ"ש ואתם תלקטו לאחד אחד כו'. למיהוי אחד באחד הוא ע"י הצדקה תרומם כו':

It comes about through tzedakah, for "tzedakah exalts," etc., and "His right hand embraces me," specifically. And as it is written, "And you shall be gathered one by one," etc.: to be "one with the One" comes about through "tzedakah exalts," etc.

15 ופלגשים אלו ברייתות כמשל הפלגש שיחוד המלך עמה רק באקראי ובהצנע כו'. וכך הנה המשכת ח"ע [חכמה עילאה] בברייתות הוא לפרקים.

"And concubines": these are the Baraisos, as in the analogy of the concubine, with whom the King's union is only occasional and in privacy, etc. So too, the drawing down of supernal Chochmah (wisdom) into the Baraisos is at intervals.

וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל מתניתא דלא מתניא בי ר' [רבין] חייא ור' [ורבין] אושעיא לאו מתניתא (שאינן ודאים וברורים וע"ד שנשתכחו שלשת אלפים הלכות כימי אבלו של משה).

As our Sages, of blessed memory, said: "Any Baraisa that was not taught in the house of Rabbi Chiya and Rabbi Oshaya is not a Baraisa." (For they are not certain and clear; and it is like the three thousand halachos that were forgotten in the days of mourning for Moshe.

וכך ענין מתניתא דלא מיתני' [מיתניא] בי ר"ח [רבי חייא] ור"א [ורבי אושעיא] אינן ודאים כ"כ [כל כך] כי לא נמשך בהם טפת מ"ד [מ"ד דוכרין] מבחי' עדן העליון. והיינו לפי שהם מבריהא ולא מאצילות כי באצ"י מאיר ח"ע [חכמה עילאה] שהוא בחי' בירור השני בחכמה אתברירו.

So too, the Baraisos not taught in the house of Rabbi Chiya and Rabbi Oshaya are not so certain, because the drop of mayin duchrin from the level of the Upper Eden was not drawn into them. That is because they are from the World of Beriah (Creation) and not from the World of Atzilus (Emanation); for in Atzilus supernal Chochmah shines, which is the level of the second refinement, "through Chochmah they are refined."

אבל במתניתא דלא מיתנו בי ר"ח [רבי חייא] ור"א [ורבי אושעיא] לא נמשך מבחי' האצ"י מבירור האמתי ע"כ אינן ודאים כ"כ [כל כך] רק מתניתא דר"ח [דרבי חייא] ור"א [ורבי אושעיא] הם נמשכים ע"פ הבירור הב' דח"ע [דחכמה עילאה] שהוא בחי' יחוד עליון דמ"ד [דמ"ד דוכרין] ומ"ן [ומ"ן נוקבין] ואעפ"כ [ואף על פי כן] נק' רק פילגשי' [פילגשים] כמו הפלגש שהיחוד עמה באקראי ובהסתר כו'.

But into the Baraisos not taught in the house of Rabbi Chiya and Rabbi Oshaya nothing was drawn from the level of Atzilus, from the true refinement; therefore they are not so certain. Only the Baraisos of Rabbi Chiya and Rabbi Oshaya are drawn by the second refinement of supernal Chochmah, which is the level of the higher union of the mayin duchrin and the mayin nukvin. Even so, they are called only "concubines," like the concubine, with whom the union is occasional and in concealment, etc.)

משא"כ מתניתין מותבינן מינה תיובתא ואין להשיב. ולמעלה היא ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] מיכאל עומד ומקריב נשמות הצדיקים ע"ג [על גבי] המזבח

This is not so with our Mishnah: we raise a refutation from it, and there is no answer. And above, this is the matter of what our Sages, of blessed memory, said: "Michael stands and offers the souls of the righteous upon the altar."

שהוא בחי' בירור בנשמות הראויים ליכלל באוא"ס [באור אין סוף] שהוא לפרקים כו' (וכמ"ש במ"א בפי' הזהר פ' חיי שרה ע"פ והנה רבקה יוצאת כו'):

That is the level of a refinement of the souls that are fit to be included in the Infinite Light (Or Ein Sof), which is at intervals, etc. (And as is explained elsewhere, in the explanation of the Zohar on Parshas Chayei Sarah, on "And behold, Rivkah was coming out," etc.)

16 ועלמות אין מספר אלו ההלכות שהן מימרות האמוראים דלא מותבינן מנייהו תיובתא כלל. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] גברא אנברא קא רמית. שנקי עלמות לשון בתולות. עד לא קבילת דכר אקרי כו'.
כו'.

“And maidens without number”: these are the halachos, which are the sayings of the Amoraim, from which we do not raise refutations at all, as our Sages, of blessed memory, said, “Are you setting one man against another man?” They are called alamos, a term for virgins (besulos): “Before she has received a male, she is called,” etc.

שארין השראת ח"ע [חכמה עילאה] דאצי' בתוכו כי תלמוד בבריאה ונקי' בורא חשך שאין מאיר שם ח"ע [חכמה עילאה] בגילוי כו' רק שהן בחי' כלי מכון להשראת ח"ע [חכמה עילאה]

For the supernal Chochmah (wisdom) of the World of Atzilus (Emanation) does not rest within it, since Talmud is in the World of Beriah (Creation), which is called “creates darkness,” for supernal Chochmah does not shine there openly, etc., but they are only the level of a vessel prepared for supernal Chochmah to rest in.

כדכתיב בתולות אחריה רעותיה מובאות לך תוכלנה בשמחות וגיל תבואנה בהיכל מלך.

As it is written, “Virgins after her, her companions, are brought to You; they are led with joy and gladness; they enter the King’s palace.”

וזהו ענין לבון הלכתא שצריך ללבן ההלכות ולהמשיך בתוכן ח"ע [חכמה עילאה] חכים ולא בחכ' [בחכמה] ידיעא כו' חכמתו ית' כו'

And this is the matter of libun hilchesa: one must clarify the halachos and draw into them supernal Chochmah, “wise, but not with a knowable wisdom,” etc., His wisdom, may He be blessed, etc.

(שבה מלובש בחי' עדן העליון ובחי' שמו הגדול כו' כנ"ל. ולבון הלכתא הוא ע"י קושיות ופירוקים כענין שמצינו ברשב"י [ברבי שמעון בר יוחאי] בפ' ב"מ [במה מדליקין] שע"י ממשיך עומק החכמה וזהו בחי' לבון שממשיך מבחי' לבון העליון שהוא בחי' כתר וחכמה

(In it are clothed the level of the Upper Eden and the level of His great Name, etc., as explained above. And libun hilchesa is through questions and resolutions, as we find with Rabbi Shimon bar Yochai in the chapter Bameh Madlikin, that through this he draws down the depth of Chochmah. And this is the level of libun (whitening), for it draws from the level of the supernal whiteness, which is the level of Keser (the Crown) and Chochmah.

וזהו ענין עצי הלבנון וכנודע מענין בגדי לכן דכה"ג [דכהן גדול] ביוה"כ [ביום הכפורים] וכל ענין העבודה גם עכשיו בלבון הלכתא זהו לברר בירורים הנ"ל. ואז לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב בתולות אחריה רעותיה מובאות לך:]

And this is the meaning of "the trees of Lebanon," and as is known concerning the white garments of the High Priest on Yom Kippur. And the whole matter of the service now too, in libun hilchesa, is to refine the refinements mentioned above. And then, in the Time to Come, it is written, "Virgins after her, her companions, are brought to You."

ובזה יובן מ"ש בזוהר דכל התורה ומצות הוא לאתקנא רזא דשמיה כי הנה יש ז' שמות שאין נמחקין והיינו שם אל בחסד כו'

With this will be understood what is said in the Zohar, that the whole Torah and the mitzvos are "to perfect the mystery of His Name." For there are seven Names that may not be erased, namely the Name Kel in Chesed (kindness), etc.

כי כדי שיהיה המשכת אור א"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל במדת החסד כדי להיות עולם חסד יבנה הוא רק מבחי' שם והארה בעלמא מא"ס ב"ה והוא בחי' שם אל.

For in order for there to be a drawing down of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, who "is not of any of these attributes at all," into the attribute of Chesed, so that "the world is built with kindness," it is only from the level of a name and a mere radiance from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He; and this is the level of the Name Kel.

17 וכידוע שאין ערוך השם של האדם עד"מ לגבי עצמותו וכלא חשיבי. וכן שם אלקים בגבורה.

As is known, a person's name, for example, bears no comparison to his essence and is considered as nothing. And likewise the Name Elokim in Gevurah (restraint).

ולכן כדי להמשיכו ית' להתלבש במדותיו להיות עולם חסד יבנה הוא ע"י התומ"צ [התורה ומצות] ע"י מצוה זו נמשך שם זה במדה זו כו' אך עיקר הפי' לאתקנא רזא דשמיה היינו להמשיך מבחי' שמו הגדול שהוא בחי' א"ס.

Therefore, to draw Him, may He be blessed, to be clothed in His attributes (middos), so that "the world is built with kindness," is through Torah and mitzvos: through this mitzvah this Name is drawn into this attribute, etc. But the main meaning of "to perfect the mystery of His Name" is to draw down from the level of His great Name, which is the level of the Infinite One (Ein Sof).

18 וכנודע שיש יחוד שם הוי"ה ואדני שהוא המשכה מבחי" שם הוי"ה סוכ"ע בשם אדני בחי" ממכ"ע [ממלא כל עלמין].

As is known, there is the union of the Name Havayah and [the Name] Ado-nai, which is a drawing down from the level of the Name Havayah, the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), into the Name Ado-nai, the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin).

ועי" התומ"צ [התורה ומצות] הוא המשכה מבחי" שמו הגדול כנ"ל בענין משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול.

And through Torah and mitzvos there is a drawing down from the level of His great Name, as explained above regarding "praised and glorified forever and ever [is] His great Name."

19 ועי"ז לאתקנא רזא דשמיה שיהי" [שיהיה] נמשך גלוי בחי" זו בשאר כל השמוי [השמות]

And through this [comes about] "to perfect the mystery of His Name": that the revelation of this level be drawn into all the other Names.

וזי"ש [וזהו שכתוב] ר"פ וארא אל אברהם כו' ושמי הוי' לא נודעתי להם לפי שלא ניתנה התורה להם כי גלוי שם הוי' שהיא בחי" שמו הגדול הוא עי" מתן תורה וכמ"ש במ"א.

And this is what is said at the beginning of Parshas Va'eira, "And I appeared to Avraham," etc., "but by My Name Havayah I was not known to them": because the Torah had not been given to them. For the revelation of the Name Havayah, which is the level of His great Name, is through the Giving of the Torah, as is explained elsewhere.

20 וזהו ענין וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול כי להיות המשכה זו מבחי" שמו הגדול הוא דוקא עי" נשמות ישראל.

And this is the meaning of "And You have brought us near, our King, to Your great Name": for this drawing down from the level of His great Name comes about specifically through the souls of Israel.

וזי"ש [וזהו שכתוב] כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול וכתוב ביהושע ומה תעשה לשמך הגדול כי תלת קשרין מתקשרין דא בדא ישראל מתקשרין באורייתא ואורייתא בקוב"ה [בקודשא בריך הוא].

And this is what is written, "For Havayah will not forsake His people, for the sake of His great Name"; and it is written regarding Yehoshua, "And what will You do for Your great Name?" For "three knots are bound to one another: Israel is bound to the Torah, and the Torah to the Holy One, blessed be He."

וארז"ל [ואמרו רבותינו זכרונם לברכה] דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] היה מחבר תורה שלמעלה בהקב"ה דהיינו להיות הקב"ה יושב ונשפל בתורה שהוא התחברות והמשכת בחי' שמו הגדול בחכמה כו':

And our Sages, of blessed memory, said that King David, peace be upon him, would join the Torah above with the Holy One, blessed be He: that is, that the Holy One, blessed be He, should sit and be lowered into the Torah, which is the joining and the drawing down of the level of His great Name into Chochmah (wisdom), etc.

21 וזהו פי' ואלה שמות בני ישראל וגוי' שמות ממש ע"ד מ"ש ויעש דוד שם.

And this is the meaning of "And these are the names of the children of Israel," etc.: actual names, in the sense of what is written, "And David made a name."

ופי' בזוה"ק [בזוהר הקדוש] דעביד שמא קדישא שהמשיך בחי' גלוי' שם הוי"ה למטה להמשיך אור א"ס מבחי' חכמה עילאה יו"ד של שם.

And the holy Zohar explains that he made a holy Name: he drew down the revelation of the Name Havayah below, to draw the Infinite Light (Or Ein Sof) from the level of supernal Chochmah (wisdom), the yud of the Name.

וה' של שם בחי' הדבור ורוח פיו ית' כו' לעולם העשי' [העשיה] כמ"ש באגה"ק [באגרת הקודש] וכך הוא פי' שמות בני' [בני ישראל] שבני' [שבני ישראל] ממשיכים ועושים בחי' גלוי' שמות עליונים למטה.

And the heh of the Name is the level of speech and "the breath of His mouth," may He be blessed, etc., [drawn] to the World of Asiyah (Action), as is written in Iggeres HaKodesh. And this is the meaning of "the names of the children of Israel": the children of Israel draw down and make the revelation of the supernal Names below.

וכמ"ל [וכמה שכתוב לעיל] בפי' לאתקנא רזא דשמיא כו' ובפי' משובח ומפואר עדי עד שמו הגדול

As explained above, in the explanation of "to perfect the mystery of His Name," etc., and in the explanation of "praised and glorified forever and ever [is] His great Name."

(ובפרטות יעקב וי"ב בניו השבטים ששרשן ממש באצ"י בע"ס [בעשר ספירות] שהן הן השמות עליונים וכוונדע ג"כ בפע"ח [בפרי עץ חיים] איך יחוד קוב"ה [קודשא בריך הוא] ושכינת'י נק' יחוד יעקב ורחל או ישראל ורחל והיינו יחוד הוי"ה באדני.

(And in particular Yaakov and his twelve sons, the tribes, whose root is actually in the World of Atzilus (Emanation), in the ten Sefiros, which are themselves the supernal Names. As is also known from Pri Etz Chaim, the union of the Holy One, blessed be He, and His Shechinah (Divine Presence) is called the union of Yaakov and Rachel, or of Yisrael and Rachel, which is the union of Havayah with Ado-nai.

כי שרש נשמת יעקב נמשך מבחי' שם הוי"ה ושרש נשמת רחל נמשך מבחי' שם אדני ולכן כנס"י [כנסת ישראל] נמשלה לרחל כמ"ש כרחל לפני גוזזי כו'

For the root of Yaakov's soul is drawn from the level of the Name Havayah, and the root of Rachel's soul is drawn from the level of the Name Ado-nai. Therefore the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is likened to Rachel, as it is written, "like a ewe (rachel) before her shearers," etc.

וכן י"ב שבט"י הם כנגד י"ב צירופי הוי"ה שבכל חדש מאיר צירוף אחד מי"ב צירופי הוי"ה באדני כו' כמ"ש במ"א. וז"ש [וזהו שכתוב] בשבטים הראובני השמעוני כו' שיש שם י"ה בכל א' מהשבטים כו'.

And likewise the twelve tribes correspond to the twelve permutations of Havayah, for in each month one of the twelve permutations of Havayah shines in Ado-nai, etc., as is explained elsewhere. And this is why it says of the tribes, "the Reuveni, the Shimoni," etc., for the Name Yah is in each one of the tribes, etc.

ופי' ואלה שמות היינו כי המשכת השמות הוא ע"י התורה כנ"ל בענין ס' מלכות כו' ושיתא סדרי משנה וכל א' כלול מוי' זהו בגימט' [בגימטריא] אלה כמ"ש במ"א ע"פ אלה פקודי המשכן

And the meaning of "And these (ve'eileh) are the names" is that the drawing down of the Names is through the Torah, as explained above concerning "sixty queens," etc. And the six orders of the Mishnah, each one comprising six, [thirty-six in all]: this is the numerical value of eileh, as is explained elsewhere on "These are the accounts of the Mishkan."

והוא בחי' המשכה אך מקודם צ"ל העלאה והיינו ע"י שם מ"ב וזהו ואלה גימט' [גימטריא] מ"ב ועמ"ש במ"א פי' תולדות ע"פ ויקרא להן שמות כשמת שהא' בוי"ו והב' בלא וי"ו ע"ש).

And it is the level of drawing down. But before that there must be an elevation, which is through the Name of Forty-Two; and this is [why it says] ve'eileh, whose numerical value is forty-two. And see what is explained elsewhere, in Parshas Toldos, on "And he called them names like the names," where the first is with a vav and the second without a vav; see there.)

אך פי' וענין ואלה שמות כו' הבאי' [הבאים] מצרימה קאי על זמן הגלות כי יש בחי' מצרים דקדושה למעלה כמ"ש בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] בענין הגרון שנק' מצרים לשון מצר כו'

But the meaning and concept of "And these are the names," etc., "who came to Egypt" refers to the time of exile. For there is a level of "Egypt" of holiness above, as is written in the Likkutei Torah of the Arizal regarding the throat, which is called Mitzrayim (Egypt), from the word meitzar (a narrow place), etc.

והיינו כי מצרים לשון מצר בחי' העלם והסתר וידוע דבזמן הגלות כתיב אותותינו לא ראינו.

That is, Mitzrayim is from the word meitzar, the level of concealment and hiddenness. And it is known that of the time of exile it is written, "Our signs (ososeinu) we have not seen."

ופי' שהאותיות ושמות עליונים שאנו ממשיכים ע"י התורה ותפלה לא ראינו שאינן בבחי' גלוי אצלנו.

The meaning is that the letters (osiyos) and the supernal Names that we draw down through Torah and prayer "we have not seen," for they are not in a state of revelation for us.

והיינו לפי שהן מתעלמים בבחי' מצרים בחי' מקום צר המעלים ומסתיר כו' משא"כ א"י [ארץ ישראל] נק' ארץ טובה ורחבה שהיא בחי' גלוי כו':

That is because they are hidden in the level of Mitzrayim, the level of a narrow place that conceals and hides, etc. This is not so with the Land of Israel, which is called "a good and spacious land," which is the level of revelation, etc.

22 וביאור הענין הוא דהנה שמו הגדול הוא שם הוי' וידוע דיו"ד הוא בחי' צמצום וה' התפשטות אורך ורוחב כו'.

The explanation of the matter is as follows. His great Name is the Name Havayah, and it is known that the yud is the level of tzimtzum (contraction), and the heh is expansion in length and breadth, etc.

לפי שכך היא דרך המשכה מא"ס ב"ה בעולמות שצ"ל תחלה צמצום ואח"כ התפשטות כו'. (וכך הוא בענין הירידה והמשכת האור מתחלה בבחי' מצרים דקדושה ואח"כ בחי' ארץ טובה ורחבה בחי' התפשטות וגלוי)

For this is the way of drawing down from the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, into the worlds: first there must be tzimtzum, and afterwards expansion, etc. (And so it is with the descent and the drawing down of the light: first in the level of "Egypt" of holiness, and afterwards the level of "a good and spacious land," the level of expansion and revelation.)

והנה כתיב ירד ירדנו (מצרימה) כו' ירידה אחר ירידה וכן ביצ"מ [ביציאת מצרים] וגאולה כתיב ואנכי אעלה גם עלה כו' עלה נעלה כו' עילוי אחר עילוי.

Now it is written, "We came down, indeed came down (to Egypt)," etc.: a descent after a descent. And likewise regarding the Exodus from Egypt and the redemption it is written, "And I will bring you up, also bring [you] up," etc., [and] "We shall go up, indeed go up," etc.: an elevation after an elevation.

ולבאר כל זה בענין מצרים דקדושה וירידת בני [בני ישראל] ויעקב לשם יש להקדים משל א'

To explain all this, concerning "Egypt" of holiness and the descent of the children of Israel and Yaakov there, we must first present an analogy.

והוא כי הנה אותיות המחשבה והדבור שניהם ממקור א' נובעים הוא אור השכל כי המדות חסד דין ורחמים נמשכים מן השכל והמחשבה נמשכת מן המדות

It is this: the letters of thought and of speech both flow from one source, the light of the intellect. For the emotive attributes (middos), kindness, judgment and compassion, are drawn from the intellect, and thought is drawn from the attributes

(היינו ע"פ רוב שהרי אין שום מחשבה אא"כ [אלא אם כן] יש תאוה לדבר זה אך לפעמים המחשבה מקבלת מהשכל עצמו וממדות שבשכל אף שלא נתפשט עדיין המדה בלב

(that is, for the most part, since there is no thought at all unless there is a desire for that thing. But sometimes thought receives from the intellect itself and from the attributes within the intellect, even though the attribute has not yet spread into the heart.

וכנודע מענין ההפרש בין קפידא לכעס שהכעס הוא מדה בלב משא"כ הקפידא היא רק במוח ועכ"ז [ועם כל זה] המחשבה מלא ממנה וכן עד"ז בשארי מדות שבשכל יוכל להיות המחשבה מקבלת מהן עצמן שלא ע"י המדות שכלב ותדע דאפי' [דאפילו] הדבור מקבל לפעמי' [לפעמים] מהשכל שלא ע"י המדות.

As is known from the difference between displeasure (kepeida) and anger: anger is an attribute in the heart, whereas displeasure is only in the mind, and even so the thought is full of it. And similarly with the other attributes within the intellect: thought can receive from them directly, not by way of the attributes in the heart. And know that even speech sometimes receives from the intellect not by way of the attributes.

וזהו ענין ר"ח [ראש חודש] כנז' [כנזכר] ע"פ והיה מדי חדש כו' ע"ש. וכ"ש [וכל שכן] בענין המחשבה רק לפעמים מקבלת המחשבה ג"כ מהמדות וע' במאמר הזהר דפ' פנחס ע"פ אנכי אשמח כו' ע"ש. גם לפי הנמשל דלקמן בענין ירידת יעקב למצרים דפ' ויגש יובן כן)

And this is the matter of Rosh Chodesh, as mentioned [in the discourse] on "And it shall be, from one new moon to another," etc.; see there. All the more so with thought. But at times thought also receives from the attributes; and see the passage of the Zohar in Parshas Pinchas on "I will rejoice," etc.; see there. This will also be understood from the application below, concerning Yaakov's descent to Egypt in Parshas Vayigash.)

ומשתלשלי' [ומשתלשלת] ויורדי' מטה מטה להיות אותיות הדבור ועכ"ז [ועם כל זה] עודם קשורי' [קשורים] ומיוחדים באור השכל המאיר ומתלבש בהם שהרי מחשבתו של אדם היא לפ"ע [לפי ערך] שכלו וכן מדבורו של אדם נודע חכמתו.

And [thought] evolves and descends lower and lower to become the letters of speech. Yet even so, they are still bound and united with the light of the intellect, which shines and is clothed in them; for a person's thought accords with his intellect, and likewise from a person's speech his wisdom is known.

וע"ד דוגמת משל זה יובן למעלה הגם שאין לו דמות הגוף כו' עכ"ז [עם כל זה] הרי דברה תורה כלשון בני"א [בני אדם].

And in the manner of this analogy it will be understood [how it is] above: although He has no bodily form, etc., nevertheless "the Torah speaks in the language of people."

דהנה כתיב מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית הרי שהתהוות העולמות הוא ע"י בחי' חכמה.

For it is written, "How manifold are Your works, O Havayah; You have made them all with wisdom." Thus the coming into being of the worlds is through the level of Chochmah (wisdom).

23 והרי כתיב בדבר ה' שמים נעשו שהתהוותם הוא ע"י בחי' דבור.

Yet it is written, "By the word of Havayah the heavens were made," [meaning] that they came into being through the level of speech.

אלא היינו שנשתלשל' [שנשתלשלה] חכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעא בדבר ה' הן עשרה מאמרות יהי אור יהי רקיע תדשא הארץ בחי' עלמין דאתגליין.

Rather, the meaning is that His wisdom, may He be blessed, "wise, but not with a knowable wisdom," evolved down into the word of G-d, which are the Ten Utterances, "Let there be light," "Let there be a firmament," "Let the earth sprout forth": the level of the revealed worlds (almin d'isgalyan).

וכן בבחינת עלמין סתימין דלא אתגליין שהוא בחי' מחשבתו ית' כביכול יש ג"כ בחי' אותיות ומאמרות יהי אור כו' כנודע למעייני' [למעיינים] בס' הזהר בענין ההיכלות שיש למעלה ג"כ בעלמין סתימין בחי' שמים וארץ וכוכבים ומזלות מלאכים ונשמות

And likewise in the level of the hidden worlds (almin stimin) that are not revealed, which is the level of His thought, may He be blessed, so to speak, there are also letters and utterances, "Let there be light," etc., as is known to those who study the Zohar regarding the Heichalos (Chambers): above, in the hidden worlds too, there are the levels of heavens and earth, stars and constellations, angels and souls.

ומן העולם ועד העולם מאיר ומתלבש בהן חכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעא

And "from world to world" His wisdom, may He be blessed, "wise, but not with a knowable wisdom," shines and is clothed in them.

(והארה והמשכה הנמשכת מבחי' חכמה זהו בחי' יעקב והתלבשותו במחשבה ודבור שהן בחי' אותיות המגבילים זהו ענין ב' בחי' הירידות למצרים דקדושה ירידה אחר ירידה ממחשבה לדבור כמשי"ת [כמו שיתבאר]).

(And the radiance and drawing down that comes from the level of Chochmah (wisdom) is the level of Yaakov; and its being clothed in thought and speech, which are the level of letters that set limits, is the matter of the two descents into "Egypt" of holiness, a descent after a descent, from thought to speech, as will be explained.)

והנה עצם ח"ע [חכמה עילאה] קודם התלבשותה בבחי' עלמין דהיינו קודם התלבשותה גם בעלמין סתימין נקי ישראל לי ראש כו'

Now, the essence of supernal Chochmah before it is clothed in the level of worlds, that is, before it is clothed even in the hidden worlds, is called "Yisrael, li rosh (a head for Me)," etc.

(וכמו שבהראש מלובש הנשמה כמ"ש בתניא פנ"ג [פרק נ"ג] כך בחי' הארה משמו הגדול מלובש בבחי' ישראל לי ראש היא בחי' ח"ע [חכמה עילאה]. כמאמר וקרבנו מלכנו לשמך הגדול וכמ"ל [וכמה שכתוב לעיל]).

(Just as the soul is clothed in the head, as is written in Tanya, chapter 53, so the radiance from His great Name is clothed in the level of "Yisrael, li rosh," which is the level of supernal Chochmah; as in the saying, "And You have brought us near, our King, to Your great Name," and as explained above.)

והמשכת ח"ע [חכמה עילאה] להתלבש תוך עלמין נקי יעקב יו"ד עקב שנמשך הארה מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] הנקרא יו"ד להתלבש בבחי' עלמין שהן רק בחי' עקביי לגבי ח"ע [חכמה עילאה] עצמה.

And the drawing down of supernal Chochmah to be clothed within worlds is called Yaakov, yud akev ("yud, heel"): a radiance is drawn from the level of supernal Chochmah, which is called yud, to be clothed in the level of worlds, which are only the level of heels in relation to supernal Chochmah itself.

וכמ"ש והארץ הדום רגלי שבחי' ארץ שהיא בחי' מלי' נקי הדום רגלי והוא בחי' אותיות הדבור.

As it is written, "And the earth is My footstool": the level of "earth," which is the level of Malchus (sovereignty), is called "My footstool," and it is the level of the letters of speech.

ועד"ז ג"כ באותיות המחשבה כו' (ועמ"ש במ"א ע"פ הזוהר פ' קדושים ועבדי אשר בחרתי דא יעקב כו' מענין זה).

And similarly with the letters of thought, etc. (And see what is explained elsewhere on this matter, on the Zohar in Parshas Kedoshim, "And My servant whom I have chosen': this is Yaakov," etc.

וז"ש [וזהו שכתוב] מידי אביר יעקב משם רועה אבן ישראל שבחי אבן הוא אותיות כנודע בס"י [בספר יצירה] שתי אבנים בונות כו' והם מקבלים מבחי יעקב) וזהו שנק' יעקב בריח התיכון המבריה מן הקצה אל הקצה.

And this is what is written, "From the hands of the Mighty One of Yaakov, from there [came] the shepherd, the stone of Israel": the level of "stone" is letters, as is known from Sefer Yetzirah, "Two stones build," etc., and they receive from the level of Yaakov.) And this is why Yaakov is called "the middle bar, which bolts from end to end."

וזהו ענין ירידה הא' שבפ' ויגש ואלה שמות בני ישראל הבאים מצרימה יעקב ובניו שהיא ירידה בבחי מצר וגבול להתלבש בבחי עלמין סתימין.

And this is the first descent, in Parshas Vayigash, "And these are the names of the children of Israel who came to Egypt, Yaakov and his sons": a descent into the level of constriction and limitation, to be clothed in the level of the hidden worlds.

ולכן נאמר כאן בני [בני ישראל] יעקב שבחי יעקב בשם בני [בני ישראל] יכונה שהרי הוא מקבל מבחי ח"ע [חכמה עילאה] שהוא בחי ישראל (הנז' [הנזכר] שם בפ' ויגש) לי ראש כנ"ל:

Therefore it says here, "the children of Israel ... Yaakov": the level of Yaakov is called by the name "the children of Israel," since it receives from the level of supernal Chochmah, which is the level of "Yisrael (mentioned there in Parshas Vayigash), li rosh," as explained above.

24 והנה בגלות נאמר אותותינו לא ראינו. דהנה ענין אותות ומופתים הוא שינוי הטבע כמו ולקחת ממימי היאור כו' והיו לדם ביבשת

Now, of the exile it is said, "Our signs we have not seen." For signs and wonders are a change in nature, as in "And you shall take of the water of the River," etc., "and they shall become blood on the dry land."

והוא ע"י הארת ח"ע [חכמה עילאה] בחי שם הוי"ה (כנ"ל שבחי שם הגדול מאיר בח"ע [בחכמה עילאה]).

And this is through the radiance of supernal Chochmah (wisdom), the level of the Name Havayah (as explained above, that the level of the great Name shines in supernal Chochmah).

וז"ש [וזהו שכתוב] פרעה לא ידעתי את הוי' כ"א בחי' שם אלקים בחינת הצמצום בדבר ה' שא"א לשנות סדרי בראשית.

And this is what Pharaoh said, "I do not know Havayah": [he knew] only the level of the Name Elokim, the level of the tzimtzum (contraction) in the word of G-d, in which it is impossible to change the order of creation.

אבל ע"י הארת ח"ע [חכמה עילאה] משתנים הצירופים כי התהוות המים הוא ממאמ' יקוו המים שנמשך בדבר ה' מע"מ [מעשרה מאמרות]. אבל הארת החכמה יכול לשנות הצירוף ממים לדם.

But through the radiance of supernal Chochmah the combinations [of letters] change. For the coming into being of water is from the utterance "Let the waters be gathered," which is drawn forth in the word of G-d, from the Ten Utterances; but the radiance of Chochmah can change the combination from water to blood.

25 וכנראה בחוש שהשכל מנהיג ומשנה הדבור כרצונו. וזהו ג"כ ענין המטה שהיה מעץ החיים שנהפך לנחש ומנחש למטה

As is seen plainly, the intellect directs and changes speech as it wishes. And this is also the meaning of the staff, which was from the Tree of Life, which turned into a serpent, and from a serpent [back] into a staff.

שהוא ענין השינוי מהעלם לגלוי ומגלוי להעלם וכן מ"ש השב ירך אל חיקך כו' ויוציאה מחיקו והנה שבה כבשרו כו'.

That is the change from concealment to revelation and from revelation to concealment. And likewise what is written, "Put your hand back into your bosom," etc., "and he took it out of his bosom, and behold, it had returned like his flesh," etc.

ולכן היו כל המופתים ע"י משה שהוא בחי' הארת החכמה כמ"ש כי מן המים משיתו בחי' ח"ע [חכמה עילאה].

Therefore all the wonders were through Moshe, who is the level of the radiance of Chochmah (wisdom), as it is written, "For from the water I drew him," the level of supernal Chochmah.

וז"ש [וזהו שכתוב] אותותינו לא ראינו אותותינו דייקא כי ישראל עלו במחשבה. לפי שבגלות הוא בחי הסתר והעלם עד שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע [בפני עצמו]. וכמ"ש אתה אל מסתתר:

And this is what is written, "Our signs we have not seen": "our signs," specifically, for Israel arose in [G-d's] thought. For in exile there is the level of hiddenness and concealment, to the point that the world appears to be an existence (yesh), a thing in its own right. As it is written, "You are a G-d who hides Himself."

26 ובחי ירידה הב' הוא מ"ש כאן ואלה שמות בניי [בני ישראל] הבאים מצרימה את יעקב שבחי ישראל לי ראש יורד בבחי מצר וצמצום עם בחי יעקב

And the second descent is what is said here, "And these are the names of the children of Israel who came to Egypt with Yaakov": the level of "Yisrael, li rosh" descends into the level of constriction and contraction together with the level of Yaakov.

והוא ענין הירידה בבחי עלמין דאתגליין ודבר ה' שהוא צמצום וירידה ב' ומבשרי אחזה שהקול היוצא מהבל הלב הוא קול פשוט ומתצמצם להיות נחלק בה' מוצאות הפה אחה"ע מהגרונ כו'

This is the descent into the level of the revealed worlds and the word of G-d, which is a second contraction and descent. And "from my flesh I shall see": the voice that comes out of the breath of the heart is a simple voice, and it is contracted so as to be divided among the five places of articulation of the mouth, alef, ches, heh, ayin from the throat, etc.

וזהו ענין משה שהי' [שהיה] כבד פה וכבד לשון כי משה הוא בחי הארת עצם החכמה א"א לבא לידי גילוי בדבור כ"א ע"י בחי צמצום.

And this is the matter of Moshe being "heavy of mouth and heavy of tongue": for Moshe is the level of the radiance of the essence of Chochmah, [which] cannot come to revelation in speech except through a tzimtzum (contraction).

27 וכמ"ש ואתה תהיה לו לאלקים דייקא. ועכ"ז [ועם כל זה] עודנה קשורה ומיוחדת במקורו ושרשו בחי ישראל לי ראש שמאיר ומתגלה גם בעולם הדבור כמ"ש לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל.

As it is written, "And you shall be to him as Elokim," specifically. Yet even so, it is still bound and united with its source and root, the level of "Yisrael, li rosh," which shines and is revealed in the world of speech as well, as it is written, "Your name shall no longer be called Yaakov, but Yisrael."

(היינו בחינת חכמה המתלבשת במדות ומשם נמשך בדבור ולכן לא נק' יעקב בחי' בן לישראל זה) כמ"ש ואתם תלקטו לאחד אחד למהוי אחד באחד.

(That is, the level of Chochmah (wisdom) that is clothed in the attributes (middos) and from there is drawn into speech; and therefore Yaakov is not called a son of this Yisrael.) As it is written, "And you shall be gathered one by one," to be "one with the One."

איש וביתו באו ראובן ושמעון בחי' ראייה ושמיעה שנמשך גם בעלמין דאתגליין מבחי' ישראל וכמ"ש ותקרא את שמו ראובן כי ראה כו'.

"Each man and his household came": Reuven and Shimon, the level of sight and hearing, which is drawn from the level of Yisrael into the revealed worlds too, as it is written, "And she called his name Reuven, for [Havayah] has seen (ra'ah)," etc.

28 ותקרא את שמו שמעון כי שמע הוי'. לוי עתה הפעם ילוה אישי אלי בחי' התקשרות ויחוד

"And she called his name Shimon, for Havayah has heard (shama)." Levi: "Now this time my husband will be joined (yillaveh) to me," the level of bonding and union.

כי ראייה ושמיעה היא בחי' השגחה פרטית על כל דרכי בני"א [בני אדם] ובוהן כליות ולב לפניך נגלו כל תעלומות לב

For sight and hearing are the level of individual Providence over all the ways of people, and "He tests the kidneys and the heart"; "before You all the hidden things of the heart are revealed."

שלא כדעת הכופרים בהשגחה פרטית ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלקי יעקב מאחר שנמשך בסדר ההשתלשלות בדבר ה' ועלמין דאתגליין. אלא שעודנ' [שעודנה] קשורו' [קשורות] במקורן ושרשן

[This is] not like the view of those who deny individual Providence, "and they said, 'Yah will not see, nor will the G-d of Yaakov understand,'" since it is drawn down through the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus), in the word of G-d and the revealed worlds; rather, they are still bound to their source and root.

(וזהו פי' ואלה שמות כו' שגם במצרים נמשך בחי' השמות עליונים איש וביתו דכר ונוקבא יחוד מ"ה [שם מ"ה] וב"ן [ושם ב"ן] רק שאותותינו לא ראינו אך העלם זה הוא סבת הגלוי העצום אח"כ וכמ"ש בסמוך):

(And this is the meaning of "And these are the names," etc.: even in Egypt the level of the supernal Names is drawn down, "each man and his household," male and female, the union of Mah and Ban; only that "our signs we have not seen." But this concealment is the cause of the immense revelation afterwards, as will be explained shortly.)

29 והנה להיות בחי' הגלוי א"א להיות אלא ע"י בחי' העלם תחלה בחינת יו"ד צמצום ואח"כ ה' התפשטות אורך ורוחב כברייתו של עולם ברישא חשוכא והדר נהורא

Now, revelation can come about only through concealment first: the level of the yud, contraction, and afterwards the heh, expansion in length and breadth; as in the creation of the world, "first darkness and then light."

והוא ענין הגלות שבמצרים שהי' [שהיה] צ"ל גילוי מתן תורה הנגלות לנו ולבנינו פכ"פ [פנים בפנים] דבר ה' היה די בגלות רד"ו שנה

And this is the matter of the exile in Egypt: for there to be the revelation of the Giving of the Torah, "the revealed things [are] for us and for our children," "face to face Havayah spoke," the exile of two hundred and ten years was enough.

ולע"ל [ולעתיד לבוא] שיתגלה פנימית התורה כי עין בעין יראו כו' ונגלה כבוד ה' כו' צריך כל אריכות החשך הזה ברישא חשוכא

But for the Time to Come, when the inner dimension (pnimiyus) of the Torah will be revealed, for "eye to eye they shall see," etc., and "the glory of Havayah shall be revealed," etc., the whole length of this darkness is needed: "first darkness."

וכמ"ש וישכם אברהם בבקר שלהיות גלוי בחינת אברהם הוא בבקר אחר חשכת הלילה דוקא (כי הנה מ"ת [מתן תורה] היה גלוי שם הוי"ה וכמ"ש ושמי הוי"ה לא נודעתי להם רק במ"ת [במתן תורה] נאמר אנכי הוי"ה כו')

As it is written, "And Avraham rose early in the morning": the revelation of the level of Avraham comes in the morning, specifically after the darkness of the night. (For the Giving of the Torah was the revelation of the Name Havayah, as it is written, "But by My Name Havayah I was not known to them"; only at the Giving of the Torah is it said, "I am Havayah," etc.)

אך לע"ל [לעתיד לבוא] כתיב והיה הוי' לי לאלקים שיהיה גלוי ממקום עליון יותר עד דשם הוי' יהיה חשוב רק כאלקים כמ"ש במ"א וזהו עיקר ענין גלוי שמו הגדול וכנודע דב"ג מדה"ר [מדות הרחמים] נאמר הוי"ה הוי"ה ופסיק טעמא כו'.

But of the Time to Come it is written, "And Havayah will be Elokim to me": there will be a revelation from a still higher place, to the point that the Name Havayah will be considered only like Elokim, as is explained elsewhere. And this is the essence of the revelation of His great Name. As is known, in the Thirteen Attributes of Mercy it says "Havayah, Havayah," with a pause between them, etc.

כי שם הוי"ה הראשון הוא מה שלמעלה מהשתלשלות ומשם יהיה הגילוי כו' ע"כ מתעכב זמן רב והחשך גדול יותר כי יהיה אח"כ אור גדול יותר

For the first Name Havayah is what is above the chain of descending worlds (hishtalshelus), and the revelation will come from there, etc. Therefore it is delayed a long time and the darkness is greater, for afterwards there will be a greater light.

וזהו בית יעקב לכו ונלכה באור הוי"ה פי' באור המאיר בשם הוי"ה כמ"ש באד"ר [באדרא רבא] (דק"ל)

And this is [the meaning of] "House of Yaakov, come and let us walk in the light of Havayah," meaning in the light that shines in the Name Havayah, as is written in the Idra Rabba (folio 130).

וזהו ענין שמע ישראל הוי"ה כו' ישראל דייקא. בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] יעקב אמרו והוא ענין יחודא עילאה ויחודא תתאה למהוי אחד באחד כו':

And this is the meaning of "Hear, O Israel, Havayah," etc.: "Israel," specifically. "Blessed be the Name of the glory of His kingdom forever and ever": Yaakov said it. And this is the matter of the higher unity (yichuda ila'ah) and the lower unity (yichuda tata'ah), to be "one with the One," etc.

30 וביאור הענין דלכאורה אינו מובן דאם ירידת יעקב למצרים הוא ענין המשכת הארת ח"ע [חכמה עילאה]

בעלמין סתימין ועלמין דאתגליין כנ"ל. א"כ תמוה איך נק' זה בשם גלות מצרים

The explanation of the matter: at first glance it is not understood, for if Yaakov's descent to Egypt is the drawing down of the radiance of supernal Chochmah (wisdom) into the hidden worlds and the revealed worlds, as explained above, then it is puzzling how this can be called the exile of Egypt.

והלא כך צ"ל סדר השתלשלו^[השתלשלות] והתהוות העולמות כמ"ש כלם בחכמה עשית והיינו ע"י עשרה מאמרות כנ"ל.

Is this not how the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus) and the coming into being of the worlds must be, as it is written, "You have made them all with wisdom," that is, through the Ten Utterances, as explained above?

31 ואם כך הוא סדר הבריאה מה ענין זה לגלות ושעבוד. אך הענין כמ"ש במ"א ע"פ אני ישנה שהגלות נמשל לשינה כי ענין השינה היא שסותם עיניו ואינו רואה כלום.

And if this is the order of creation, what does it have to do with exile and servitude? But the matter is as explained elsewhere on "I am asleep": the exile is likened to sleep, for sleep means that one closes his eyes and sees nothing.

כך בגלות כתיב [כתיב] אותותנו לא ראינו פי' אותותנו הוא בחי' אותיות התורה והתפלה שהם בחי' המשכות מסוכ"ע בממכ"ע [בממלא כל עלמין]

So too of the exile it is written, "Our signs (ososeinu) we have not seen." The meaning: "our signs" are the level of the letters (osiyos) of Torah and prayer, which are the level of drawings down from the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) into the light that fills all worlds (memalei kol almin).

אכן בגלות אין התגלות אור א"ס לעינינו רק האותיות הם מסותרים נעלמים אבל ולכי ער כי למעלה יש כל התגלות האורות.

But in exile there is no revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof) to our eyes; the letters are hidden and concealed. Yet "my heart is awake," for above there is the full revelation of the lights.

משא"כ בזמן בהמ"ק [בית המקדש] הי' [היה] התגלות שכינה למטה ממש והי' [והיה] יורד אש שלמעלה לאכול הקרבן כו'. אבל בגלות העלמין מסתירים.

This was not so in the time of the Holy Temple, when there was a revelation of the Shechinah (Divine Presence) actually below, and fire from above would descend to consume the offering, etc. But in exile the worlds (ha'almin) conceal.

32 וזהו הבאים מצרימה שמלובשים השמות בהעלמין בבחי' הסתר והעלם כו' ולכן נק' שינה שהגלוי אינו לעינינו. רק למעלה ולבי ער

And this is [the meaning of] “who came to Egypt”: the Names are clothed in the worlds, in a state of hiddenness and concealment, etc. Therefore it is called sleep, for the revelation is not before our eyes but only above: “and my heart is awake.”

ולכן בגלות ג"כ נראה עולם כמנהגו נוהג. אך באמת הוא עושה נפלאות גדולות לבדו שהוא לבדו מכיר בהן הגם שאין נראה לעינינו:

Therefore in exile, too, it appears that “the world follows its natural course.” But in truth He “does great wonders alone”: He alone recognizes them, even though they are not visible to our eyes.

33 ועי"ל [ועוד יש לומר] דודאי אילו הי' [היה] הגלוי בהעלמין מבחי' ח"ע [חכמה עילאה] לא היו העלמין מסתירין ומעלימין כ"כ [כל כך] לעינינו.

It can also be explained further. Certainly, if the revelation in the worlds were from the level of supernal Chochmah (wisdom), the worlds would not hide and conceal so much from our eyes.

והראיה לזה בהתנוצצו' [בהתנוצצות] הגאולה ע"י מרבע"ה [משה רבינו עליו השלום] שהוא מבחי' הארת ח"ע [חכמה עילאה] מיד נעשו אותות ומופתים לעין כל בשינוי הטבע כו' ומשום שהדבור בטל לגבי ח"ע [חכמה עילאה] מקורו וע"ד מאמר מי שאמר לשמן וידלוק כו'.

The proof of this: when the redemption began to sparkle through Moshe our Teacher, peace be upon him, who is from the level of the radiance of supernal Chochmah, at once signs and wonders were done before the eyes of all, with changes in nature, etc. That is because speech is nullified before supernal Chochmah, its source; in the manner of the saying, “He who said to the oil that it should burn,” etc.

אך היינו בגילוי הארת ח"ע [חכמה עילאה] ממש שזהו הנק' בחי' ישראל

But that is with the revelation of the radiance of supernal Chochmah itself, which is what is called the level of Yisrael.

משא"כ בגלות אז אין הגלוי בהעלמין מבחי' הח"ע [החכמה עילאה] ממש שהוא מבחי' הנקי ישראל לי ראש. רק שנמשך בקיעת איזה הארה דרך מסך ולבוש ובחי' זו נקי יעקב ומבחי' זו מאיר בהעלמין להחיותם מאין ליש

This is not so in exile: then the revelation in the worlds is not from the level of supernal Chochmah itself, which is from the level called "Yisrael, li rosh," but rather some radiance breaks through and is drawn down by way of a screen and a garment. This level is called Yaakov, and from this level [light] shines in the worlds to give them life, from nothing to something.

ולכן העלמין הן מסתירין ומעלימין על הארה זו ולא נודעה כי באה אל קרבנה ועל כן אותותנו לא ראינו לא ראינו דייקא שבאמת גם עכשיו הכל בהשגחה פרטי' כמו בזמן ההוא.

Therefore the worlds hide and conceal this radiance, and "it was not known that it had come into their midst." And so "our signs we have not seen": "we have not seen," specifically, for in truth now too everything is by individual Providence, as in that time.

34 והכל כמו אותות ומופתים ההם רק שלא ראינו שאין ניכר שום שינוי. והוא ע"ד לעושה נפלאות גדולות לבדו שאין בעל הנס מכיר בניסו מפני שהעלמין מעלימין וזהו בחי' הגלות ממש.

And everything is like those signs and wonders, only that "we have not seen," for no change is noticeable. And this is in the manner of "To Him who alone does great wonders": the one for whom the miracle is done does not recognize his miracle, because the worlds (almin) conceal (ma'alimin). And this is the very essence of exile.

והסיבה לזה הוא מפני שאין הגלוי בהעלמין רק מבחי' בני ישראל ובחי' יעקב ולא בחי' ישראל שהוא ח"ע [חכמה עילאה] ממש.

The reason for this is that the revelation in the worlds is only from the level of "the children of Israel" and the level of Yaakov, and not from the level of Yisrael, which is supernal Chochmah (wisdom) itself.

35 והדוגמא לזה כמו עד"מ באיזו השכלה הנה מי שמשיג עומק המושכל לאמתתו יוכל להלבישה בכמה מיני אותיות [אותיות] אם באותיות [באותיות] אלו או בדבורי' אחרים כפי שצריך לו כך יוכל לשנות הצירופי'.

An illustration of this, by way of analogy, is any intellectual concept: one who grasps the depth of the idea in its truth can clothe it in many kinds of letters, whether in these letters or in other words, as he needs; thus he can change the combinations.

משא"כ מי שאינו משיג לעומקה ממש אע"פ [אף על פי] שמשיג ענינה לא יוכל לשנות הצירופים כלל רק גידה בצירופי [בצירופים] שקיבל.

This is not so with one who does not grasp its actual depth: even though he grasps its subject, he cannot change the combinations at all, but can only tell it in the combinations he received.

36 וכמו עד"מ היודע לשון המשנה אלו כשירות בבהמה כו' לא יוכל לומר בצירופי [בצירופים] אחרים רק יחזיר הלשון כמו שהוא ממש בלי תוס' [תוספת] ומגרעת

As, by way of analogy, one who knows the wording of the Mishnah, "These are kosher in an animal," etc., cannot say it in other combinations; he can only repeat the wording exactly as it is, without addition or omission.

אבל מי שידוע פנימי [פנימיות / פנימית] ותוך המכוון יוכל לומר דיני המשנה בלשונות ודבורים אחרים כו'

But one who knows the inner meaning and the core of what is intended can state the laws of the Mishnah in other expressions and words, etc.

וזוהו שאנו אומרים יהא שמייה רבא מברך לעלם ולעלמי עלמיא. פ"י שהבקשה שיהי' [שיהיה] הגלוי בהעלמין מבחי' שמו הגדול ממש ועי"ז לא יסתירו העלמין כלל. ועמ"ש בפ' חקת ע"פ על כן יאמרו המושלים כו' ונחשב חשבוננו של עולם:

And this is what we say, "May His great Name be blessed forever and to all eternity (le'alam u'le'almei almaya)." Meaning: the request is that the revelation in the worlds be from the level of His great Name itself, and through this the worlds will not conceal at all. And see what is explained in Parshas Chukas on "Therefore those who rule (hamoshlim) say," etc., [and] "let us calculate the account of the world."

37 ושרש הדברים הוא כי הנה יש ישראל סבא וישראל זוטא. פ"י כי ישראל לי ראש הוא בחי' חכמה

The root of the matter is that there is Yisrael Sava (the elder Yisrael) and Yisrael Zuta (the lesser Yisrael). Meaning: "Yisrael, li rosh" is the level of Chochmah (wisdom).

אך עצמיות ח"ע [חכמה עילאה] חכים ולא בחכמה ידיעא א"א להשיג כי הוא כמו שהוא ית' לבדו הוא גם אילו לא ברא העולמות. רק בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] דאבא מאירים להיות מקור לעולמות ונעשים מוחין לז"א.

But the very essence of supernal Chochmah, "wise, but not with a knowable wisdom," cannot be grasped, for it is as He, may He be blessed, is by Himself, even had He not created the worlds. Only the level of Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation) of Abba shines to be a source for the worlds and becomes the intellect (mochin) of Z'eir Anpin (the emotive attributes).

38 וענין נה"י [נצח הוד יסוד] הוא עד"מ כליות יועצות איך להשפיע. ע' [עיינן] באגה"ק [באגרת הקודש] ד"ה להבין משל ומליצה. ובחי' נה"י [נצח הוד יסוד] דאבא נק' ישראל סבא.

And Netzach, Hod and Yesod are, by way of analogy, "kidneys that counsel" how to bestow; see Iggeres HaKodesh, the section beginning "To understand a parable and a figure." And the level of Netzach, Hod and Yesod of Abba is called Yisrael Sava.

ופי' בני ישראל הבאים מצרימה היינו המשכות מבחי' חכמה הנ"ל שנק' יש"ס [ישראל סבא] באותיות המחשבה ולכן יעקב שהוא מבחי' אחריים דאבא המתלבש בתבונה נק' בן לישראל זה שהוא יש"ס [ישראל סבא] נה"י [נצח הוד יסוד] דאבא.

And the meaning of "the children of Israel who came to Egypt" is the drawings down from the level of Chochmah (wisdom) mentioned above, which is called Yisrael Sava, into the letters of thought. Therefore Yaakov, who is from the level of the back (achorayim) of Abba, which is clothed in Tevunah, is called a son of this Yisrael, which is Yisrael Sava, Netzach, Hod and Yesod of Abba.

39 וז"ש [וזהו שכתוב] בפי' ויגש ואלה שמות בני"י [בני ישראל] כו' יעקב ובניו שיעקב עצמו בכלל בני ישראל יכונה משום דהתם מיירי בענין ההמשכה מבחי' יש"ס [ישראל סבא] הנמשך באותיות המחשבה

And this is what is said in Parshas Vayigash, "And these are the names of the children of Israel," etc., "Yaakov and his sons": Yaakov himself is named as included among "the children of Israel," because there it speaks of the drawing down from the level of Yisrael Sava, which is drawn into the letters of thought.

וע"כ לגבי בחי' יש"ס [ישראל סבא] נקרא יעקב בני ישראל כו' והיא הירידה הראשונה דמצרימה היינו בבחי' אותיות המחשבה שנק' ג"כ מצרימה שהם בחי' אותיות וכלים המגבילים האור כו' והירידה הב' הוא באותיות הדבור.

Therefore, relative to the level of Yisrael Sava, Yaakov is called "the children of Israel," etc. And this is the first descent "to Egypt," namely into the level of the letters of thought, which are also called "to Egypt," since they are the level of letters and vessels that limit the light, etc. And the second descent is into the letters of speech.

40 והוא מ"ש בפי שמות פעם ב' ואלה שמות בני ישראל [בני ישראל] הבאים מצרימה והדבור מקבל מבחי' ישראל זוטא.

And this is what is said in Parshas Shemos a second time, "And these are the names of the children of Israel who came to Egypt"; and speech receives from the level of Yisrael Zuta.

כי הנה ישראל זוטא היינו בחי' ז"א

For Yisrael Zuta is the level of Z'eir Anpin (the emotive attributes).

כי הגם שז"א היינו ו"ק [וי קצוות] דאצי' חג"ת [חסד גבורה תפארת] נה"י [נצח הוד יסוד]. אך כשהמוחין דא"א [דאבא ואימא] נתלבשו בו נקי ישראל לי ראש כי יש הפרש גדול בין כשהמוחין מאירים במדות או כשהם רק מדות לבד.

For although Z'eir Anpin is the six extremities (vav ketzavos) of the World of Atzilus (Emanation): Chesed (kindness), Gevurah (restraint), Tiferes (beauty), Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation), yet when the intellect (mochin) of Abba and Imma is clothed in it, it is called "Yisrael, li rosh." For there is a great difference between when the mochin shine in the attributes (middos) and when they are attributes alone.

עד"מ למטה התינוק נוח לכעוס משא"כ מי שמדותיו בהשכל קשה לכעוס. ולכך אומרים אב הרחמן שבחי' חכמה מקור הרחמים

By way of analogy, below: a child is easily angered, whereas one whose attributes are within the intellect is slow to anger. Therefore we say "Merciful Father" (Av HaRachaman), for the level of Chochmah (wisdom) is the source of compassion

(ועמש"ל [ועיין מה שכתוב לעיל] ע"פ השמים כסאי בפירוש צדקה תרומי [תרומם] כו' וזהו מי כעמך ישראל גוי אחד כו') ולכן כשהמוחין מאירי' בז"א נקי ישראל

(and see what is explained above on "The heavens are My throne," in the explanation of "tzedakah exalts," etc.; and this is [the meaning of] "Who is like Your people Israel, one nation," etc.). Therefore when the mochin shine in Z'eir Anpin it is called Yisrael.

אך מ"מ ישראל זוטא כי הוא רק המשכ' מוחין במדוי' [במדות]. משא"כ ישראל סבא זהו נה"י [נצח הוד יסוד] דאבא עצמו עד"מ השכל עצמו.

But nevertheless it is Yisrael Zuta, for it is only a drawing of the mochin into the attributes. Yisrael Sava, by contrast, is Netzach, Hod and Yesod of Abba itself, by way of analogy the intellect itself.

והנה מבחי' ישראל זוטא שהוא ז"א נמשך בבחי' אותיות הדבור כמשל הדבור שמקבל מהבל הלב שבו משכן המדות.

Now, from the level of Yisrael Zuta, which is Z'eir Anpin, [light] is drawn into the level of the letters of speech, as in the analogy of speech, which receives from the breath of the heart, where the attributes dwell.

41 וזהו ענין ואלה שמות בני' [בני ישראל] הנאמר בפ' שמות דקאי על ירידה הבי' שהיא המשכת ז"א באותיות הדבור

And this is the meaning of "And these are the names of the children of Israel" said in Parshas Shemos, which refers to the second descent, the drawing of Z'eir Anpin (the emotive attributes) into the letters of speech.

וע"כ בחי' יעקב לא נקי בני ישראל כי יעקב שהוא בחי' אחוריים דאבא אינו בן לישראל זוטא אלא אח עד"מ.

Therefore the level of Yaakov is not called "the children of Israel," for Yaakov, who is the level of the back of Abba, is not a son of Yisrael Zuta but, by way of analogy, a brother.

וז"ש [וזהו שכתוב] בני' [בני ישראל] הבאים מצרימה את יעקב שהדבור מקבל מבחי' בני ישראל זוטא וגם מבחי' יעקב כו':

And this is what is said, "the children of Israel who came to Egypt with Yaakov": speech receives from the level of the children of Yisrael Zuta, and also from the level of Yaakov, etc.

קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים...

“The voice of my Beloved! Behold, He comes, leaping”

1 קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים מקפץ על הגבעות. שדילג קץ הישועה מת"ל לרד"ו שנה.

“The voice of my Beloved! Behold, He comes, leaping over the mountains, skipping over the hills”: [this means] that He leapt over the end-time of the deliverance, from 430 years to 210 (redu).

ולהבין ענין הגאולה ברוחניות כענין שכתוב הושיעה לו ימינו. וכתוב צדיק ונושע. וצריך להבין תחלה ענין הגלות וירידה צורך עלייה כמ"ש אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה.

And to understand the redemption in its spiritual sense, as in what is written, “His right hand has saved for Him,” and it is written, “righteous and saved,” we must first understand the matter of the exile, and [how] the descent is for the sake of an ascent, as it is written, “I will go down with you to Egypt, and I will also surely bring you up.”

2 וכתוב וזה לך האות כי אנכי שלחתיך בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה דהיינו על הר סיני בשעת מ"ת [מתן תורה] שהי' גילוי אלהותו ית' פנים אל פנים.

And it is written, “And this shall be the sign for you that I have sent you: when you bring the people out of Egypt, you will serve G-d upon this mountain,” that is, upon Mount Sinai, at the time of the Giving of the Torah, when there was a revelation of His G-dliness, may He be blessed, face to face.

ולהבין זה צריך להבין פ"י הפסוק אנכי ארד עמך מצרימה שלכאורה אינו מובן

To understand this, we must understand the meaning of the verse “I will go down with you to Egypt,” which at first glance is not understood.

שלשון זה לא שייך כ"א בלשון בנ"א [בני אדם] שמתחלה לא היה במקום ההוא ועכשיו יורד לשם משא"כ אצלו ית' הלא כתיב את השמים ואת הארץ אני מלא וגו'.

For this expression applies only in the language of human beings: one who at first was not in that place and now goes down there. But this is not so with Him, may He be blessed; is it not written, “I fill the heavens and the earth,” etc.?

אך הענין דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] מזכירין יצי"מ [יציאת מצרים] בלילות פ"י בכל הגליות ושעבוד הדומות ללילות שכל בחי' הגלות הוא בחי' גלות מצרים.

But the explanation is this. Our Sages, of blessed memory, said, "We mention the Exodus from Egypt in the nights." This means: in all the exiles and subjugations, which are likened to nights; for every aspect of exile is the aspect of the exile of Egypt.

3 וכן ענין הגאולה כתיב כימי צאתך מאמ"צ [מארץ מצרים] אראנו נפלאות

And so too with the redemption: it is written, "As in the days of your going out of the land of Egypt, I will show him wonders."

וכמו שהיה גלות מצרים בעבודה קשה בחומר ובלבנים וגו'. כך בכל בחי' גלות אף שאין דוגמתן ממש בגשמיות מ"מ יש בחי' עבודה קשה בחומר ובלבנים ברוחניות.

And just as the exile of Egypt was "with hard labor, with mortar and with bricks," etc., so in every aspect of exile, even though there is nothing actually like them in the physical sense, there is nevertheless an aspect of "hard labor, with mortar and with bricks" in the spiritual sense.

וכמ"ש בר"מ [ברעיא מהימנא] בחומר דא קל וחומר. ובלבנים דא לבון הלכתא. ובכל עבודה בשדה דא ברייתא:

As it is stated in the Ra'aya Mehemna: "'With mortar (chomer)': this is kal vachomer. 'And with bricks (leveinim)': this is the clarification (libun) of halachah. 'And with all labor in the field': this is the Baraisa."

4 ולהבין זה הנה דרשו בהגדה שמררו חיי אבותינו במצרים. פ"י כי האבות הן המדות אהו"ר [אהבה ויראה] ורחמנות וחיותם הם המוחין שהן החו"ב [החכמה ובינה] בגדלות ה'

To understand this: they expounded in the Haggadah, "that they embittered the lives of our fathers in Egypt." This means that the fathers are the emotive attributes (middos): love, awe and compassion. And their life-force (chayus) is the intellect (mochin), namely Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) concerning the greatness of G-d,

לדעת כי אין עוד מלבדו בשמים ממעל ועל הארץ מתחת למעלה עד אין קץ ולמטה [עד] אין תכלית ולד' סטריין. שבהשכלה והבנה זו נולדה ונתעוררה מדת האהבה בקרב כל א' ואחד.

to know that there is nothing else besides Him, in the heavens above and on the earth below, upward to no end and downward [to] no limit, and to the four sides. For through this comprehension and understanding the attribute of love is born and aroused within each and every one.

5 וכן היראה כי כל ניצוץ מישראל יש בו בחי' אהבה ויראה והן הן עצמות הנשמה כמ"ש במ"א.

And so too awe. For every spark of Israel has within it the aspect of love and awe, and these are the very essence of the soul, as is explained elsewhere.

וכן כנס"י [כנסת ישראל] חבור כל הנשמות נק' בת נדיב בתו של אברהם אבינו שנק' נדיב מפני שהוא איש חסד המתנדב חסד לכל העולמות עליונים ותחתונים ונק' אבינו וירשתנו ממנו.

Likewise the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), the joining together of all the souls, is called "daughter of the noble one (nadiv)," the daughter of Avraham our father. He is called nadiv because he is a man of kindness, who freely offers (misnadev) kindness to all the worlds, upper and lower; and he is called "our father," and our inheritance is from him.

רק מפני שהבחירה ביד אדם ויכולי [ויכולת] בידו להפוך האהבה מאהבת ה' אל ההפוך לגמרי ע"כ צריך הוא לעורר את האהבה לה'.

Only, because choice is in a person's hand, and it is in his power to turn the love from love of G-d to the complete opposite, he must therefore arouse the love for G-d.

6 וע"ז מיוסד כל ענין שיר השירים אם תעירו ואם תעוררו כו'. והתעוררות האהבה היא ע"י קול דודי דופק וגו'.

And on this the whole matter of the Song of Songs is founded: "If you awaken and if you arouse," etc. And the arousal of love comes through "The voice of my Beloved knocks," etc.

וזהו שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] אנשי יריחו היו כורכין את שמע ולא היו מפסיקין בין אחד לואהבת

This is [the meaning of] what our Sages, of blessed memory, said: the people of Jericho would "bundle" the Shema, and would not pause between "One" and "And you shall love."

כי מן התכונות באחד אמת כי אין עוד מלבדו ממילא נמשך התעוררות אהבה לה' בלי הפסק

For from contemplating the true One, that there is nothing else besides Him, an arousal of love for G-d follows of itself, without a break.

וע"כ מסיימין בק"ש [בקריאת שמע] אמת ויציב יציב הוא תרגומו של אמת אלא שאומרים גם בלשון תרגום לומר שהוא אחד אמת בין בגשמיות בין ברוחניות כי אין עוד מלבדו כתיב.

And therefore, in the Shema, we conclude with "True and firm (emes veyatziv)": yatziv is the Aramaic translation of emes, only we say it also in the language of the Targum, to say that He is truly One both in the physical and in the spiritual, for it is written, "There is nothing else besides Him."

אך כ"ז [כל זה] הוא בהיות החו"ב [החכמה ובינה] בגדולת ה' בהתכוננות גדול כמוחו ומחשבתו וע"כ [ועל ידי כך] יכול הוא לעורר מדותיו או"ר [אהבה ויראה] בהתגלות לבו ע"י עומק המחשבה בלבד.

But all this is when there is Chochmah (wisdom) and Binah (understanding) concerning the greatness of G-d, with great contemplation in his mind and thought; and through this he can arouse his emotive attributes (middos), love and awe, openly in his heart, through depth of thought alone.

אבל מי שמוחו קטן מהכיל התגלות אלהותו במחשבתו לעורר את האהבה הנה זאת עצתו אמונה לצעוק אל ה' בתפלה

But one whose mind is too small to contain a revelation of His G-dliness in his thought, so as to arouse the love: this is his faithful counsel, to cry out to G-d in prayer,

וכמ"ש צעק לבם כי הקול מעורר הכונה והתגלות לעורר את האהבה בהתגלות לבו ונק' בחי' זו בחי' מצרים מצר ים החכמה שירדה ונתלבשה במצר הגרון.

as it is written, "Their heart cried out." For the voice arouses concentration (kavanah) and revelation, to arouse the love openly in his heart. And this level is called the level of Mitzrayim (Egypt): meitzar yam, the strait of the sea of Chochmah, which has descended and become clothed in the strait of the throat.

7 וזהו ענין ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה. כי בחי' גרון וחרון הכל אחד כידוע ל"ח [ליודעי חן].

And this is the meaning of "And Yaakov went out from Be'er Sheva and went toward Charan." For the aspect of garon (the throat) and Charon are all one, as is known to those who know the hidden wisdom.

וזהו ענין המרירות שמררו חיי אבותינו במצרים שחיות המדות ירדו ונתלבשו במצר הגרון. ועיי' נעשו מרים כי אלו היו בבחי' באר שבע היו מתוקים ויותר טובים.

And this is the meaning of the bitterness, that "they embittered the lives of our fathers in Egypt": the life-force of the emotive attributes descended and became clothed in the strait of the throat. And through this they became bitter; for had they been at the level of Be'er Sheva, they would have been sweet, and better.

8 וזהו אנכי ארד עמך וכו'. פ"י אנכי מי שאנכי בחי' סוכ"ע בחי' אחד אמת ארד עמך שהוא בחי' ירידה כביכול מחמת שאין גלוי אלהותו ית' מתגלה כ"כ [כל כך] כ"א בבחי' מצרים

And this is [the meaning of] "I (Anochi) will go down with you," etc. That is: Anochi, He Who is Anochi, the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), the level of the true One, "will go down with you." This is a descent, as it were, because the revelation of His G-dliness, may He be blessed, is not so revealed, except at the level of Mitzrayim.

והיינו עיי' שהוא עמך כמ"ש גלו לאדום שכינה עמהם ולא נשאר כ"א בחי' האמונה הנטועה בלב כל ישראל שהם מאמינים בני מאמינים אפי' [אפילו] בגלות כמ"ש ויאמן העם

And this is through His being "with you," as it is said, "They were exiled to Edom; the Shechinah is with them." And there remains only the level of the faith that is planted in the heart of all Israel, for they are believers, the children of believers, even in exile, as it is written, "And the people believed."

אבל אינו דומה שמיעה לראיה שהיא בחי' גלוי אלהותו כמו שהיה בשעת מתן תורה בבחי' ראיה ממש

But hearing is not comparable to seeing, which is the level of the revelation of His G-dliness, as it was at the time of the Giving of the Torah, at the level of actual sight.

ובזמן הגלות אין בחי' ראיה ממש בהתגלות זו אלא בבחי' מצרים שהוא עיי' הקול בחי' גרון הנ"ל:

And in the time of exile there is no level of actual sight in this revelation, but only the level of Mitzrayim, which is through the voice, the level of the throat mentioned above.

9 והנה גם לזה יש רבות מחשבות הטורדות ומבלבלות התפלה. והן המה עונותיו המבדילין. ועצה היעוצה לזה הוא לעורר רחמים רבים

Now, even in this there are many thoughts that disturb and confuse the prayer, and these are his iniquities, which separate [him]. The counsel prescribed for this is to arouse great compassion.

ולא על עצמו כי אדרבה בזה הוא מעורר עליו את הדין שדנין אותו אם הוא ראוי להתפלל לפני ה' ולעבוד אותו

And not on himself; for on the contrary, by this he arouses judgment upon himself, so that he is judged whether he is worthy to pray before G-d and to serve Him.

אלא שישב אל ה' וירחמהו ברחמים רבים על גלות השכינה שהיא ניצוץ אלהותו המתלבש במחשבתו.

Rather, [it is] that he “return to Havayah and have compassion on Him,” with great compassion over the exile of the Shechinah, which is the spark of His G-dliness that is clothed in his thought.

10 והמ"ז הם נקראו לבושים צואים. וע"ז יתמרמר מאד במר נפשו וע"ז יסורו הבגדים הצואים מעליו ונגלה כבוד ה' כמ"ש זרח בחשך אור לישרים. וכתוב וכבוד ה' עליך זרח. לעורר את האהבה.

And the foreign thoughts are called “soiled garments.” Over this he should be very embittered, in the bitterness of his soul; and through this the soiled garments will be removed from him, and “the glory of Havayah will be revealed,” as it is written, “A light shines in the darkness for the upright,” and it is written, “And the glory of Havayah has shone upon you,” to arouse the love.

11 וזה שכתוב כה אמר ה' ליעקב אשר פדה את אברהם כי ע"י מדת יעקב בחי' רחמנות הוא מעורר את האהבה בחי' אברהם. וז"ש [וזהו שכתוב] וימררו את חייהם.

And this is what is written, “Thus says Havayah to Yaakov, who redeemed Avraham”: for through the attribute of Yaakov, the level of compassion, one arouses the love, the level of Avraham. And this is [the meaning of] what is written, “And they embittered their lives.”

פי' וביאור הכתוב כי הנה הכתוב אומר איך שע"י גלות מצרים צריך הוא לשית עצות בנפשו לצעוק אל ה' בתפלה ולהתמרמר במר נפשו על חייו

The meaning and explanation of the verse: the verse is saying how, through the exile of Egypt, a person must take counsel in his soul to cry out to G-d in prayer, and to be embittered, in the bitterness of his soul, over his life,

דהיינו על חיות אלהות שבתוכו שהוא חיות העיקרית של האדם. משא"כ חיי עוה"ז אינם נקראים חיים כלל.

that is, over the G-dly life-force within him, which is the essential life-force of a person; whereas the life of this world is not called life at all.

12 וזהו בעבודה קשה. כי עבודה שכלב זו תפלה לצעוק אל ה' בבחי' צעק לבם בשביל גילוי אלהותו ית'

And this is [the meaning of] “with hard labor (avodah).” For “the service (avodah) of the heart: this is prayer,” to cry out to G-d in the manner of “their heart cried out,” for the sake of the revelation of His G-dliness, may He be blessed,

כמ"ש רוממות אל בגרונם שהוא התגלותו ית' ע"י בחי' הגרון הנ"ל. ועי"ז וחרב פיפיות בידם להכרית כל הקליפות ותאוות שיש לאדם.

as it is written, “The exaltations of G-d are in their throat”: this is His revelation, may He be blessed, through the level of the throat mentioned above. And through this, “and a double-edged sword in their hand,” to cut off all the kelipos and cravings that a person has.

13 והנה כמו למשל חרב שהיא של ברזל קשה יכולה לעמוד אפי' [אפילו] בפני דבר קשה כאבנים ולא תפגום בהכאתו בהם. משא"כ אם היה הברזל רך. כך התפלה צריכה להיות קשה.

Now, by way of analogy: a sword of hard iron can hold firm even against something hard, like stones, and will not be dented when it strikes them; which is not so if the iron were soft. So too, prayer must be hard.

ולכן נק' עבודה קשה דהיינו לקרוא לה' לעמוד נגד כל מונע מבית ומבחוץ ולשבר כל הקליפות ותאוות החזקות להיות לבו נשבר בקרבו. ואפילו אם הוא כלב האבן ימוס.

Therefore it is called “hard labor”: that is, to call out to G-d, to stand against every obstacle, from within and from without, and to break all the strong kelipos and cravings, so that his heart be broken within him. And even if it is like a heart of stone, it will melt.

והנה כ"ז [כל זה] הטורח הוא בשביל הגלות משא"כ כשהיה בית המקדש קיים שלא היו צריכין לתפלה

Now all this toil is because of the exile; whereas when the Holy Temple stood, they did not need prayer,

כי אז היה התגלות אלהותו במוחו ומחשבתו של אדם בהתרחבות (להאיר) [להעיר] את האהבה מקרב איש ולב עמוק בעומק המחשבה בלבד:

for then there was a revelation of His G-dliness in a person's mind and thought, expansively, to (illuminate) [awaken] the love from “the inner self of a man and a deep heart,” through depth of thought alone.

14 וכן בענין התורה בזמן הגלות הוא בחומר ולבנים וגו'. וכמ"ש בר"מ [ברעיא מהימנא]. והענין הוא דכתיב ששים המה מלכות ושמונים פלגשים ועלמות אין מספר אחת היא יונתי תמתי. ופי' בזהר ששים המה מלכות אלו ששים מסכתות.

And so too regarding the Torah: in the time of exile it is "with mortar and bricks," etc., as stated in the Ra'aya Mehemna. The explanation is: it is written, "There are sixty queens and eighty concubines, and maidens without number; one is My dove, My perfect one." And it is explained in the Zohar: "There are sixty queens": these are the sixty tractates;

15 ושמונים פלגשים אלו ברייתות. ועלמות אין מספר אלו ההלכות. אחת היא יונתי תמתי וגו'. "and eighty concubines": these are the Baraisos; "and maidens without number": these are the halachos. "One is My dove, My perfect one," etc.

ופי' תמתי שלימתי שאין שלימות אצלו כביכול זולת כנס"י [כנסת ישראל] כמ"ש והארץ הדום רגלי. וכתב בנים אתם להוי' אלקיכם וברא כרעא דאבוה הוא.

And "My perfect one (tamasi)" is explained as "My completion": for He has no completeness, as it were, without the Congregation of Israel, as it is written, "And the earth is My footstool." And it is written, "You are children of Havayah your G-d," and "a son is his father's leg."

16 והיינו מפני גילוי יחודו ית' בעולמות עליונים הוא בכל צבא מעלה כמ"ש וצבא השמים לך משתחוים שבטלים אליו במציאות בפועל ממש.

This is because the revelation of His unity, may He be blessed, in the higher worlds is in all the host on high, as it is written, "And the host of the heavens bow to You": for they are nullified to Him in [their] existence, in actual fact.

אך בעולמות התחתונים הנה עכו"ם [עובדי כוכבים ומזלות] המורדים ופושעים בו רק מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ ליחד לבכם לאחד ולבטל רצונם מפני רצונו.

But in the lower worlds there are the worshipers of stars and constellations, who rebel and transgress against Him. Only "Who is like Your people Israel, one nation on earth," to unite their hearts to the One and to nullify their will before His will.

17 והוא כמו למשל אברי האדם שבטלים אליו ואפילו הרגלים שהוא לבר מן גופא ואפי' [ואפילו] צפורני רגלו והיינו כל זמן שדבוקים בו.

This is like the analogy of a person's limbs, which are nullified to him, even the legs, which are "outside the body," and even his toenails; that is, as long as they are attached to him.

אבל כשנפרד אחד מאבריו. וכן צפורן הפורש מן האדם שוב אינו נחשב מכלל האדם מפני שאינו בטל אליו.

But when one of his limbs is separated, and likewise a nail that separates from a person, it is no longer counted as part of the person, because it is not nullified to him.

18 וכך בנפש האדם כתיב לתאוה יבקש נפרד שנפרד מיחודו ית' והוא כמו אבר הפורש מן האדם

So too regarding the human soul, it is written, "One who seeks desire is separated": that he has separated from His unity, may He be blessed; and he is like a limb that separates from a person,

והרי זה כאלו נקטע אחד מאבריו או נקצץ צפורן אחד מן הקומה שלימה של יוצר בראשית כביכול.

and it is as if one of His limbs were severed, or one nail clipped, from the complete stature of the Maker of creation, as it were.

אבל הבא לדבקה בו באמת הוא בטל לגמרי אליו ואין לו רצונות אחרים כלל כמו שכתוב מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ כו'. צור לבבי וחלקי וגו'. ועושה הקומה שלימה כביכול ולכן נק' תמתי.

But one who comes to cleave to Him in truth is utterly nullified to Him and has no other desires at all, as it is written, "Whom have I in heaven? And with You I desire nothing on earth," etc., "The Rock of my heart and my portion," etc. And he makes the stature complete, as it were; and therefore [Israel] is called "My perfect one."

19 והנה באתדל"ת [באתערותא דלתתא] אתדל"ע [אתערותא דלעילא] כמ"ש אני לדודי ועלי תשוקתו כי כמו שמעורר התשוקה בחדות ה' לעשות נחת רוח ליוצרו בשמחה כמ"ש ישמח ישראל בעשיו כך חדות ה' היא מעוזו וישמח ה' במעשיו.

Now, through an arousal from below [comes] an arousal from above, as it is written, "I am my Beloved's, and His longing is for me." For just as one arouses the longing, with the joy of G-d, to give gratification to his Maker with joy, as it is written, "Let Israel rejoice in its Maker," so "the joy of Havayah is His strength," and "Havayah rejoices in His works."

20 וזהו ובלבנים דא לבון הלכתא כי הנה כתיב שחורה אני ונאווה

And this is [the meaning of] “And with bricks’: this is the clarification of halachah.” For it is written, “I am black, yet comely.”

פ"י כי התורה שבע"פ [שבעל פה] היא נראית לעין כל בבחי' שחורה שאין נראה בה שום אור כלל לפי שמדברת בעניני עולם הגשמי בעניני זרעים ובדבר שבממון בין איש לרעהו.

This means that the Oral Torah appears to every eye as “black,” in that no light at all is seen in it, since it speaks of matters of the physical world: matters of seeds, and monetary matters between a man and his fellow.

אבל באמת ונאווה שכל הדברים שבה יסודתם בהררי קדש מחכמה עלאה שכך עלה ברצונו וחכמתו ית' חכים ולא בחכמה ידיעא כו'.

But in truth [it is] “comely,” for all the matters in it have their foundation “in the holy mountains,” from the supernal Chochmah (wisdom); for so it arose in His will and wisdom, may He be blessed: “He is wise, but not with a knowable wisdom,” etc.

21 וזהו לבון הלכתא שההלכות הנראות כשחורות צריך ללבנם בלובן העליון ע"י חדות ה' היא השמחה אמתית בה' אחד ולהבטל ברצונו ולא יבקש רצון אחר זולת רצונו ית' המלוּבש בתורתו.

And this is “the clarification (libun) of halachah”: the halachos, which appear black, must be whitened with the supernal whiteness through the joy of G-d, which is the true joy in G-d, the One; and [one must] be nullified in His will, and not seek any other will besides His will, may He be blessed, which is clothed in His Torah.

וזהו קומי לך רעיתי יפתי ולכי לך. פ"י לך לעצמך כי ישראל עלו במחשבה תחלה וע"כ קומי לך להתכלל באחד.

And this is [the meaning of] “Rise up (kumi lach), My beloved, My fair one, and go forth (lechi lach)”: lach means “to yourself.” For Israel arose first in thought, and therefore “rise up to yourself,” to be included in the One.

22 והנה עדי"ז מתעורר למעלה בחינת לבון העליון בהתגלות בבחי' הארת פנים. דהיינו התעוררות השמחה וחדות ה' צהבו פניו.

Now, in the same way, there is aroused above the level of the supernal whiteness, revealed as the level of the shining of the Face; that is, the arousal of joy, and the joy of G-d: “His face beamed.”

כמ"ש יאר פניו אתנו סלה שהארת פניו היא אתנו ועל ידינו כפי מה שאנו מעוררים בחיי התגלות אלהותו כמ"ש כמים הפנים לפנים כו'.

As it is written, "May He make His face shine with us, Selah": the shining of His face is "with us" and through us, according to the measure in which we arouse the revelation of His G-dliness, as it is written, "As water [reflects] face to face," etc.

23 והנה תכלית ושלמות הגילוי הזה יהיה לעתיד לבא לימות המשיח שאז עין בעין יראו כבשעת מ"ת [מתן תורה] ויותר מזה

Now the ultimate purpose and completion of this revelation will be in the Time to Come, in the days of Mashiach, when "they will see eye to eye," as at the time of the Giving of the Torah, and even more than that.

שאלו בשעת מ"ת [מתן תורה] לא היה רק לפי שעה משא"כ לימות המשיח יהיה גילוי אלהותו לעד ולעולמי עולמים בלי הפסק. וזהו סלה שהוא לשון נצח.

For at the time of the Giving of the Torah it was only for the moment, whereas in the days of Mashiach the revelation of His G-dliness will be forever and to all eternity, without interruption. And this is [the meaning of] "Selah," which denotes eternity.

והנה בזמן הגלות צריך עמל ויגיעה רבה לקבוע בלבו השמחה אמתית בה' שהוא לבון הלכתא משא"כ לימות המשיח אז וראו כל בשר יחדו:

Now in the time of exile, great toil and labor are needed to fix in one's heart the true joy in G-d, which is "the clarification of halachah"; whereas in the days of Mashiach, then "all flesh will see together."

24 וכן בענין ובכל עבודה בשדה דא ברייתא. כי ברייתא בחי' לבר מן גופא שהם אברים החצוניים. והמשנה נק' אברים הפנימיים.

So too regarding "And with all labor in the field": this is the Baraisa." For Baraisa is the level of "outside (lebar) the body," which are the outer limbs, and the Mishnah is called the inner limbs.

וכל דבר שהוא שנוי בברייתא הוא מרומז במשנה כמו שאמר אילפא מאן דשאל לי בברייתא ולא פשטינא ליה ממתניתין.

And everything taught in a Baraisa is alluded to in the Mishnah, as Ilfa said: "Whoever asks me about a Baraisa and I do not resolve it (pashtina) for him from the Mishnah..."

פ"י פשטינא מלשון פשט את ידו שהוא לשון הושטת יד ואמר שיושיט את ידו ממתניתין לבאר הדין השנוי בברייתא ולא היה צריך ללמוד הברייתא בפ"ע [בפני עצמו] כיון שהיא נכללת במתניתין.

The meaning: pashtina is from the expression "he stretched out (pashat) his hand," which denotes extending a hand. He said that he would stretch out his hand from the Mishnah to explain the law taught in the Baraisa, and he did not need to study the Baraisa on its own, since it is included in the Mishnah.

אך לא כל אדם זוכה לזה ושמו מוכיח עליו שלכן נק' אילפא מלשון אאלפך חכמה אאלפך בינה

But not every person merits this, and his name proves it: for this reason he was called Ilfa, from the expression "I will teach you (a'alefcha) wisdom; I will teach you understanding,"

ולכן היה מבין דין הברייתא מתוך המשנה. אבל אנחנו צריכין ג"כ לעסוק בדין הברייתא מתוך המשנה.

and therefore he could understand the law of the Baraisa from within the Mishnah. But we must also occupy ourselves with the law of the Baraisa from within the Mishnah.

25 וזהו ובכל עבודה בשדה. וזהו כמו למשל שמביא חטים מתוך הבית וזורעי [וזורעים] בשדה מחוץ לעיר כך העוסקים בברייתא בדין השנוי במתניתין.

And this is "and with all labor in the field." It is like one who brings wheat from inside the house and sows it in a field outside the city: so are those who occupy themselves in the Baraisa with a law that is taught in the Mishnah.

והנה תכלית ירידה והגלות היא צורך עלייה גדולה שיאיר אור ה' בגילוי רב לימות המשיח:

Now the purpose of the descent and the exile is for the sake of a great ascent: that the light of G-d will shine in great revelation in the days of Mashiach.

26 וזהו קול דודי הנה זה בא מדלג על כו'. פ"י מלמעלמ"ט [מלמעלה למטה]. על ההרים. פ"י כאדם שקופץ מהר להר ועי"כ [ועל ידי כך] הולך הרבה ביחד

And this is [the meaning of] "The voice of my Beloved! Behold, He comes, leaping over," etc.: that is, from above to below. "Over the mountains": like a person who jumps from mountain to mountain, and thereby goes a great distance at once.

כך הנה ההרים העליונים הם בחי' חסד דאצי' שהוא חסד ה' ממש בגילוי רב ועצום ואתעדל"ע [ואתערותא דלעילא] הוא ע"י אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] אע"פ [אף על פי] שיש הרבה מדרגות בנתיים.

So too, the supernal mountains are the level of Chesed (kindness) of the World of Atzilus (Emanation), which is the very kindness of G-d, in great and mighty revelation; and the arousal from above comes through the arousal from below, even though there are many levels in between.

מקפץ על הגבעות. פי' גבעות הם האמהות בחי' מקבלים מן ההרים.

“Skipping over the hills”: the hills are the Matriarchs, the level of recipients from the mountains.

דהיינו אפי' [אפילו] מי שאין לו בחי' האהבה מצד עצמו אך מפני שרואה ושומע תפלות אחרים מתעורר בו ג"כ.

That is: even one who does not have love of his own accord, yet because he sees and hears the prayers of others, it is aroused in him as well.

והנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] על ג' דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה (זו תפלה) ועל גמ"ח [גמילות חסדים] שהם עצמן תקוני המדות שבין אדם למקום ושבין אדם לחבירו.

Now our Sages, of blessed memory, said: “The world stands on three things: on the Torah, on the service (this is prayer), and on acts of kindness,” which are themselves the refinements of the emotive attributes (middos), between man and the Omnipresent and between man and his fellow.

והנה בענין תורה ותפלה כבר נתבאר בפסוק איך שהוא בחי' הגלות וכמ"ש לעיל. ובא ג"כ לפרש בענין תקוני המדות

Now regarding Torah and prayer, it has already been explained in the verse how this is the aspect of exile, as stated above. And it also comes to explain the refinement of the emotive attributes,

וזה נקי' את כל עבודתם אשר עבדו בהם. כי העבודה היא מהם ובהם עצמן לתקן מדותיהם.

and this is called “all their labor which they labored in them (bahem)”: for the labor is from them and in them themselves, to refine their emotive attributes.

ולזה צריך טורח עמל ויגיעה גדולה להפך מן ההפוך אל ההפוך ולשנות דרכו וטבעו ונקי' עבודה מלשון עורות עבדים שצריך לעבד את המדות שיהיו מתוקנים לה' לבדו:

For this, great toil, labor and exertion are needed, to turn from one opposite to the other and to change one's way and nature. And it is called avodah (labor) from the expression “tanned (avudim) hides”: for one must tan (le'abed) the emotive attributes so that they be refined for G-d alone.

27 ועצה היעוצה לזה מ"ש בפרך ויש בו ב' פירושים. אחד לשון טורח ומלאכה כבידה.

The counsel prescribed for this is what is written, "with rigor (befarech)." It has two explanations. One is an expression of toil and heavy work.

ולא מפני כבדות המלאכה מחמת עצמה אלא כעין שדרשו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] גבי פרעה בפרך נתן מלאכת נשים לאנשים שהגם שבאמת מלאכת נשים קלה ממלאכת האנשים אעפ"כ [אף על פי כן] היתה כבידה עליהם מפני שהוצרכו לשנות טבעם ורגילותם.

And not because of the heaviness of the work in itself, but rather like what our Sages, of blessed memory, expounded concerning Pharaoh: "With rigor (befarech): he gave women's work to men." For although in truth women's work is lighter than men's work, it was nevertheless heavy for them, because they had to change their nature and habit.

28 וכן בענין תקוני המדות אהוי"ר [אהבה ויראה] שבין אדם למקום. הן בבחי' סור מרע הן בבחי' וע"ט צריך הוא לשנות רגילותו וטבעו.

So too regarding the refinement of the emotive attributes of love and awe, which are between man and the Omnipresent: whether in the mode of "turn away from evil" or in the mode of "do good," one must change his habit and nature.

ופי' הב' הוא לשון פה רך. וזה ישים האדם ללבו כמו כעס וקנאה וגדלות והתרוממות אחד על חברו.

The second explanation is an expression of "a soft mouth (peh rach)." And a person should take this to heart in [matters] such as anger, envy, pride and exalting oneself over one's fellow.

זה הכלל מענה רך ישיב חימה. ולא חימה של חברו בלבד אלא אף חימה שבו. דהיינו כל המדות רעות שבין אדם לחברו שיסודם היא בחי' גבורות. והמ"י [והמשכיל יבין]:

This is the rule: "A soft answer turns away wrath," and not only the wrath of his fellow, but even the wrath within himself; that is, all the bad traits between man and his fellow, whose root is the level of Gevuros (restraint). And the discerning will understand.

ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם וגו'

“And Havayah said to him: Who has given a mouth to man?”

1 ויאמר ה' אליו מי שם פה לאדם וגו'. להבין זה מ"ש משה לא איש דברים אנכי כי כבד פה כו'

“And Havayah said to him: Who has given a mouth to man?” etc. To understand this: what Moshe said, “I am not a man of words,” “for I am heavy of mouth,” etc.,

ומה שהשיב לו הקב"ה מי שם פה כו' שהוא כולו מקשה וכי לא ידע משה זאת בתחלה מי השם פה לאדם.

and what the Holy One, blessed be He, answered him, “Who has given a mouth,” etc. — all of it is difficult: did Moshe not know this at the outset, Who gives a mouth to man?

הענין יובן ע"פ הקדמה דהנה איתא בס' התמונה (בהקדמה לתמונה ג' דכ"ז כ"ט ל"א) שזה העולם הוא שמיטה שניה ולפניה הי' [היה] ג"כ שמיטה אחת שהיתה נמשכת ממדת חסד

The matter will be understood through an introduction. It is stated in Sefer HaTemunah (in the introduction to Temunah 3, folios 27, 29, 31) that this world is the second shemittah (cycle), and before it there was also one shemittah, which was drawn from the attribute of Chesed (kindness).

והשמיטה דעכשיו (ר"ל [רוצה לומר] שית אלפי שני דהוי עלמא וחד חרוב) הוא ממדת הפחד ולכן דרכיה חזקים וקשים ורעים כו'. דהיינו שהי' [שהיה] בה חורבן בית ראשון ושני כו'.

And the present shemittah (that is, the “six thousand years that the world exists, and one [thousand that it is] desolate”) is from the attribute of Pachad (fear), and therefore its ways are strong, harsh and evil, etc.; that is, in it there was the destruction of the First and Second Temples, etc.

משא"כ בשמיטה הראשונה שהיתה ממדת חסד היתה העבודה באופן אחר וגם התורה הי' [היה] באופן אחר יעו"ש [יעוין שם] והיו רק טוב וחסד כו'

Not so in the first shemittah, which was from the attribute of Chesed: the divine service (avodah) was of a different kind, and the Torah too was of a different kind (see there), and there was only goodness and kindness, etc.

כך דעת ס' התמונה ואחריו נמשכו המקובלים האחרונים לדון מזה שמוכרח להיות עוד חמש שמיטות
אחר שמיטה זו כי צ"ל ז' שמיטות כנגד ז' מדות עליונות כו' (וכמ"ש שם בסה"ת [בספר התמונה])

This is the view of Sefer HaTemunah; and the later Kabbalists followed it and inferred from this that there must necessarily be five more shemittos after this shemittah, for there must be seven shemittos, corresponding to the seven supernal attributes, etc. (as is written there in Sefer HaTemunah).

אבל האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] פליג ע"ז במה שלמדו שצ"ל עוד ה' שמיטות וגם בענין מה שעוה"ז הוא
שמיטה שניה עם היות דס"ל [דסבירא ליה / דסבירא להו] ג"כ כן.

But the Arizal disagrees with this, regarding what they inferred, that there must be five more shemittos; and also regarding the matter that this world is the second shemittah, even though he too holds so.

ולכן פתחה התורה בבי"ת בראשית לומר שכבר היתה שמיטה א' ועכשיו היא שמיטה שני' [שניה].

And therefore the Torah opened with the beis of Bereishis, to say that there had already been one shemittah, and now it is the second shemittah.

אבל פי' האריז"ל [האריז"ל זכרוננו לברכה] דאין הכונה לומר שהי' [שהיה] עולם גשמי כמו עוה"ז דעכשיו עם
שמים וארץ גשמיים ודצח"מ [ודומם צומח חי מדבר]

But the Arizal explained that the intent is not to say that there was a physical world like this present world, with physical heavens and earth, and the inanimate, vegetative, animal and speaking [kingdoms],

כי זה לא הי' [היה] רק בשמיטה זו דוקא לבד וענין השמיטה שהיתה לפני זו הוא ענין עולם התהו

for this existed only in this shemittah specifically, and in it alone. And the matter of the shemittah that was before this one is the matter of the World of Tohu (Chaos),

דהיינו ענין ז' מלכין קדמאין דתהו שמתו שהוא ענין ספירות רוחני' כנודע וענין שמיטה דעכשיו הוא
ענין עולם התקון שנעשה אח"כ (ועיין בלק"ת [בלקוטי תורה (להאריז"ל)] פ' קדושים ובעמ"ה [ובעמק המלך]
שער עולם התהו פמ"ו ד' כ"ה ע"א) וכנודע בכהאריז"ל [בכתבי האריז"ל]:

that is, the matter of the seven primordial kings (malchin kadma'in) of Tohu who died, which is a matter of spiritual Sefiros, as is known; and the matter of the present shemittah is the matter of the World of Tikkun (Rectification), which was made afterward (and see the Likkutei Torah of the Arizal, Parshas Kedoshim, and Emek HaMelech, Sha'ar Olam HaTohu, ch. 46, folio 25a), as is known in the writings of the Arizal.

2 והנה שתי נשמות משמיטה הראשונה דהיינו מבחי' עולם התהו שלפני עולם התיקון ירדו ונמשכו למטה לשמטה שניה

Now, two souls from the first shemittah, that is, from the level of the World of Tohu that preceded the World of Tikkun, descended and were drawn down below to the second shemittah,

שהוא בחי' התקון והם חנוך ומשה דבחנוך כתי' [כתיב] ויתהלך חנוך את האלקי' לומר שכבר התהלך את האלקי' בשמטה הא'

which is the level of Tikkun. And they are Chanoch and Moshe. For of Chanoch it is written, "And Chanoch walked with G-d," to say that he had already walked with G-d in the first shemittah.

וכן במשה כתי' [כתיב] מן המים משיתהו. דהיינו משמטה ראשונה שהיא היתה מבחי' חסד הנק' מים.

And likewise of Moshe it is written, "Out of the water I drew him (min ha-mayim meshisihu)": that is, from the first shemittah, which was of the level of Chesed (kindness), which is called water.

3 ומשם משיתהו לשמיטה דעכשיו כו' ועיקר ירידתם לזו השמיטה הוא כדי לתקן העולמות כי הם שרשם גבוהים מאד יען היותם למעלה מבחי' נשמות דשמטה זו

And from there "I drew him" to the present shemittah, etc. And their descent to this shemittah is chiefly in order to rectify the worlds, for their root is very high, since they are above the level of the souls of this shemittah;

דהיינו ששם נמצא הביטול הרבה יותר מאשר נמצא בשמיטה זו ולכן נאמר במשה ונחנו מה.

that is, there self-nullification (bittul) is found far more than it is found in this shemittah. And therefore it is said of Moshe, "And what are we?"

4 והאיש משה ענו מאד כו' וגם ראה שם נשמות גבוהות שלמעלה ממנו כמו חנוך למך כו'.

"And the man Moshe was very humble," etc. And he also saw there lofty souls that were above him, such as Chanoch, Lemech, etc.

ולכן ירדו לשמטה זו לתקנה ג"כ. שחנוך הי' [היה] קודם דור המבול שהיה העולם בתכלית השפלות כמ"ש קץ כל בשר בא לפני כו'.

And therefore they descended to this shemittah, to rectify it as well. For Chanoch was before the generation of the Flood, when the world was in utter lowliness, as it is written, "The end of all flesh has come before Me," etc.

ולכן ירד חנוך לזה העולם לתקן אותו שלא יחזור לגמרי לתהו ובהו. רק שיהי' [שיהיה] מבול על הארץ לטהר הארץ וישארו נח ובניו קיימי בתיבה.

And therefore Chanoch descended to this world to rectify it, so that it would not return entirely to tohu vavohu (chaos and void), but only that there would be a flood upon the earth to purify the earth, and Noach and his sons would remain alive in the ark.

אבל אם לא הי' [היה] חנוך הי' [היה] העולם חרב לגמרי ולא הי' [היה] נשאר אף נח ובניו. וכן משה ירד לגאול את ישראל ושיהי' [ושיהיה] מתן תורה על ידו כו':

But had there not been Chanoch, the world would have been utterly destroyed, and not even Noach and his sons would have remained. And likewise Moshe descended to redeem Israel, and so that the Giving of the Torah would be through him, etc.

5 והנה ההפרש בין תהו לתקון ידוע בע"ח [בעץ חיים] שהתהו לא הי' [היה] בחי' פרצופים רק העשר ספירות היו בבחי' נקודות ר"ל [רוצה לומר] נקודת החסד נקודת הגבורה כו'.

Now, the difference between Tohu and Tikkun is known from Etz Chaim: Tohu was not at the level of partzufim (configurations); rather, the ten Sefiros were at the level of points (nekudos), that is to say, the point of Chesed (kindness), the point of Gevurah (restraint), etc.

דהיינו שלא נתחלקה הספ"י [הספירה / הספירות] לפרטי פרטיות באורך ורוחב כ"א היתה נקודה א' בדרך כללי וקיצור מופלג זו חסד וזו גבורה כו'

That is, the Sefirah was not divided into minute particulars in length and breadth; rather, it was a single point, in a general way and in extreme brevity: this is Chesed and this is Gevurah, etc.

וגם היו הע"ס [העשר ספירות] זה תחת זה שהיו מפורדים זה מזה שחסד הי' [היה] בפ"ע [בפני עצמו] וגבורה בפ"ע [בפני עצמו] ולא היו מתכללי זה מזה (ולכן היו רק נקודות כו' דהא בהא תליא).

And also the ten Sefiros were one beneath the other, so that they were separate from one another: Chesed by itself and Gevurah by itself, and they were not included in one another (and therefore they were only points, etc., for the one depends on the other).

משא"כ עולם התקון הוא שנעשו הספ"י [הספירה / הספירות] בבחי' פרצופי' [פרצופים / פרצופין] מחכמה נבנה פרצוף אבא ומו"ק [ומי קצוות] פרצוף ז"א

In the World of Tikkun, however, the Sefiros were made into the level of partzufim: from Chochmah (wisdom) the partzuf of Abba was built, and from the six extremities (vav ketzavos) the partzuf of Z'eir Anpin (the emotive attributes);

שהוא שנתחלק' [שנתחלקה] הספ"י [הספירה / הספירות] בהתפשטות' [בהתפשטות] לפרטי פרטיו' טפ"ט [ט' פעמים ט'] ובכל א' ראש תוך סוף וה"ח [וה' חסדים] המגדילי' עד שנעשה רמ"ח איברים כו'

that is, the Sefirah was divided, in its extension, into minute particulars, nine times nine, and in each one head, middle and end, and the five chassadim (kindnesses) that bring growth, until 248 limbs were formed, etc.;

וגם נעשה התכללות הספ"י [הספירה / הספירות] זו מזו והמשל לשני בחי' אלו יובן ג"כ בכחות הנפש שבגוף. שרמ"ח כחות הנפש מתלבשים ברמ"ח איברי הגוף. כח הראי' [הראיה] מתלבשת בעין.

and also an interinclusion of the Sefiros, one in another, came about. And the analogy for these two levels can also be understood from the powers of the soul in the body: the 248 powers of the soul are invested in the 248 limbs of the body. The power of sight is invested in the eye,

6 וכח השמיעה באזן. וכח המעשה בידים. וכח ההילוך ברגלים כו'. ובחי' זו הוא ענין התפשטות והתלבשות כחות הנפש בכלים שהן האיברים.

the power of hearing in the ear, the power of action in the hands, and the power of walking in the feet, etc. And this level is the matter of the extension and investment of the soul's powers in vessels, which are the limbs.

ועוד נמצא בחי' אחת הכוללת את כל פרטי הכחות המתחלקי' באיברים הנ"ל ומקפת עליהם מכל צד מראשו עד רגלו.

And there is also found one level that includes all the particular powers that are divided among the above-mentioned limbs, and encompasses them on every side, from head to foot.

7 והיינו בחי' המחשבה של האדם כנראה בעליל שכאשר יכוח בצפורן רגלו תרגיש תיכף המחשבה את הכאב

That is, the level of a person's thought: as is plainly seen, when he is burned on his toenail, his thought feels the pain at once.

וכן כשירצה לנענע רגלו תתנענע תיכף ומיד שיעלה במחשבתו לנענע רגלו שמזה ראי [ראיה] שהמחשבה ישנה ברגל ג"כ והיא שם בבחי' מקיף כו'.

And likewise, when he wants to move his foot, it moves at once, immediately, as soon as it rises in his thought to move his foot. From this it is proven that thought is present in the foot as well, and it is there at the level of makif (encompassing), etc.

והנה ענין התלבשות הכחות באיברים הוא משל לבחי' פרצופים דיושר שמתלבשי' בכלים כדוגמת פרצוף מוחין וזרועות כו'.

Now, the investment of the powers in the limbs is an analogy for the level of the partzufim of yosher (the straight line), which are invested in vessels, in the manner of a partzuf: the intellect (mochin), arms, etc.

(ובחי' התהו הוא בחי' עיגולים שהם בחי' מקיפים וזהו כמשל המחשבה כו') (ועיין ע"פ ויאמר מלך מצרים למילדות כו' שנתבאר ענין זה באריכות מענין עגולים ויושר)

(And the level of Tohu is the level of igulim (circles), which are the level of makifim (encompassing [lights])); and this is like the analogy of thought, etc.) (And see on [the verse] "And the king of Egypt said to the midwives," etc., where this matter is explained at length, concerning igulim and yosher.)

והנה לפי שבישר דתקון נתחלקו הספירות בפרטיות בבחי' פרצופים לכך נמצא בהם דבר חדש מעלה יתירה אשר לא היתה בעולם התהו בהיותן בבחי' נקודות זת"ז [זה תחת זה].

Now, since in the yosher of Tikkun the Sefiros were divided in detail, at the level of partzufim, there is therefore found in them something new, an added advantage that did not exist in the World of Tohu, when they were at the level of points, one beneath the other.

והיינו מ"ש בס"י [בספר יצירה] נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן. שיש מעלה בסוף מה שאין בראש. שזה לא נמצא בעולם התהו רק בעולם התקון מפני שנעשו בבחי' פרצופים.

And this is what is said in Sefer Yetzirah: "Their beginning is wedged in their end, and their end in their beginning": that there is an advantage in the end that is not in the head. And this is not found in the World of Tohu, only in the World of Tikkun, because they were made into the level of partzufim.

8 והוא עד"מ מכחות הנפש שבגוף שהשכל מלוכש במוח שבראש שהוא המעולה וראש לכל כחות הנפש

And this is, by way of analogy, as with the powers of the soul in the body: the intellect is invested in the brain in the head; it is the most excellent and the head of all the powers of the soul.

ואח"כ בידים מתלבש כח המעשה לכתוב ולצייר ולעשות כל מלאכת אומן שהוא כח פחות בערך לגבי כח השכל שבמוח

And then, in the hands, is invested the power of action: to write, to draw and to do every craftsman's work; which is a lesser power by comparison with the power of the intellect in the brain.

ואח"כ ברגלי מתלבש הכח היותר נמוך שבמעשה כח ההילוך לבד

And then in the feet is invested the lowest power of action, the power of walking alone.

וכאשר נעריך הכחות בעצמן זה לזה מצד עצם מהותן כמו שהם קודם התלבשות באיברים ודאי ימצא שכח השכל הוא מרומם ונעלה לגמרי בכל מכל כל מכח המעשה שבידים ורגלים כו' כי הוא כח מפנימי' [מפנימיות / מפנימית] הנפש ונעלה מעלה מן כח ההלוך שהוא רק מחיצונית הנפש.

And when we compare the powers themselves to one another, in terms of their very essence, as they are before their investment in the limbs, it will certainly be found that the power of the intellect is exalted and utterly elevated, in every respect, above the power of action in the hands and feet, etc.; for it is a power from the inner dimension (pnimiyus) of the soul, and it is far above the power of walking, which is only from the outer dimension (chitzoniyus) of the soul.

אמנם כשנתלבשו בכלים כח השכל בראש וכח ההילוך ברגלים אזי ימצא מעלה ברגל שאינו בראש

However, when they are invested in vessels, the power of the intellect in the head and the power of walking in the feet, then an advantage will be found in the foot that is not in the head;

שהרי הרגלים מעמידים את הראש ומוליכים אותו ממקום למקום ואין נמצא כח זה בראש כלל.

for the feet hold up the head and carry it from place to place, and this power is not found in the head at all.

הרי נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן שיש מעלה בהסוף שאינו בהראש כו'. וזה בא דוקא מצד התלבשות הכח בכלי הרגל דוקא:

Thus, "their beginning is wedged in their end and their end in their beginning": there is an advantage in the end that is not in the head, etc. And this comes specifically from the investment of the power in the vessel of the foot, specifically.

9 והנמשל יובן ההפרש בין עגולים דתהו ליושר דתקון. דשם בתהו היו זה תחת זה ולא היו בבחי' פרצוף. ע"כ לא הי' [היה] נמצא בחי' זו דנעוץ סופן כו'.

And in the analogue, the difference between the igulim (circles) of Tohu and the yosher (straight line) of Tikkun will be understood. For there, in Tohu, they were one beneath the other and not at the level of a partzuf; therefore this level of "their end is wedged," etc., was not found.

אבל בתקון שנתלבשו בכלים רבים בבחי' פרצוף אזי נעשה בחי' זו מצד הכלים שיש ברגל מה שאין בראש כו'.

But in Tikkun, where they were invested in many vessels at the level of a partzuf, this level came about by virtue of the vessels: that there is in the foot what is not in the head, etc.

וכדוגמא זו דנעוץ סופן בתחלתן שהוא ענין מבלי אשר ימצא ראש וסוף שיש מעלה בסוף מה שאינו בראש יובן ג"כ במצות

And on the pattern of this "their end is wedged in their beginning," which is the matter of there being neither head nor end, that there is an advantage in the end that is not in the head, it will also be understood regarding the mitzvos

(שהם ג"כ בחי' תקון כמ"ש זאת התורה אדם) שיש מעלה במצות מעשיות שהם גבוהים בבחי' א' יותר מן התורה (עם היות שהתורה היא בחי' פנימיות והמצות הם בחי' חיצוניות מעשה לבד)

(which are also of the level of Tikkun, as it is written, "This is the Torah: a man (adam)"), that there is an advantage in the practical mitzvos, which are higher in one respect than the Torah (even though the Torah is the level of the inner dimension (pnimiyus), and the mitzvos are the level of the outer dimension (chitzoniyus), mere action).

שהרי מבטלים מת"ת [מתלמוד תורה] לצורך הלויית המת גם מצינו שבשביל הכנסת כלה ביטלו מק"ש [מקריאת שמע] כנז' [כנזכר] בינוקא דבלק בריחא דלכושייכו כו' (אף שבק"ש [שבקריאת שמע] יש יחודי' עליונים כו')

For we interrupt Torah study for the sake of escorting the dead; and we also find that for the sake of bringing in a bride they set aside the recital of the Shema, as mentioned [in the account] of the Yenuka (child) of [Parshas] Balak, "by the scent of your garments," etc. (even though in the recital of the Shema there are supernal unifications, etc.).

גם ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עשה דוחה ל"ת [לא תעשה] כמו מילה בצרעת. ושעטנו בציצית.

Our Sages, of blessed memory, also said that a positive commandment overrides a prohibition, as with circumcision [over a mark of] tzaraas, and shaatnez in tzitzis.

אשר כ"ז [כל זה] הוא מפני שיש מעלה במעשה שהוא בחי' נה"י [נצח הוד יסוד] בחי' רגלין מה שלמעלה גם מח"ע [מחכמה עילאה].

All this is because there is an advantage in action, which is the level of Netzach (victory), Hod (splendor) and Yesod (foundation), the level of the legs, something that is above even supernal Chochmah (Chochmah Ila'ah).

ולכן גם הדיוט שבישראל המקיים איזו מצוה מעשיית בלי כוונות וסודות רק מפני שכך צוה הקב"ה יוכל להיות שיהי' [שיהיה] זה יקר בעיני השם בבחי' אחת מכמה כוונות והשגות שבצדיקי' [שבצדיקים] כו'.

And therefore, when even a simple person among Israel fulfills some practical mitzvah without kavanos (mystical intentions) and secrets, only because the Holy One, blessed be He, so commanded, it can be that this is more precious in G-d's eyes, in one respect, than many kavanos and comprehensions of tzaddikim, etc.

כי יש בחי' מעלה יתירה בבחי' תמכין דאורייתא יותר מעיני העדה כנ"ל במשל הרגל לגבי הראש כו'

For there is a level of added advantage in the level of "the supports of the Torah" (tamchin de-oraysa) over "the eyes of the congregation," as [explained] above in the analogy of the foot in relation to the head, etc.

(ועד"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשו רבינו וכמ"ש במ"א) וזהו דוקא מצד עולם התקון ששם נעשה בחי' זו דנעוץ סופן כו' והיינו לפי שבתקון הוא רכוי הכלים

(And along these lines our Sages, of blessed memory, said, "Greater is one who gives charity in secret than Moshe our teacher," as explained elsewhere.) And this is specifically by virtue of the World of Tikkun, where this level of "their end is wedged," etc., came about; that is, because in Tikkun there is a multitude of vessels.

ומצד הכלים דוקא נמצא בחי' זו כנ"ל משא"כ בתהו היו האורות מרובים והכלים מועטים לא הי' [היה] בחי' זו כו':

And specifically by virtue of the vessels is this level found, as [explained] above. In Tohu, however, the lights were many and the vessels few, [and] this level did not exist, etc.

10 והנה כבר נתבאר שנשמת משה הי' [היה] משמטה א' ונמשכה לעולם התקון והוא הי' [היה] מבחי' חכ' [חכמה] שהוא בחי' ראיה. כמ"ש בו וירא ראשית לו.

Now, it has already been explained that the soul of Moshe was from the first shemittah and was drawn down to the World of Tikkun; and he was of the level of Chochmah (wisdom), which is the level of sight, as it is written of him, "And he saw the first (reishis) for himself."

לכך כשראה משה בבחי' ראי' [ראיה] ממש בכל עולם התקון דאצילות שירד ונמשך בו. מה שנעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן

Therefore, when Moshe saw, at the level of actual sight, in the whole World of Tikkun of Atzilus (Emanation), into which he had descended and been drawn, that "their beginning is wedged in their end and their end in their beginning,"

שזה הי' [היה] בעיניו דבר חדש ממש שהרי לא נמצא זה בעולם התהו כו'.

which in his eyes was something truly new, since this is not found in the World of Tohu, etc.,

נתפלא מאד ע"ז ולכן השפיל עצמו נגד הנשמו' [הנשמות] דעולם התקון ואמר שלח נא ביד תשלח כו'.

he marveled greatly at this. And therefore he humbled himself before the souls of the World of Tikkun and said, "Send, please, by the hand of whom You will send," etc.

כי יש בהם מעלה יתירה יותר ממנו מצד הכלים דתקון שנעוץ סופן כו'. משא"כ אצלו ששרשו מתהו.

For they have an added advantage over him by virtue of the vessels of Tikkun, in which "their end is wedged," etc.; which is not so with him, whose root is from Tohu.

11 וז"ש [וזהו שכתוב] כי כבד פה וכבד לשון אנכי ר"ל [רוצה לומר] ששרשו מתהו ששם היו האורות גדולים ולא היו יכולים להתלבש בכלים. וזהו ענין כבד פה שלא הי' [היה] יכול להשפיע אור שכלו לתוך כלי הפה.

And this is [the meaning of] what is written, "For I am heavy of mouth and heavy of tongue": that is to say, his root is from Tohu, where the lights were great and could not be invested in vessels. And this is the matter of "heavy of mouth": he could not channel the light of his intellect into the vessel of the mouth.

12 וזה הי' [היה] בעיניו חסרון גדול ומעלת התקון שהכלים מרובים להכיל האורות נפלאה ויקרה בעיניו

ע"כ אמר שלח נא ביד תשלח דהיינו מי שהוא מעולם התקון

And this was in his eyes a great deficiency, and the advantage of Tikkun, whose vessels are many to contain the lights, was wondrous and precious in his eyes. Therefore he said, "Send, please, by the hand of whom You will send," that is, one who is from the World of Tikkun.

כי בתקון נמצא מעלה יתירה מצד דבר שנתחדש שם דנעוץ סופן כו' והיינו דוקא מצד הכלים דתקון כנ"ל

For in Tikkun there is found an added advantage by virtue of something newly brought about there, [namely] "their end is wedged," etc.; and this is specifically by virtue of the vessels of Tikkun, as [explained] above.

ואין זאת אצלו שהרי הוא כבד פה כו'. זה הי' [היה] טענת מרע"ה [משה רבינו עליו השלום] שהשפיל א"ע [את עצמו] מאד להיותו עניו מכל האדם כו'.

And this he did not have, since he was "heavy of mouth," etc. This was the claim of Moshe our teacher, peace be upon him, who greatly humbled himself, being the humblest of all men, etc.

(ובאמת היא מעלה אצלנו מה שהי' [שהיה] כבד פה שהרי סיבה זו הוא מצד רבוי האורות שלכך לא יכלה הכלי להכיל.

(And in truth, in our view it is an advantage that he was heavy of mouth, for the cause of this is the abundance of the lights, so that the vessel could not contain [them].

משא"כ בתקון הוא מיעוט האורות ורבוי הכלים. וגם זה אמת אלא שעכ"ז [שעם כל זה] יש מעלה יתירה בתקון מצד הכלים כנ"ל בענין נעוץ סופן כו'):

In Tikkun, by contrast, the lights are few and the vessels many. And this too is true; but nevertheless there is an added advantage in Tikkun by virtue of the vessels, as [explained] above concerning "their end is wedged," etc.)

13 והנה השי"ת [השם יתברך] השיב לו מי שם פה לאדם הלא אנכי הוי"ה.

Now, G-d, blessed be He, answered him, "Who has given a mouth to man? Is it not I, Havayah?"

פ"י אמת אתה אומר שאתה כבד פה שאין לך כלים כאלו הנמצאים בתקון שנעוץ תחלתו בסופן ומצד שרש נשמתך אתה כבד פה שאין השכל יוכל להתלבש בכלי הפה כו'.

Meaning: what you say is true, that you are heavy of mouth, for you do not have such vessels as are found in Tikkun, in which "their beginning is wedged in their end"; and because of the root of your soul you are heavy of mouth, for the intellect cannot be invested in the vessel of the mouth, etc.

אך מי שם פה ל(אדם בניקוד קמ"ץ רומז על האדם הידוע היינו בחי' אדם דאצי' שעל הכסא שהוא שם מ"ה [שם מ"ה] בגימט' [בגימטריא] אדם שהוא כללות התקון כנודע וענין כלי הפה הוא הממשיך אור מקיף

But "Who has given a mouth to man (la-adam)": (la-adam, vocalized with a kamatz, alludes to the well-known Adam, that is, the level of the Adam of Atzilus (Emanation) who is upon the Throne, which is the Name Mah, which in gematria equals adam, which is the general and collective expression of Tikkun, as is known; and the matter of the vessel of the mouth is that it is what draws down encompassing light (or makif),

כמ"ש בפע"ח [בפרי עץ חיים] שע"י הברכה של המצוה נמשך בחי' המקיף וע"י המצוה עצמה נמשך האור פנימי (כי הבל הפה נעשה בחי' או"מ [אור מקיף] וע' בתניא פ"ה)

as is written in Pri Etz Chaim, that through the blessing over a mitzvah the level of the encompassing [light] is drawn down, and through the mitzvah itself the inner light (or pnimi) is drawn down (for the breath of the mouth becomes the level of encompassing light; and see Tanya, ch. 5).

ולכן בתש"ר [בתפילין של ראש] נחלקו הספרדים והאשכנזים אם יברכו עלי' [עליה] ברכה מיוחדת מפני שהמקיף דתש"ר [דתפילין של ראש] גבוה מאד

And therefore, regarding the tefillin of the head, the Sephardim and the Ashkenazim disagree whether to recite a separate blessing over it, because the encompassing [light] of the head-tefillin is very high.

ע"כ מנהג ספרד שלא לברך דס"ל [דסבירא ליה / דסבירא להו] שא"א להמשיך המקיף ההוא כו'. והאשכנזים ס"ל [סבירא ליה / סבירא להו] דיכולים להמשיך. עכ"פ [על כל פנים] למדנו דכלי הפה הוא הממשיך הא"מ [האור מקיף] כו'.

Therefore the Sephardic custom is not to recite a blessing, for they hold that it is impossible to draw down that encompassing [light], etc.; and the Ashkenazim hold that it can be drawn down. In any case, we have learned that the vessel of the mouth is what draws down the encompassing light, etc.

14 וז"ש [וזהו שכתוב] מי שם פה לאדם כלומר מי האציל כלי הפה שהוא כלי שממשיך או"מ [אור מקיף] מי האצילו לאדם דתקון.

And this is [the meaning of] what is written, "Who has given a mouth to man": that is to say, who emanated the vessel of the mouth, which is a vessel that draws down encompassing light? Who emanated it for the Adam of Tikkun?

הלא אנכי הוי"ה בחי עצמות אא"ס [אור אין סוף] שרש הקו וחוט דאור א"ס ב"ה המקור לכל או"מ [אור פנימי] ומקיפים כו'.

"Is it not I, Havayah": the level of the very essence of the Infinite Light (Or Ein Sof), the root of the kav (line of light) and thread of the Infinite Light, blessed be He, the source of all inner and encompassing lights, etc.

15 וא"כ ממני לא יבצר מאומה ואנכי אהיה עם פיך ג"כ

And if so, nothing is impossible for Me, and "I will be with your mouth" as well.

פ"י אף שמצד שרשך מתהו אין לך כלים כאלו אבל אנכי הוי"ה שעשיתי את הכלים דתקון ואת עולם התהו אני יכול להפך הדבר להתערב בחי תהו ותיקון יחד היינו המעלות דשניהם שיהיו האורות מרובים כמו בתהו כו'.

Meaning: even though, because of your root in Tohu, you do not have such vessels, yet I, Havayah, Who made the vessels of Tikkun and the World of Tohu, am able to turn the matter around: to blend the levels of Tohu and Tikkun together, that is, the advantages of both: that the lights be abundant as in Tohu, etc.,

16 וגם בחי המעלה דתקון שיהיו הכלים מרובים מאד. ואז יהיה נעוץ תחלתן כו' וזהו ואנכי אהיה עם פיך שהגם ששרשך מתהו עכ"ז [עם כל זה] יהיו לך כלים דתקון ובפרט כלי הפה שע"י נמשכו האורות מקיפים כו'.

and also the aspect of Tikkun's advantage: that the vessels be very many. And then there will be "their beginning is wedged," etc. And this is [the meaning of] "And I will be with your mouth": although your root is from Tohu, nevertheless you will have vessels of Tikkun, and in particular the vessel of the mouth, through which the encompassing lights are drawn down, etc.

ויהיה א"כ כך שני המעלות. והיינו מפני שכמו שנעוץ תחלתן בסופן כך נעוץ סופן בתחלתן לכך יוכל להיות נמצא מעלת התקון אף בתהו כו' לכך יתחברו יחד כו'.

And thus both advantages will be in you. And this is because, just as "their beginning is wedged in their end," so "their end is wedged in their beginning"; therefore the advantage of Tikkun can be found even in Tohu, etc.; therefore they will be joined together, etc.

(ועמ"ש במ"א ע"פ ארוממך כי דליתני איך דוד שהוא בחי' דבור היה כלול באדה"ר [באדם הראשון] בחי' חכמה כו' והוא כענין כבד פה

(And see what is written elsewhere on [the verse] "I will exalt You, for You have drawn me up": how David, who is the level of speech, was included in Adam the first man (Adam HaRishon), the level of Chochmah (wisdom), etc. And this is like the matter of "heavy of mouth."

וגילוי בחינת הדבור בחינת דוד זהו ענין מי שם פה לאדם הלא אנכי זהו בחינת ארוממך עומק רום כו' ע"ש

And the revelation of the level of speech, the level of David: this is the matter of "Who has given a mouth to man? Is it not I"; this is the level of "I will exalt You," the depth of height, etc.; see there.

וכדוגמא זו היא מ"ש במ"א מעלת מצות דרבנן כי הנה רמ"ח מ"ע [מצות עשה] רמ"ח איברים היינו המשכת אורות בכלים משא"כ שס"ה ל"ת [לא תעשה] שס"ה גידים הם בחינת אורות שלמעלה מהתלבשות בכלים ואיברים לכן אין בל"ת [בלא תעשה] קום ועשה והיינו כענין אורות דתהו שלמעלה מאורות דתקון לכן אי אפשר לכלים להכילם

And similar to this is what is written elsewhere about the advantage of the Rabbinic mitzvos: for the 248 positive commandments (mitzvos aseh) are the 248 limbs, that is, the drawing down of lights into vessels; whereas the 365 prohibitions (lo saaseh), the 365 sinews, are the level of lights that are above investment in vessels and limbs; therefore in the prohibitions there is no active deed (kum va'aseh); and this is like the matter of the lights of Tohu, which are above the lights of Tikkun, [and] therefore the vessels cannot contain them.

אבל במצות דרבנן שהם ג"כ מבחי' זו דל"ת [דלא תעשה] ומ"מ מתלבשים בקום ועשה בכלים לפי שבינה יתירה כו' וכך נאמר למשה אנכי אהיה עם פיך שגם אורות שמבחי' תהו יתלבשו בכלים דתקון כנ"ל. ועי' לקמן ע"פ זה שמי):

But in the Rabbinic mitzvos, which are also from this level of the prohibitions, [the lights] are nevertheless invested in vessels through active deeds, because of the additional understanding (binah yeseirah), etc. And so it was said to Moshe, "I will be with your mouth": that even lights from the level of Tohu will be invested in vessels of Tikkun, as [explained] above. And see below, on [the verse] "This is My Name.")

זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר

“This is My Name forever, and this is My remembrance
from generation to generation”

1 זה שמי לעולם וזה זכרי לדר דר. איתא בת”ז [בתיקוני זוהר] שמי עם י”ה שס”ה זכרי עם ו”ה רמ”ח.

“This is My Name forever, and this is My remembrance from generation to generation.” It is stated in the Tikkunei Zohar: shemi (“My Name”) with yud-hei [equals] 365; zichri (“My remembrance”) with vav-hei [equals] 248.

וצ”ל מפני מה שרש מל”ת [מצות לא תעשה] גבוה יותר משרש המ”ע [המצות עשה] שהל”ת [שהלא תעשה] נמשכ”י [נמשכים / נמשכין] מבחי”י י”ה דהוי”י והמ”ע [והמצות עשה] נמשכים מבחי”י ו”ה דהוי”ה.

We need to understand why the root of the prohibitive commandments is higher than the root of the positive commandments, in that the prohibitive commandments are drawn from the level of the yud-hei of Havayah, while the positive commandments are drawn from the level of the vav-hei of Havayah.

גם י”ל [יש לומר] מפני מה לא ניתנה תושבע”פ [תורה שבעל פה] ג”כ בכתב. הענין הוא דכתיב איה סופר וגו’.

We also need to understand why the Oral Torah was not also given in writing. The explanation is that it is written, “Where (ayeh) is the scribe?” etc.

ונת’ [ונתבאר] במ”א הפ”י דבחי”י אי”ה [אם ירצה השם] עצמו הוא הסופר (והוא בחי”י איה מקום כבודו) כי איתא בס”י [בספר יצירה] בג’ דברים ברא הקב”ה את העולם בסופר וספר וספור.

And it has been explained elsewhere that the meaning is that the level of ayeh (“where”) itself is the scribe (and this is the level of “Where is the place of His glory?”); for it is stated in Sefer Yetzirah that with three things the Holy One, blessed be He, created the world: with softer (scribe), sefer (book) and sippur (telling).

והנה תושב"כ [תורה שבכתב] נקי ספר ובחי סופר שלמעלה מבחי ספר הוא בחי אי"ה [אם ירצה השם] שהוא אי"ה כי מקור ושרש י"ה דשם הוי"ה נמשך מבחי האל"ף שהוא בחי חכמה דאצילות

Now, the Written Torah is called sefer (book), and the level of sofer (scribe), which is above the level of sefer, is the level of ayeh, which is aleph yud-hei. For the source and root of the yud-hei of the Name Havayah is drawn from the level of the aleph, which is the level of Chochmah (wisdom) of the World of Atzilus (Emanation)

[ר"ל [רוצה לומר] מקור ושרש החכמה כמ"ש במ"א בכוונת אי דאחד דק"ש [דקריאת שמע] שהוא בחי מזל נוצר דמשם יונק אבא או ר"ל [רוצה לומר] חכמה סתימאה) כמ"ש אאלפך חכמה.

(that is to say, the source and root of Chochmah, as explained elsewhere on the kavanah of the aleph of echad ("One") in the Shema, that it is the level of mazal notzer, from which Abba draws its nourishment; or it means the hidden Chochmah (chochmah stima'ah)), as it is written, "I will teach you (a'alefcha) wisdom."

ועוד שבאות אל"ף נכללו בו ג' אותיות דשם הוי" ב"ה כנודע מהאריז"ל [מהאריז"ל זכרנו לברכה] שתמונת האל"ף בתושב"כ [בתורה שבכתב] הוא יי וי ובתפילין יי וי די.

Moreover, the letter aleph includes three letters of the Name Havayah, blessed be He, as is known from the Arizal: that the form of the aleph in the Written Torah is yud, vav, yud, and in tefillin, yud, vav, dalet.

מפני שבתושב"כ [שבתורה שבכתב] מלוכש אור אבא דאצי" כי אורייתא מח"ע [מחכמה עילאה] נפקת והיינו מבחי יסוד אבא לכך נכתב גם הקוץ התחתון של האל"ף כתמונת יי רמז לחכמה דאצי" שהוא בחי יי דשם הוי" כנודע.

[This is] because the light of Abba of Atzilus is enclothed in the Written Torah, for "the Torah comes forth from supernal Chochmah," that is, from the level of the Yesod (foundation) of Abba. Therefore the lower tip of the aleph is also written in the form of a yud, alluding to the Chochmah of Atzilus, which is the level of the yud of the Name Havayah, as is known.

אבל בתפילין נכתב קוץ התחתון של האל"ף בתמונת ד' שהוא בחי מחשבה עילאה שהוא בחי לאה שהוא עד"מ כמו הד' שיש בו התפשטות לאורך ורוחב.

But in tefillin the lower tip of the aleph is written in the form of a dalet, which is the level of supernal thought (machshavah ila'ah), which is the level of Leah; this is, by way of analogy, like the dalet, which has extension in length and in breadth.

2 וזהו איה סופר. דהיינו שמקור של התושב"כ [התורה שבכתב] שנק' ספר עילאה כמ"ש בזהר אית ספר ואית ספר. הוא בחי' אי"ה [אם ירצה השם] א' עם י"ה

And this is [the meaning of] "Where is the scribe?": that is, the source of the Written Torah, which is called the supernal sefer (book), as it is written in the Zohar, "There is a book and there is a book," is the level of ayeh, aleph with yud-hei.

שהאל"ף הוא מקור לי"ה כנ"ל שהוא הסופר את הספר דהיינו שהוא מקור התושב"כ [התורה שבכתב] שנמשכ"י [שנמשכים / שנמשכין] הימנו:

For the aleph is the source of the yud-hei, as [explained] above. It is the one that writes (sofer) the book; that is, it is the source of the Written Torah, which is drawn from it.

3 דהנה כללות התושב"כ [התורה שבכתב] הוא מדבר בענין קיום מצות עשה. שנמשכים מבחי' ו"ה שהוא בחי' ז"א דאצי' שהאורות מחולקים בתוך הכלים שהן רמ"ח אברים דז"א שמשם נמשכים רמ"ח מ"ע [מצות עשה]

For the Written Torah as a whole speaks about the fulfillment of the positive commandments, which are drawn from the level of vav-hei, which is the level of Z'eir Anpin (the emotive attributes) of Atzilus, where the lights are divided within the vessels, which are the 248 limbs of Z'eir Anpin, from which the 248 positive commandments are drawn.

ולכך המקיים מ"ע [מצות עשה] ממשיך עליו אור עליון דז"א ולכך ניתנה התורה בכתב להיות האורות דז"א מתלבשים בכלים ממש לכך נתלכשה חכמת התורה ג"כ בכתב כו' באותיות ותגין כו'

And therefore one who fulfills a positive commandment draws upon himself the supernal light of Z'eir Anpin. And therefore the Torah was given in writing: since the lights of Z'eir Anpin are enclothed in actual vessels, the wisdom of the Torah was therefore also enclothed in writing, etc., in letters and crowns (tagin), etc.

אמנם שרש הל"ת [הלא תעשה] אף שהן ג"כ בתושב"כ [בתורה שבכתב] מ"מ הן למעלה ממדרגת המ"ע [המצות עשה] אלא שהם נמשכים מבחי' י"ה.

However, the root of the prohibitive commandments: although they too are in the Written Torah, nevertheless they are above the rank of the positive commandments; rather, they are drawn from the level of yud-hei.

מפני ששרש הל"ת [הלא תעשה] הוא מבחי' ומדרגה גבוה שאינו יכול להתלבש בתוך כלים כמו המ"ע [המצות עשה] שהתפילין והאתרוג הם כלים להאור כו'

[This is] because the root of the prohibitive commandments is from a high level and rank that cannot be en clothed within vessels, as with the positive commandments, where the tefillin and the esrog are vessels for the light, etc.

משא"כ הל"ת [הלא תעשה] שאין לאותו האור כלי שיוכל לשכון בו בבחי' הן ע"י מעשה רק ע"י לאו ושלילה הוא מושג שאין יכולים להכיר מהותו רק לשלול ההפוך

Not so the prohibitive commandments: that light has no vessel in which it could dwell in the mode of "yes," through action. Only through "no" and negation is it grasped, [as something] whose essence one cannot recognize, but can only negate its opposite.

כמו לא תאכל חלב ודם לפי שזהו מנגד לקדושת האור לפי שהיא מבחי' סט"א [סטרא אחרא].

For example, "You shall not eat fat and blood": because this opposes the holiness of the light, since it is from the level of the sitra achra (the other side).

4 וע"י שלילת ההפוך נמשך גלוי האור אבל א"א להמשיכו ע"י מעשה כמו ע"י תפילין וציצית ע"ד האורות הנמשכים ע"י מ"ע [מצות עשה]

And through negating the opposite, the revelation of the light is drawn down; but it is impossible to draw it down through action, as through tefillin and tzitzis, in the manner of the lights drawn down through the positive commandments.

לפי שמעלת האורות הנמשכים ע"י ל"ת [לא תעשה] גדולים וגבוהים יותר מהנמשכים ע"י מ"ע [מצות עשה] וא"א לעשות להם כלים בבחי' הן רק ע"י לאו שקדם להן

For the lights drawn down through the prohibitive commandments are greater and higher in stature than those drawn down through the positive commandments, and it is impossible to make vessels for them in the mode of "yes," but only through a "no" that comes before the "yes,"

דהיינו ע"י שלילת ההפוך. וזהו בארץ לא זרועה וזהו שהל"ת [שהלא תעשה] נמשכים מבחינת י"ה שלמעלה מו"ה:

that is, through negating the opposite. And this is [the meaning of] "in a land not (lo) sown." And this is [why] the prohibitive commandments are drawn from the level of yud-hei, which is above vav-hei.

5 והנה כל דברי סופרים הוא הכל עדיין של הלי"ת [הלא תעשה] שהרי ד"ס הם לעשות סייג לתורה עשו משמרת למשמרתי כו'

Now, all the words of the Scribes (divrei soferim) are entirely in this manner of the prohibitive commandments, for the words of the Scribes are to make a fence for the Torah: "Make a safeguard for My safeguard," etc.

לכך נקרא דברי סופרים ששרשם מבחי' סופר שהוא בחי' אי"ה [אם ירצה השם] סופר שהוא ענין אי' י"ה כנ"ל שהלי"ת [שהלא תעשה] נמשכים מי"ה.

Therefore they are called "the words of the Scribes (soferim)": for their root is from the level of sofer (scribe), which is the level of "Where (ayeh) is the scribe," which is the matter of aleph yud-hei, as [explained] above, that the prohibitive commandments are drawn from yud-hei.

וכמו"כ [וכמו כן] כל ד"ס נמשכים משם לכן הם למעלה מתושב"כ [מתורה שבכתב] שנק' ספר דרמ"ח מ"ע [מצות עשה] נמשכים מו"ה שהם מתלבשים בכלים.

And likewise all the words of the Scribes are drawn from there. Therefore they are above the Written Torah, which is called sefer (book), for the 248 positive commandments are drawn from vav-hei, which are en clothed in vessels.

משא"כ ד"ס הם מבחי' שלמעלה מזו לכן לא היה באפשר להתלבש במעשה הכתב אלא בעל פה דוקא

Not so the words of the Scribes: they are from a level above this; therefore it was not possible for them to be en clothed in the act of writing, but only orally.

כי אבא יסד ברתא שבחי' הדבור נמשך מן הח"ע [החכמה עילאה] שהוא בחי' איה סופר כנ"ל (וע' מ"ש ע"פ שחורה אני ונאווה מענין זה):

For "Abba founded the daughter": the level of speech is drawn from supernal Chochmah (wisdom), which is the level of "Where is the scribe," as [explained] above. (And see what is written on the verse "I am black, yet comely" on this matter.)

6 והנה גם בתושב"כ [בתורה שנכתב] עצמה ימצאו ענינים אשר לא נכתבו מצד מעלתן הרמה. דהיינו שלפעמים נאמר וידבר ה' אל משה לאמר כך וכך. שנתפרש ונכתב בתורה הצווי והאמירה של הקב"ה למשה בענין מצוה ההיא.

Now, even in the Written Torah itself there are matters that were not written, because of their lofty stature. That is: sometimes it says, "And Havayah spoke to Moshe, saying," such and such, so that the command and the saying of the Holy One, blessed be He, to Moshe regarding that mitzvah is spelled out and written in the Torah.

7 ולפעמים לא נכתב רק הצווי של משה לישראל בענין מצוה ההיא ולא נכתב הצווי של הקב"ה אליו

And sometimes only Moshe's command to Israel regarding that mitzvah is written, and the command of the Holy One, blessed be He, to him is not written,

וכמו כל משנה תורה שאמר משה לישראל כמה מצות אשר לא נתפרשו היכן צוהו הש"י [השם יתברך] ע"ז.

as in all of Mishneh Torah (Deuteronomy), where Moshe told Israel a number of mitzvos about which it is not spelled out where G-d, blessed be He, commanded him concerning this.

8 וכה"ג [וכהאי גוונא] נמצא הרבה בתורה. וצריך להבין למה לא נכתב הצווי של הקב"ה. אך הענין כי משה הוא בחי' יסוד אבא

And there are many [cases] like this in the Torah. We need to understand why the command of the Holy One, blessed be He, was not written. But the explanation is that Moshe is the level of the Yesod (foundation) of Abba,

ולכן זכה שתנתן התורה על ידו דאורייתא מח"ע [מחכמה עילאה] נפקת.

and therefore he merited that the Torah be given through him, for "the Torah comes forth from supernal Chochmah."

ופי' ויאמר או וידבר ה' אל משה. הוא בחי' הדבור וההמשכה מן המאציל אור א"ס ב"ה ליסוד אבא ח"ע [חכמה עילאה] בענין המצוה ההיא או ההגדה ההיא.

And the meaning of "And Havayah said" or "And Havayah spoke to Moshe" is the level of the speech and the drawing forth from the Emanator, the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, to the Yesod of Abba, supernal Chochmah (wisdom), regarding that mitzvah or that account.

9 וענין וידבר משה אל בניי [בני ישראל] הוא ההמשכה שנמשך מיסוד אבא גילוי ענין ההוא לישראל.

And the matter of “And Moshe spoke to the children of Israel” is the drawing forth by which the revelation of that matter is drawn from the Yesod (foundation) of Abba to Israel.

ולכך יש איזו ענינים גבוהים מאד. שלא היה יכול להתלבש בכתב ענין ההמשכה מאור א”ס ב”ה בח”ע [בחכמה עילאה] בענין ההוא רק נכתב ההמשכה והגילוי מיסוד אבא למטה שזהו ענין וידבר משה כו’.

And therefore there are some matters that are very lofty, for which the drawing forth from the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, into supernal Chochmah (wisdom) regarding that matter could not be enlothed in writing; only the drawing forth and the revelation from the Yesod of Abba downward was written, which is the matter of “And Moshe spoke,” etc.

וכמו בענין הארבה שהתרה משה את פרעה כי אם מאן אתה כו’ הנני מביא מחר ארבה כו’ ולא נאמר הצווי של הקב”ה בענין ההתראה.

As in the matter of the locusts, when Moshe warned Pharaoh, “For if you refuse,” etc., “behold, tomorrow I will bring locusts,” etc.; and the command of the Holy One, blessed be He, regarding the warning is not stated.

והיינו להיות ששרש הארבה גבוה מאד כידוע בענין וארבה את זרעו ואתן לו את יצחק כו’

That is, because the root of the locust (arbeh) is very lofty, as is known regarding “And I multiplied (va’arbeh) his seed, and I gave him Yitzchak,” etc.

(צ”ע [צריך עיון] דאח”כ נכתב הצווי של הקב”ה בענין הארבה נטה את ירך וצ”ל דבענין ההתראה לפרעה לא היה יכול להיות נכתב)

(This requires further study, since afterward the command of the Holy One, blessed be He, regarding the locusts is written: “Stretch out your hand.” And one must say that regarding the warning to Pharaoh it could not be written.)

ויש ענינים שיוכל להיות נכתב הצווי של הקב”ה למשה ולא נכתב הצווי של משה לישראל בענין ההוא רק שממילא מובן שמסתמא אמר משה לישראל מאחר שנכתב שאמר השי”ת [השם יתברך] למשה כו’:

And there are matters where the command of the Holy One, blessed be He, to Moshe could be written, and Moshe’s command to Israel regarding that matter is not written; only it is understood of itself that Moshe presumably told Israel, since it is written that G-d, blessed be He, told Moshe, etc.

להבין מארז"ל ע"פ כי טובים דודיך מיין

To understand the saying of our Sages on “For your love is better than wine”: “The words of the Scribes are sweet upon me”

1 להבין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] ע"פ כי טובים דודיך מיין. ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה. וי"ל [ויש לומר] לשון עלי והל"ל [והוה ליה למימר] לי.

[We need] to understand the saying of our Sages, of blessed memory, on the verse “For your love is better than wine”: “The words of the Scribes are sweet upon me (arevim alai) more than the wine of the Torah.” And we need to understand the expression alai (“upon me”); it should have said li (“to me”).

הנה כתיב לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חיך. פי' כי הוא חיך. היינו נתינת טעם.

Now, it is written, “To love Havayah your G-d, for He is your life.” The meaning of “for He is your life” is that it gives a reason.

2 וכנודע דכי משמש בארבע לשונות. וכאן הוא משמש בלשון דהא. שהוא נתינת טעם לאהבה את ה' אלקיך מפני שהוא חיך.

As is known, ki serves in four senses, and here it serves in the sense of dehai (“because”): it gives a reason for loving Havayah your G-d — because He is your life.

שהמאציל העליון ב"ה הוא מקור החיים ומקור התענוגים כמ"ש כי עמך מקור חיים וגוי וממך הכל כתיב שממנו נמשכו כל החיים והתענוגים הנמצאים בארבעה עולמות אבי"ע [אצילות בריאה יצירה עשיה] והוא ית' הוא חיי החיים.

For the supernal Emanator, blessed be He, is the source of life and the source of delights, as it is written, “For with You is the source of life,” etc.; and it is written, “Everything is from You”: from Him are drawn all the life and delights found in the four worlds of Atzilus (Emanation), Beriah (Creation), Yetzirah (Formation) and Asiyah (Action), and He, may He be blessed, is the Life of life.

3 ואי לזאת כשיתבונן האדם בזה יומשך מזה לאהבה את ה' שכמו שאוהב האדם לחיי נפשו כך יאהוב את ה' שהוא חיי החיים כולם וחיי נפשו בפרט.

Accordingly, when a person contemplates this, he will be drawn by it to love G-d: just as a person loves the life of his soul, so will he love G-d, who is the Life of all life, and the life of his own soul in particular.

אך אהבה זו שנמשכה מן הטעם כי הוא חיך לא נק' עדיין מס"נ [מסירות נפש] הנא' [הנאמר] בפסוק בכל נפשך ובכל מאדך מאחר שנמשכ' [שנמשכת] מן הטעם כי הוא חיך ונודע שבחי' טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] הוא בבחי' הנאצלי' [הנאצלים] טעמים בחכמה כו'.

But this love, which is drawn from the reason "for He is your life," is not yet called the self-sacrifice (mesirus nefesh) stated in the verse "with all your soul and with all your might," since it is drawn from the reason "for He is your life." And it is known that the level of ta'amim, nekudos, tagin and osiyos (cantillation notes, vowels, crowns and letters) is in the level of the emanated [realms]: ta'amim ("reasons") in Chochmah (wisdom), etc.

אבל המאציל א"ס ב"ה מרומם ונשגב אף מגדר החכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית שהחכמה נחשבת לעשיי' [לעשייה] גשמית קמיה ית'.

But the Emanator, the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, is exalted and transcendent even beyond the bounds of Chochmah, as it is written, "You made them all with wisdom": for Chochmah is considered physical action (asiyah) before Him, may He be blessed.

ומזה נמשך בחי' מסירת נפש (שיש בכח בכל א' מישראל מחמת שמלובש בנשמתו הארה מבחי' א"ס ב"ה שלמעלה מן החכמה והטעם כו') למסור נפשו באחד בלי טעם ודעת כלל רק מצד אהבה הפשוטה לה' המרומם לבדו ואין ערוך אליו כלל

And from this is drawn the level of self-sacrifice (which is present in potential in every one of Israel, because there is en clothed in his soul a radiance from the level of the Infinite One, blessed be He, which is above Chochmah and reason, etc.): to give over his soul to the One, without any reason or knowledge at all, but only out of a simple love for G-d, who alone is exalted and to whom there is no comparison at all.

וכמ"ש אני הוי"ה לא שניתי כו' בין קודם שנברא העולם ובין אחר שנברא העולם אין בו שום שינוי והתפעלות כלל

As it is written, "I, Havayah, have not changed," etc.: whether before the world was created or after the world was created, there is no change or being affected in Him at all.

וענין אהבה זו היינו שאינו רוצה להיות נפרד מיחודו ית' אלא למהוי אחד באחד ממש

And the nature of this love is that one does not want to be separated from His unity, may He be blessed, but rather "to be one with the One," truly.

והיינו ענין בכל נפשך ובכל מאדך למסור נפשו ממש למעלה מן הטעם והדעת והוא ההתקשרות במהותו ועצמותו ית' שלמעלה מעלה מבחי' טנת"א [טעמים נקודות תגין אותיות] כנ"ל:

And this is the meaning of "with all your soul and with all your might": to actually give over his soul, above reason and knowledge; and this is the bond with His very Being and Essence, may He be blessed, which is far, far above the level of ta'amim, nekudos, tagin and osiyos, as [explained] above.

4 והנה אהבה ומס"נ [ומסירות נפש] זו יש בכל א' מישראל בכח אלא שהיא בבחי' העלם והסתר. וכדי להוציאה מהעלם אל הגלוי הוא ע"י בחינת יינה של תורה דוקא.

Now, this love and self-sacrifice (mesirus nefesh) is present in potential in every one of Israel, only it is in a state of hiddenness and concealment. And bringing it out from hiddenness into revelation is through the level of "the wine of the Torah," specifically.

כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] נכנס יין יצא סוד והסוד הגנוז בנפש היא האהבה מסותרת הנ"ל

As our Sages, of blessed memory, said: "Wine enters, the secret comes out." And the secret hidden away in the soul is the hidden love mentioned above.

וע"י שיכנס בנפשו בחי' יינה של תורה שהוא בחי' קיום התומ"צ [התורה ומצות] שע"י נמשך התגלות האהבה המסותרת שתצא האהבה אל הגלוי בלב כנס"י [כנסת ישראל] שיהיו בוערים באהבה פשוטה למהוי אחד באחד.

And when the level of the wine of the Torah enters his soul — which is the level of fulfilling the Torah and the mitzvos — through this the revelation of the hidden love is drawn forth, so that the love comes out into revelation in the heart of the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), that they may burn with a simple love "to be one with the One."

5 והנה בשבת מתגלה ג"כ בחי' האהבה מסותרת בבחי' גלוי. והענין דהנה כתיב ששת ימים עשה ה' את השמים וכו' וביום השביעי שבת.

Now, on Shabbos too the level of the hidden love is revealed, openly. The explanation: it is written, "Six days Havayah made the heavens," etc., "and on the seventh day He rested."

כי בעשרה מאמרות שהם ע"ס [עשר ספירות] נברא העולם. ובראשית נמי מאמר הוא דהיינו שגם החכמה דאצי' ראשית האצי' הוא ג"כ בחי' מאמר לבד לגבי מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית' וכנ"ל בענין כלם בחכמה עשית.

For the world was created with ten utterances, which are the ten Sefiros. And "In the beginning" is also an utterance": that is, even the Chochmah (wisdom) of Atzilus (Emanation), the beginning of Atzilus, is also only a level of utterance relative to His Being and Essence, may He be blessed, as [explained] above on "You made them all with wisdom."

6 ובשי"ב [ובששת ימי בראשית] נשפלו החכמה והמדות עליונות שהם הע"מ [העשרה מאמרות] לברוא העולם

And during the six days of Creation the supernal Chochmah (wisdom) and emotive attributes (middos), which are the ten utterances, were lowered to create the world.

כמו עד"מ האדם העושה איזה מלאכה שכותב או מצייר איזה ציור אזי משפיל שכלו ומחשבתו לעיין באותו הציור והכתב וכשגמר מחשבתו חוזרים שכלו ומחשבתו למהותו ועצמותו.

As, by way of analogy, with a person who does some work, who writes or draws some picture: he then lowers his intellect and thought to look into that picture and writing; and when he has finished his thought, his intellect and thought return to their own being and essence.

כך עד"מ למעלה בשי"ב [בששת ימי בראשית] נשפלו הע"ס [העשר ספירות] עליונות להיות בריאת העולם על ידיהן ובשבת שבת וינפש שנתעלו החכמה ומדות למהו"ע [למהותו ועצמותו] ית' המרומם ונשגב לבדו בבחי' אין ערוך כו' מקור התענוגים.

So too, by way of analogy, above: during the six days of Creation the supernal ten Sefiros were lowered, so that the creation of the world would come about through them; and on Shabbos, "He rested and was refreshed": Chochmah and the middos were raised up to His Being and Essence, may He be blessed, who alone is exalted and transcendent, at the level of "There is none to compare," etc., the source of delights.

7 ולכן מתגלה בשבת בחי' אהבה מסותרת שהיא מבחי' זו למעלה מבחי' חכמה ובחי' טעמים כו' כנ"ל.

Therefore on Shabbos the level of the hidden love is revealed, for it is from this level, above the level of Chochmah (wisdom) and the level of reasons, etc., as [explained] above.

וכי' [וכל זה] בא ע"י שנכנס בנפש האדם בחי' יינה של תורה היינו קיום המצות שבהם משובש רצון העליון שהוא למעלה מבחי' חכמה כנודע

And all this comes about through the level of the wine of the Torah entering a person's soul, that is, the fulfillment of the mitzvos, in which the supernal will is encloded, which is above the level of Chochmah, as is known.

וע"י גילוי רצה"ע [רצון העליון] יתעורר באדם גלוי האהבה מסותרת שהיא בחי' אהבה ורצון שלמעלה מן החכמה והטעם וזהו ענין נכנס יין יצא סוד:

And through the revelation of the supernal will, the revelation of the hidden love will be aroused in a person, which is a level of love and will that is above Chochmah and reason. And this is the meaning of "Wine enters, the secret comes out."

8 ועתה יובן ענין ערבים עלי ד"ס יותר מיינה של תורה. עלי דוקא והיינו כי המצות עצמן נקי יינה של תורה כנ"ל. והנה הברכות שמברכים על המצות הם מד"ס.

Now the meaning of "The words of the Scribes are sweet upon me more than the wine of the Torah" will be understood — "upon me" specifically. That is: the mitzvos themselves are called "the wine of the Torah," as [explained] above; and the blessings recited over the mitzvos are from the words of the Scribes.

9 והם למעלה מקיום המצות עצמן כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שע"י עצם המצוה נמשך בחי' האו"פ [האור פנימי] המתלבש בתוך הכלים ממש וע"י הברכה שעל המצוה ממשיכים בחי' האור מקיף שהוא למעלה מבחי' האו"פ [האור פנימי] שלכך א"י [אינו יכול] להתלבש בתוך הכלי

And they are above the fulfillment of the mitzvos themselves, as is written in Etz Chaim: through the mitzvah itself the level of the inner light (Or Pnimi) is drawn down, which is encloded within the actual vessels; and through the blessing over the mitzvah one draws down the level of the encompassing light (Or Makif), which is above the level of the inner light, and for this reason it cannot be encloded within the vessel.

וז"ש [וזהו שכתוב] רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כל המצות מברך עליהן עובר לעשייתן לשון עובר הוא ענין מקיף כמו עובר לסוחר.

And this is what our Sages, of blessed memory, said: "Over all the mitzvos one recites a blessing oveir la'asiyasan (before doing them)." The word oveir denotes something encompassing, as in oveir lasocher ("current with the merchant").

10 וזהו ענין ערבים עלי ד"ס ולא אמר לי. כי פי עלי היינו לומר שהמשכה ע"י הברכה הוא בבחי' מקיף וזהו עלי

And this is the meaning of "The words of the Scribes are sweet upon me (alai)," and it did not say li ("to me"): for the meaning of alai is to say that the drawing down through the blessing is in the mode of the encompassing [light], and this is alai ("upon me").

ולכך ערבים יותר מיינה של תורה שהם רק בחי' או"פ [אור פנימי] כו' ונועם ה' והעריכות הנמשך ע"י הברכה שהוא מד"ס הוא מבחי' מקיף וזהו ערבים עלי.

And therefore they are sweeter than the wine of the Torah, which is only the level of the inner light, etc. And "the pleasantness of Havayah" and the sweetness drawn down through the blessing, which is from the words of the Scribes, is from the level of the encompassing [light]; and this is "sweet upon me."

11 ופי' וענין לי [לשון] הברכה בא"י [ברוך אתה ה'] אמ"ה [אלקינו מלך העולם] אקב"ו [אשר קדשנו במצותיו וצונו] היינו ברוך הוא המשכי מבחי' ראש ומקור כל ברכה מקור החיים שלמעלה מהשתלשלות.

And the meaning and substance of the wording of the blessing, "Blessed are You, Havayah, our G-d, King of the world, who has sanctified us with His commandments and commanded us," is this: Baruch ("blessed") is a drawing down from the level of the head and source of all blessing, the source of life, which is above the chain of descending worlds (hishtalshelus).

ונמשך ברכה והמשכה זו אל בחי' אתה הוא בחי' עלמא דאתגליא שיהיה בחי' הוי"ה שהוא כללות ההשתלשלות יו"ד צמצום ה"א התפשטות ו' המשכה ה' התפשטות.

And this blessing and drawing down is drawn to the level of Atah ("You"), which is the level of the revealed world (alma de'isgalya), that there be the level of Havayah, which is the chain of descent as a whole: the yud, tzimtzum (contraction); the hei, expansion; the vav, drawing down; the hei, expansion.

12 וז"ש [וזהו שכתוב] ברכת הוי"ה היא תעשיר ובאברהם כתיב והיה ברכה שהברכה היא בחי' הוי"ה ואח"כ אומרים אמ"ה [אלקינו מלך העולם] שיומשך השפע למטה עד גם בבחי' מלך העולם שהיא בחי' מלי דאצי' שהיא בחי' תחתונה שבאצי' כנודע.

And this is what is written, "The blessing of Havayah, it makes rich"; and of Avraham it is written, "And be a blessing": for the blessing is the level of Havayah. And afterward we say "our G-d, King of the world," so that the flow (shefa) be drawn downward, even to the level of "King of the world," which is the level of Malchus (sovereignty) of Atzilus (Emanation), which is the lowest level in Atzilus, as is known.

אשר הוא בחי' תענוג העליון כמה שכתוב באשרי כי אשרוני בנות. בכדי לקדשנו במצותיו הקב"ה מניח תפילין כו' שהם מבחי' מהו"ע [מהותו ועצמותו] ית'.

Asher ("who") is the level of the supernal delight, as it is written, "In my happiness (be'oshri), for daughters have called me happy." In order "to sanctify us with His commandments" — "the Holy One, blessed be He, puts on tefillin," etc. — which are from the level of His Being and Essence, may He be blessed.

13 ונמצא יש בהברכה בחי' רוי"ש [רצוא ושוב] תחלה הוא השוב להמשיך השפע למטה עד בחי' מלך העולם ואח"כ הרצוא קדשנו במצותיו במהו"ע [במהותו ועצמותו] להמשיך משם למטה.

It follows that in the blessing there is the level of running and returning (ratzo vashov). First is the returning: to draw the flow down to the level of "King of the world." And afterward the running: "who has sanctified us with His commandments," into His Being and Essence, to draw down from there below.

וז"ש [וזהו שכתוב] אשרי איש ירא את ה'. מתחלה בחי' ריחוק שירא לגשת אל הקדש מי אנכי כי באתי עד הלום.

And this is what is written, "Fortunate is the man who fears Havayah": first the level of distance, that he is afraid to approach the holy — "Who am I, that I have come this far?"

14 ואח"כ במצותיו חפץ מאד. דהיינו אמת שאיני ראוי לכך אך מ"מ במצותיו חפץ מאד.

And afterward, "he desires His commandments greatly": that is, it is true that I am not worthy of this, but nevertheless "he desires His commandments greatly."

והטעם שצ"ל רוי"ש [רצוא ושוב] כי כל המשכה מלמעלה צ"ל ע"י מטי ולא מטי תחלה בחי הסתלקות שהוא ענין לא מטי ואח"כ התפשטות בחי מטי.

And the reason there must be running and returning is that every drawing down from above must come through "reaching and not reaching" (mati velo mati): first the level of withdrawal, which is the matter of "not reaching," and afterward expansion, the level of "reaching."

ולכן צ"ל אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] ג"כ בחי רוי"ש [רצוא ושוב] וזהו ענין ערבים עלי ד"ס ששרש דברי חז"ל [חכמינו זכרונם לברכה] נמשך מבחי סופר בחי איה סופר שהוא למעלה מבחי יינה של תורה שתושב"כ [שתורה שבכתב] נק' ספר כו' וכמש"ל [וכמה שכתוב לעיל].

And therefore the arousal from below must also be [in] the mode of running and returning. And this is the meaning of "The words of the Scribes are sweet upon me": for the root of the words of our Sages, of blessed memory, is drawn from the level of sofer (scribe), the level of "Where is the scribe?", which is above the level of the wine of the Torah, for the Written Torah is called sefer (book), etc., as explained above.

ועמ"ש מענין ברכת המצות בפסוק ועשית בגדי קדש ע"ש:

And see what is written on the blessings over the mitzvos on the verse "And you shall make holy garments"; see there.

לבך יהגה אימה איה סופר איה שוקל וגו'

“Your heart will meditate on dread: ‘Where is the one who counts? Where is the one who weighs?’”

1 לבך יהגה אימה איה סופר איה שוקל וגו'. איתא בזהר ספרא דצניעותא תקיל במתקלא.

“Your heart will meditate on dread: ‘Where is the one who counts? Where is the one who weighs?’” etc. It is stated in the Zohar: “The Sifra DiTzniusa (the Book of Concealment) weighs on the scale (matkela).”

והוא ענין קו המדה שהוא המודד ושוקל כל הע"ס [העשר ספירות] דאצ"י בשיעור ומדה כמה יהיה המשכת והתפשטות מדת החסד וכמה יהיה המשכת מדת הגבורה ואיך שיתחלקו בבחי' קוין ימין ושמאל בדי' רוחות ומעומ"ט [ומעלה ומטה] שהם ו"ק [ו' קצוות] דז"א כו'

And this is the matter of the line of measure (kav hamiddah), which is what measures and weighs all the ten Sefiros of the World of Atzilus (Emanation) by amount and measure: how much drawing-forth and spreading-forth there will be of the attribute of Chesed (kindness), and how much drawing-forth of the attribute of Gevurah (restraint), and how they will be divided into lines, right and left, in the four directions and above and below, which are the six extremities (vav ketzavos) of Z'eir Anpin (the emotive attributes), etc.

(ולפיכך נקראו הספ"י [הספירה / הספירות] לשון מדות ע"ש [על שם] שנמדדו כמ"ש במ"א) ומדה זו היא בחי' גבורה וצמצום לצמצם שיהיה ההמשכה בשיעור ומדה כו'.

(And this is why the Sefiros are called by the term middos, “measures”: because they are measured, as is written elsewhere.) And this measure is the level of Gevurah and tzimtzum (contraction): to contract, so that the drawing-forth will be by amount and measure, etc.

וכי' [וכל זה] נעשה ע"י בחי' קו המדה שהוא הנק' בזהר בוצינא דקרדוניתא דנקיב כו' שהוא ענין גבורה דע"י [דעתיק יומין] המתלבשת במו"ס [במוחא סתימאה] וע"ז אמר הכתוב איה סופר איה שוקל.

All this is done through the level of the line of measure, which is what the Zohar calls "the botzina dekardinusa (the lamp of darkness) that bored," etc., which is the matter of the Gevurah of Atik Yomin that is encloded in the Mocha Stima'ah (the hidden brain). And concerning this the verse says, "Where is the one who counts? Where is the one who weighs?"

פי' דהוה ס"ד כיון שמדה ומשקל זה הוא בחי' גבורה וצמצום לגבי עצמות א"ס ב"ה המופשט מגדר גבול ומדה ומגדר התחלקות קוין וספ"י [וספירה / וספירות] כו' אלא סובב הכל בסקירה אחת וקמיה כחשיכה כאורה שוין כנודע. א"כ הוה ס"ד דבחי' זו דקו המדה הוא מהות נפרד כו'

Meaning: one might have supposed — since this measure and weight is a level of Gevurah and contraction relative to the very essence of the Infinite One (Ein Sof), blessed be He, Who is removed from the bounds of limit and measure and from the bounds of division into lines and Sefiros, etc., but rather encompasses everything in a single glance, and before Him darkness and light are alike, as is known — if so, one might have supposed that this level of the line of measure is a separate entity, etc.

ע"כ אמר איה סופר איה שוקל כו'

Therefore it says, "Where (Ayeh) is the one who counts? Where is the one who weighs?" etc.

פי' איה הוא בחי' העיגול הגדול בחי' סובב דקמיה כחשיכה כאורי' [כאורה] שוין הנה הוא עצמו ממש הוא הסופר והשוקל בבחי' מתקלא וקו המדה הנ"ל ואין זה מהות בפ"ע [בפני עצמו] ח"ו [חס ושלום]

Meaning: Ayeh is the level of the great circle, the level of the encompassing [light] (sovev), before which darkness and light are alike; and this itself, truly, is the one who counts and the one who weighs, by way of the scale (matkela) and the line of measure mentioned above, and this is not an entity unto itself, G-d forbid.

כי ממך הכל כתיב והוא כל יכול להשפיל א"ע [את עצמו] כ"כ [כל כך] למדוד הספ"י [הספירה / הספירות] בצמצום והתחלקות כו'

For it is written, "Everything is from You," and He is omnipotent, [able] to lower Himself so far as to measure the Sefiros with contraction and division, etc.

שמדה וצמצום זה נמשך דוקא מן הסובב העיגול הגדול שנק' אי"ה [אם ירצה השם] (שלהיותו מגביה לשבת לכך יכול להשפיל אי"ע [את עצמו] כ"כ [כל כך] למדוד כל פרטי הבחי' שבהעולמות כו'. וכמ"ש כי רם הי' ושפל יראה)

For this measure and contraction is drawn specifically from the encompassing [light], the great circle, which is called Ayeh. (For because He is "enthroned on high," He is therefore able to lower Himself so far as to measure all the particular levels in the worlds, etc. As it is written, "For Havayah is exalted, yet He sees the lowly.")

וכעין מ"ש ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך שבבחי' מצרים לא הי' יכול לירד שום מלאך זולת הקב"ה בכבודו ובעצמו כביכול כמ"ש במ"א:

And it is akin to what is said, "And I will pass through the land of Egypt": I, and not an angel. For into the level of Egypt no angel could descend, only the Holy One, blessed be He, in His glory and in His own Self, as it were, as is written elsewhere.

2 והנה גם התורה הוא בכלל בחי' הצמצום דקו המדה שהתורה לא קדמה לעולם רק אלפים שנה היינו ב' אלפין אאלפך חכמה אאלפך בינה.

Now, the Torah too is included in the level of the tzimtzum (contraction) of the line of measure, for the Torah preceded the world by only two thousand years, that is, two alfin, "thousands": "I will teach you (a'alefcha) Chochmah (wisdom)," "I will teach you Binah (understanding)."

אבל א"ס ב"ה עצמו רם ונשא לבדו מופשט מגדר צמצום והתחלקו' [והתחלקות] אין לו תחלה ותכלה לכך התורה שלא קדמה לעולם רק אלפים שנה היא מכלל בחי' הצמצומי' [הצמצומים] דקו המדה

But the Infinite One (Ein Sof) Himself, blessed be He, alone is exalted and uplifted, removed from the bounds of contraction and division; He has no beginning and no end. Therefore the Torah, which preceded the world by only two thousand years, is included among the levels of the contractions of the line of measure.

(וכמו שנודע שכל המצות הם בחי' שיעור וצמצום סוכה רק עד כ' אמה. ותפילין מרובעו' [מרובעות] דוקא כו' וכה"ג [וכהאי גוונא] בכל המצות). אלא שבאמת אי"ה [אם ירצה השם] עצמו הוא הסופר והשוקל כו'.

(As is known, all the mitzvos are a matter of measure and contraction: a sukkah only up to twenty cubits, tefillin specifically square, etc., and likewise in all the mitzvos.) But in truth Ayeh itself is the one who counts and the one who weighs, etc.

ונא' [ונאמר] כאן ג"פ [גי פעמים] איה נגד ג"פ [גי פעמים] קדוש שקדוש גי' [גימטריא] ת"י שהן ת"י נימין דאריך ולזאת אומרים המלאכים איה מקום כבודו שאינו מושג שזהו בחי' קדוש שהוא מובדל דלית מחשבה תפיסא ביה

And “where” (ayeh) is said here three times, corresponding to the three times “holy” (kadosh) [is said], for kadosh has the numerical value of 410, which are the 410 hairs of Arich [Anpin]. And for this reason the angels say, “Where is the place of His glory?” — [meaning] that He is not grasped, which is the level of kadosh, which is separate, for no thought can grasp Him.

(ופי' איה סופר את המגדלי' [המגדלים] נת' [נתבאר] במ"א ע"פ ושדי כמגדלות) וזהו ענין לבך יהגה אימה.

(The meaning of “Where is the one who counts the towers?” has been explained elsewhere, on the verse “and my breasts are like towers.”) And this is the matter of “Your heart will meditate on dread.”

דהיינו כשיתבונן המשכיל בענין זה איך שאיה סופר איה שוקל כו' שבחי' איה עצמו הוא הסופר והשוקל ומודד החיות וההתפשטות בכל פרטי פרטיות הנמצאים

That is: when the thoughtful person contemplates this matter — how “Ayeh is the one who counts, Ayeh is the one who weighs,” etc., that the level of Ayeh itself is the one who counts and the one who weighs and measures the life-force and the spreading-forth in all the most minute particulars of everything that exists —

אזי תפול עליו אימה ופחד בבחי' יראה גדולה עד מאד וזהו לבך יהגה אימה.

then dread and fear will fall upon him, as an exceedingly great awe. And this is “Your heart will meditate on dread.”

ואזי לא יהי' [יהיה] עליו יראה חיצונית פן יחסר לחמו וכה"ג [וכהאי גוונא] וכתוב סוף דבר הכל נשמע את האלקי' ירא וגו':

And then there will not be upon him an external fear, lest he lack his bread, and the like. And it is written, “The end of the matter, when all has been heard: fear G-d,” etc.

הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל

Those Who Came, Yaakov Will Take Root

1 הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל. הנה צ"ל השייכות בחי' השרשה לביאת מצרים. הנה כתיב כה
אמר ה' בוראך יעקב ויוצרך ישראל כו'.

“Those who came, Yaakov will take root; Yisrael will bud and blossom.” Now, we need to understand how the aspect of taking root is connected with the coming into Egypt. It is written, “Thus says Havayah, who created you, Yaakov, and who formed you, Yisrael,” etc.

אמר הקב"ה לעולם מי בראך יעקב בראך וישראל יצרך. שנאמר בוראך יעקב ויוצרך ישראל.
The Holy One, blessed be He, said to the world, “Who created you? Yaakov created you, and Yisrael formed you,” as it is said, “Your Creator [is] Yaakov, and your Former [is] Yisrael.”

2 וצ"ל מה שביעקב נא' [נאמר] בריאה ובישראל נאמר יצירה. והלא בחי' ישראל הוא גדול מבחי' יעקב
כו'.

And we need to understand why “creation” is said of Yaakov and “formation” is said of Yisrael. Is not the level of Yisrael greater than the level of Yaakov, etc.?

הנה ידוע שירידי הנשמה לעוה"ז הוא בשביל היום לעשותם. ותכלית בריאת העולמות נאמר בראשית
בשביל ישראל שנקראו ראשי [ראשית] כמ"ש קדש ישראל לה' ראשית תבואתה.

Now, it is known that the soul's descent into this world is for the sake of “today, to do them.” And of the purpose of the creation of the worlds it is said, “Bereshis” (“In the beginning”): for the sake of Israel, who are called “reishis” (“first”), as it is written, “Israel is holy to Havayah, the first of His produce.”

3 ולהבין מהו השייכות לישראל להיו' [להיות] ראשית תבואת' וגם מה הוא ענין התבואה למעלה כו'.
To understand what connection Israel has with being “the first of His produce,” and also what the “produce” above is, etc.

הנה על המצות נאמר בזהר שהם בחי' לבושין שכ"א [שכל אחד / שכל אחת] מישראל צריך לקיים כל התרי"ג מצות לבד מצות המלך שהמלך הוא מוציא כל ישראל וכל המצות מחוייב כ"א [כל אחד / כל אחת] לקיים

Now, it is said in the Zohar concerning the mitzvos that they are the aspect of garments (levushin), [and] that each and every Jew must fulfill all 613 mitzvos, except for the mitzvos of the king, for the king discharges [the obligation of] all Israel; but all [the other] mitzvos each one is obligated to fulfill.

וצריך להיות בגלגול או בבחי' עיבור בכדי שיהיה לבוש מן כל התרי"ג מצות וכשחיסר מצוה אחת חיסר לבוש כו'.

And he must come in a reincarnation (gilgul) or in the form of ibbur ("impregnation"), so that there will be a garment from all 613 mitzvos; and when he is lacking one mitzvah, he is lacking a garment, etc.

4 וע"י מעשה המצות נעשה לבוש בגי"ע [בגן עדן] התחתון וע"י כוונת המצות נעשה לבוש בגן עדן העליון

Through the performance of the mitzvos a garment is made in the lower Gan Eden, and through the intention (kavanah) of the mitzvos a garment is made in the higher Gan Eden.

ולכן בקש משה ליכנס לארץ לקיים המצות התלויין בה כו'. ובגמ' [ובגמרא] המשילו מעשה המצות לפירות גבי עגלה ערופה כו' שלא הניחוהו לעשות פירות.

Therefore Moshe asked to enter the Land, to fulfill the mitzvos that depend on it, etc. And in the Gemara they likened the performance of the mitzvos to fruits, in connection with the eglah arufah (the heifer whose neck is broken), etc.: [the slain man,] whom they did not let produce fruits.

5 ופריך בגמ' [בגמרא] מאי פירות אילימא בנים א"ה [אי הכי] זקן וסריס לא לבעי עגלה ערופה והתורה לא חילקה.

And the Gemara asks: "What are 'fruits'? If you say children, then if so, for an old man or a eunuch there should be no need of an eglah arufah"; yet the Torah made no distinction.

אלא מאי פירות מצות כו'. וכן בלשון הפסוק נאמר זרעו לכם לצדקה כו' אשריכם זורעי על כל מים כו' זורע צדקות כו'

“Rather, what are ‘fruits’? Mitzvos,” etc. So too, in the language of Scripture it is said, “Sow for yourselves for righteousness (tzedakah),” etc.; “Fortunate are you who sow upon all waters,” etc.; “He sows righteous deeds (tzedakos),” etc.

הרי נקי מעשה המצות בשם זריעה. ולהבין זאת הנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים.

Thus the performance of the mitzvos is called “sowing.” To understand this: our Sages, of blessed memory, said that the Holy One, blessed be He, desired to have a dwelling place among the lower realms.

6 והנה לכאורה אינו מובן ענין דירה זו דהלא לית אתר פנוי מיניה. וכתוב הלא את השמים ואת הארץ אני מלא כו'.

Now, at first glance this idea of a dwelling is not understood, for “there is no place empty of Him,” and it is written, “Do I not fill the heavens and the earth?” etc.

אך הנה יש שני בחי' בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] ובחי' סוכ"ע. בחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] נקי הבחי' המתלבש' בנבראים בגילוי להחיותם ואתה מחיה את כולם ע"י בחי' אתה אותיות כו'.

But there are two levels: the level of the light that fills all worlds (memalei kol almin), and the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). The level of memalei kol almin is the name for the level that is en clothed in the created beings in a revealed way, to give them life: “And You (Atah) give life to them all,” through the aspect of Atah, the letters, etc.

7 ובחי' סוכ"ע הוא ג"כ בכל הנבראים אך הוא בבחי' העלם שאינו מתלבש בבחי' גילוי כו'. ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] שחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום. להמשיך מההעלם אל הגילוי.

The level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) is also in all the created beings, but it is in a state of concealment, not en clothed in a revealed way, etc. Therefore our Sages, of blessed memory, said that a person is obligated to recite one hundred blessings every day: to draw down from concealment into revelation.

8 וזהו בחי' ברוך בחי' בריכה שהיא מההעלם אל הגילוי ולהיות הבריכה מבחי' העלם להיות הוי' בבחי' גלוי שהוא אותיות הוי"ה יו"ד צמצום ה' התפשטות כו'.

And this is the aspect of baruch ("blessed"), the aspect of breichah (a pool), which is from concealment into revelation. And the pool is from the level of concealment, so that Havayah will be in a state of revelation; that is, the letters of Havayah: yud, tzimtzum (contraction); hei, expansion, etc.

אך ההמשכה מההעלם אל הגלוי הוא דוקא ע"י ישראל וכמ"ש בית ישראל ברכו את ה'.

But the drawing down from concealment into revelation is specifically through Israel, as it is written, "House of Israel, bless Havayah."

והיינו לפי שיש בכא"א [בכל אחד ואחד] מישראל בכח למסור נפשו כו' ולכן נאמר דוקא בית ישראל ברכו כו'

That is because in each and every Jew there is the potential to give over his soul, etc. Therefore it says specifically, "House of Israel, bless," etc.

וזהו אלקינו דוקא וימי שנותינו שבעים שנה כל שנה שס"ה ימים הכל הוא בכדי להמשיך ע"י מאה ברכות הנ"ל מההעלם אל הגלוי ולעתידי יהיה תכלית הגלוי כי עין בעין יראו כו':

And this is "our G-d" (Elokeinu) specifically. And "the days of our years are seventy years," each year of 365 days: it is all in order to draw down, through the hundred blessings mentioned above, from concealment into revelation. And in the time to come there will be the ultimate revelation, for "eye to eye they will see," etc.

9 והנה המאה ברכות הנ"ל הוא בדבור אך ע"י מה יהיה ההמשכה מההעלם אל הגלוי הנה הוא ע"י מעשה המצות וכמשל הזריעה

Now, the hundred blessings mentioned above are in speech. But through what will the drawing down from concealment into revelation come about? It is through the performance of the mitzvos, as in the analogy of sowing.

שרוב מיני זריעה הוא זרעוני גינה שאינן נאכלין שהוא רק גרעין שאין בו שום טעם מאכל וכשנזרע הגרעין בארץ ומתלבש בו כח הצומח שבארץ נצמח מזה פרי מאכל הגם שלא היה עצם הגרעין בחי' מאכל כלל.

For most kinds of seed are garden seeds, which are not eaten: it is only a kernel with no taste of food at all. Yet when the kernel is sown in the earth, and the earth's power of growth is encloded in it, edible fruit grows from it, even though the kernel itself was not in the category of food at all.

10 וגם זרעוני תבואה הנאכלין אעפ"כ [אף על פי כן] ע"י הזריעה נתוסף התבואה כהנה וכהנה וכו'.

And even with grain seeds, which are eaten, nevertheless through the sowing the grain increases many times over, etc.

וכמו"כ [וכמו כן] הוא מעשה המצות שירדו ונתלבשו בדברים גשמיים כמו תפלין על קלף גשמי וציצית מצמר גשמי וכדומה בשאר המצות וכשאישי ישראל מניח אותם על ראשו נתהווה בחי' גלוי אלקותו קדש בחכמה והיה כי יביאך בבינה כו' וכמאמר הזוהר טלית פריסו דמלכא כו'.

So too is the performance of the mitzvos, which descended and were encloded in physical things, such as tefillin on physical parchment and tzitzis of physical wool, and likewise with the other mitzvos. And when a Jew places them on his head, there comes into being a revelation of His G-dliness: "Sanctify" (Kadesh) in Chochmah, "And it shall be when He brings you" (Vehayah ki yeviacha) in Binah, etc.; and as the Zohar says, "The tallis is the spread of the King," etc.

11 וזהו דוקא כשאישי ישראל מניח אותם על ראשו משא"כ כשמונחים על השולחן לא נתהווה מזה שום גלוי כלל הגם שמצח האדם הוא ג"כ דבר גשם כמו השולחן

And this is specifically when a Jew places them on his head. But when they lie on the table, no revelation at all comes into being from this, even though a person's forehead is also a physical thing, like the table.

וגם כשעכו"ם [כשעובדי כוכבים ומזלות] מניח אותם לא יצמח מזה ג"כ שום גלוי כלל והיינו כמשל כח הצומח שבארץ שלא בכל מקום נצמח הפרי ובמדבר אינו נגדל צמחים כלל כמו"כ [כמו כן] דוקא לישראל נאמר כי תהיו אתם לי ארץ חפץ.

And also when an idolater puts them on, no revelation at all will grow from it either. This is like the analogy of the earth's power of growth: fruit does not grow in every place, and in the desert no plants grow at all. So too, it is to Israel specifically that it is said, "For you shall be to Me a land of desire."

12 והיינו כידוע שבחיי א"ס נקי קדוש ומובדל אני הוי' לא שניתי. ואתה הוא קודם שנברא העולם ואתה הוא לאחר שנברא העולם כו'.

That is, as is known, the level of the Infinite One (Ein Sof) is called holy and separate: "I, Havayah, have not changed"; and "You are He before the world was created, and You are He after the world was created," etc.

והכל ירוממוך סלה. ושיוכל להתהוות עולמות הוא רק ע"י מלכותך מכ"ע [מלכות כל עולמים] אין מלך בלא עם כו'. ישתבח שמך לעד כו'.

"And all will exalt You, Selah." And that worlds can come into being is only through "Your kingship, a kingship over all worlds": "there is no king without a people," etc. "May Your Name be praised forever," etc.

13 וכמשל ענין המלך שמהפך מיש לאין להיות הכל בטלים נגדו. וכמו"כ [וכמו כן] למעלה אין מלך בלא עם מלשון עוממות שהוא בחי' יש ונפרד להתהוות בבחי' בטול ואין וכמו במלאכים כתיב וצבא השמים לך משתחווים.

As in the analogy of a king, who turns [his subjects] from something into nothing, so that all are nullified before him. So too above: "there is no king without a people (am)," from the word omemos ("dimmed"), which is the level of something (yesh) and separateness, so that it may come into a state of self-nullification (bittul) and nothingness. As with the angels, of whom it is written, "And the hosts of heaven bow down to You."

אך מלאכים הם אינם בבחי' נפרד כ"כ [כל כך] ודוקא ישראל למטה שהם בתכלית בחי' עוממות ונפרד ושם הוא עיקר בחי' גלוי המלוכה ע"י בחי' הביטול מיש לאין כו'.

But angels are not so very separate. It is specifically Israel below who are at the utmost level of omemos and separateness, and there is the main revelation of kingship, through the self-nullification from something into nothing, etc.

(משא"כ ברא כרעא דאבוה ולא בבחי' מלך) ולכן דוקא תהיו אתם ארץ חפץ ששם עיקר גלוי הרצון והחפץ כו'.

(Not so with "a son is his father's leg": [that is] not in the manner of a king.) Therefore specifically "you shall be a land of desire," for there is the main revelation of the will and the desire, etc.

ועיי ישראל דוקא במעשה המצות הגשמיים יוכל להתהוות בחי צמיחה הנ"ל.

And through Israel specifically, in the performance of the physical mitzvos, the growth mentioned above can come into being.

וזהו אשה יראת ה' היא תתהלל שהקב"ה נק' חתן. וכנס"י [וכנסת ישראל] נק' בשם בחי' כלה בחי' אשה יראת ה' שהוא בחי' יראה ובטול. ועייז היא תתהלל שנעשה בחי' הארה וגלוי מלשון בהלו נרו כו':

And this is [the meaning of] "A woman who fears Havayah, she shall be praised (tis'halal)": for the Holy One, blessed be He, is called the groom, and the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called by the name "bride," the aspect of "a woman who fears Havayah," which is the aspect of awe and self-nullification. And through this "she shall be praised (tis'halal)": there comes about illumination and revelation, from the expression "when His lamp shone (behilo)," etc.

14 וזהו הבאים ישרש יעקב היינו השרשה למטה הוא בחי' המצות שירדו מבחי' רצה"ע [רצון העליון] להתלבש בדברים גשמיים הוא בחי' יעקב יו"ד עקב. בחי' יו"ד שירדה בבחי' עקב למטה.

And this is [the meaning of] "Those who came, Yaakov will take root": the taking root below is the mitzvos, which descended from the level of the supernal will to be encloded in physical things. This is the level of Yaakov: yud, akev ("heel"), the level of the yud that descended into the level of the heel, below.

ועייז יציץ ופרח ישראל להיות בחי' צמיחה מההעלם אל הגילוי כו'.

And through this, "Yisrael will bud and blossom": there comes to be growth from concealment into revelation, etc.

15 וזהו זורע צדקות מצמיח ישועות. עיי הזריעה בחי' המצות

And this is [the meaning of] "He sows righteous deeds (tzedakos), makes salvations grow": through the sowing, which is the mitzvos.

וצדקה שכ"א [שכל אחד / שכל אחת] נותן הוא רק לזכותנו כי בודאי הקב"ה בעצמו היה יכול לפרנסם ואינו אלא רק לזכותנו להיות מצמיח ישועות בחי' צמיחה מההעלם אל הגלוי עיי מעשה המצות כנ"ל.

And the charity (tzedakah) that each one gives is only to grant us merit, for certainly the Holy One, blessed be He, could Himself provide for them; it is only to grant us merit, so that He "makes salvations grow": growth from concealment into revelation, through the performance of the mitzvos, as explained above.

16 וזהו כוונת מאמר דהע"ה [דוד המלך עליו השלום] לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד.

And this is the intent of the saying of King David, peace be upon him: "To every longing (tichlah) I have seen an end; Your commandment is exceedingly (me'od) broad."

שאינן כוונתו על תאוות גשמיות רק על בחי' השגות וכלות הנפש ל' [לשון] כלתה נפשי כו' שהוא בבחי' קץ וגבול שלכל נשמה יש גבול להשגתה

His intent is not about physical desires, but about the level of comprehension and the soul's pining away (kelos hanefesh), from the expression "my soul pines away (kalesah nafshi)," etc., which is in the category of end and limit, for every soul has a limit to its comprehension;

משא"כ מצותך היא רחבה מאד היינו שבחי' מצותך היא רחבה בבחי' כלי קבול לקבל בחי' מאד בלי גבול שע"י מעשה המצו' [המצות / המצוה] יוכל לצמוח בבחי' גלוי בלי גבול.

whereas "Your commandment is exceedingly broad": that is, Your commandment is broad as a receptacle to receive the level of me'od ("exceedingly"), without limit; for through the performance of the mitzvos there can be growth in a revealed manner, without limit.

17 וזהו רחבה מצותך מאד. וזהו אשריכם זורעי על כל מים שכל בחי' השגות שבג"ע [שבגן עדן] העליון וג"ע

[וגן עדן] התחתון נק' בשם מים כמ"ש ונהר יצא מעדן כו'

This is "Your commandment is exceedingly broad." And this is [the meaning of] "Fortunate are you who sow upon all waters": all the levels of comprehension in the higher Gan Eden and the lower Gan Eden are called "water," as it is written, "And a river went out of Eden," etc.

משא"כ מעשה המצות נעשה זריעה על כל מים למעלה מעלה מבחי' מים כנ"ל.

Whereas the performance of the mitzvos becomes a sowing "upon (al) all waters," far, far above the level of water, as explained above.

18 וכמו"כ [וכמו כן] ע"י לימוד התורה שירדה ג"כ להתלבש בענינים גשמיים נעשה ג"כ מזה בחי' צמיחה

ולכן ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו.

So too through the study of the Torah, which also descended to be en clothed in physical matters: from this too there comes about growth. Therefore our Sages, of blessed memory, said, "Fortunate is he who comes here with his learning in his hand."

ולכאורה הוא תמוה והלא למעלה אין נצרך שם כלל הדבור גשמי אלו מציאות וכדומה. רק שלהיות בחי צמיחה הנ"ל צריך להיות דוקא נשרש ונקלט בארץ ואז יוכל לצמוח.

At first glance this is puzzling: above, there is no need at all for physical speech, [such as] “Eilu metzios” (“These are the found objects”) and the like. But for the growth mentioned above to come about, [the seed] must specifically be rooted and absorbed in the earth, and then it can grow.

כמו"כ [כמו כן] כשנקלט אצלו בחי התורה בבחי קליטה ממש להיות תלמודו בידו דוקא אזי נעשה מזה בחי צמיחה גלוי רב למעלה הרבה מבחי ההשגות שבג"ע [שבגן עדן] ששם הוא רק נהנין מזיו השכינה כו'.

So too, when the Torah is absorbed within him with real absorption, so that “his learning is in his hand” specifically, then from this there comes about growth, a great revelation, far above the level of the comprehension in Gan Eden, where they only “delight in the radiance of the Shechinah,” etc.

19 וזהו ישרש יעקב שהיא ע"י בחינת שרישה וקליטה בחי יעקב שהוא בחי תורה ויקם עדות ביעקב כו' תתן אמת ליעקב כו' ואין אמת אלא תורה כו'.

And this is “Yaakov will take root”: it is through the aspect of rooting and absorption, the level of Yaakov, which is the level of Torah: “He established a testimony in Yaakov,” etc.; “Grant truth to Yaakov,” etc.; and “there is no truth but Torah,” etc.

הנה עי"ז יציץ ופרח ישראל בבחי גלוי בחי לי ראש כו' כנודע.

Through this, “Yisrael will bud and blossom,” in a revealed manner: the level of “li rosh” (“a head to Me”), etc., as is known.

וזהו ומלאו פני תבל תנובה. תנובה הוא ענין הפרי גם תנ"ו ב"ה (להיות נקלט) בבחי תבל שהוא בחי כנ"י [כנסת ישראל] הנקי ארץ חפץ להיות נקלט ונשרש בה בבחי גלוי הוא ע"י בחי יעקב וישראל הנ"ל:

And this is “and they will fill the face of the world (tevel) with produce (tenuvah).” Tenuvah means fruit; it is also “tenu bah,” “place into it” (to be absorbed), into the level of tevel, which is the level of the Congregation of Israel, called “a land of desire”: to be absorbed and rooted in it in a revealed manner. This is through the levels of Yaakov and Yisrael mentioned above.

20 אך כדי שיומשך בחי יעקב וישראל הנ"ל צ"ל ג' בחי שהוא בחי אברהם יצחק ויעקב כי תפלות אבות תקנום.

But in order that the levels of Yaakov and Yisrael mentioned above be drawn down, there must be three levels, namely the levels of Avraham, Yitzchak and Yaakov, for "the Patriarchs instituted the prayers."

וזהו ענין התפלה שמבקשים ברוך אתה הוי' מההעלם אל הגילוי כו' כנודע. אך צריך להיות מקודם בחי מרירות על הריחוק מאלקות בתכלית.

This is the matter of prayer, in which we ask, "Blessed are You, Havayah": [to draw] from concealment into revelation, etc., as is known. But first there must be the aspect of bitterness over the utter distance from G-dliness.

21 וכמאמר מים תחתונים בוכין כו'. להתבונן בגדולת ה' ברוך שאמר כו' שבאמירה אחת נתהוו כל העולמות וכו'

As it is said, "The lower waters weep," etc. [One is] to contemplate the greatness of G-d, "Blessed is He who spoke," etc.: that with a single utterance all the worlds came into being, etc.,

ושכדאי כל יסורי גיהנם כו' וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי להיות נהנין מזיו השכינה.

and that it is worth all the sufferings of Gehinnom, etc., as our Sages, of blessed memory, said, "Better that he be judged and come into the World to Come," to delight in the radiance of the Shechinah.

22 ועי"ז יתמרמר נפשו מאד על ריחוקו בתכלית. אך בכי תקיעא בלבאי מסטרא דא וחדוה מסטרא דא.

Through this his soul will become very embittered over his utter distance. But "weeping is lodged in my heart on one side, and joy on the other side."

היינו שבאמת מצד הגוף הוא רחוק בתכלית. אך מצד נש"י [נשמות ישראל] יש בחי שמחה רבה לשמוח בה' בשמחה של מצוה שהוא מבחי מהותו ועצמותו כביכול למעלה מבחי סוכ"ע כו'.

That is: in truth, from the side of the body he is utterly distant; but from the side of the souls of Israel there is great joy, to rejoice in G-d with the joy of a mitzvah, which is from the level of His very being and essence, as it were, higher than the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), etc.

אך ע"י מה נתחברו בחי' שני הפכים האלו בתכלית בכיה וחדוה כו'. הנה הוא ע"י בחי' יעקב שהוא בחי' רחמנות וכמאמר ברחמיך הרבים רחם עלינו

But through what are these two utter opposites, weeping and joy, joined together, etc.? It is through the level of Yaakov, which is the level of compassion, as it is said, "In Your great compassion, have compassion on us."

וע"י בחי' רחמנות כנ"ל יוכל להיות בחי' שמחה של מצוה שהוא בחי' גילוי כו' כנ"ל.

And through compassion, as mentioned, there can be the joy of a mitzvah, which is revelation, etc., as mentioned above.

23 וזהו הקל קול יעקב וכמשל הקול שהוא ג"כ גילוי ההעלם

And this is [the meaning of] "The voice is the voice of Yaakov," as in the analogy of the voice, which is also a revelation of what is concealed.

והקול נעשה ע"י ג' בחי' אש ומים שהם דברים הפכיים ובחי' הרוח הוא הממוצע ומחברו כמו"כ [כמו כן] להיות בחי' גילוי מעשה המצות למטה הוא ג"כ ע"י בחי' יעקב בחי' רחמנות כנ"ל

And the voice is produced through three elements: fire and water, which are opposite things, and air (ruach), which is the intermediary that joins them. So too, for there to be the revelation of the performance of the mitzvos below, this is also through the level of Yaakov, the level of compassion, as mentioned above.

ולכן נקי יעקב בריח התיכון שמבריה מן הקצה העליון אל הקצה התחתון כו' לחבר הקרשים שלא יתפרדו והיו לאחדים כו':

Therefore Yaakov is called the middle bar, which runs through from the upper end to the lower end, etc., to join the boards so that they will not come apart, "and they shall become one," etc.

24 וזהו הבאים ישרש יעקב. היינו שבכדי שיקבלו ישראל התומ"צ [התורה ומצות] שהוא בחי' יעקב וישראל

כו' ולהיות פכ"פ [פנים בפנים] דבר ה' כו' באו מקודם למצרים שהוא בחי' המרירות כו' בחומר ובלבנים כו'. ואח"כ קבלו התורה להיות ישרש יעקב יציץ ופרח כו'

And this is "Those who came, Yaakov will take root." That is: in order that Israel receive the Torah and mitzvos, which are the levels of Yaakov and Yisrael, etc., and that there be "face to face Havayah spoke," etc., they first came to Egypt, which is the aspect of bitterness, etc., "with mortar and with bricks," etc. And afterward they received the Torah, so that "Yaakov will take root; [Yisrael] will bud and blossom," etc.

וזה היה במצרים בכדי לקבל את התורה בגשמיות בבחי' חיצוניות.

And this was in Egypt, in order to receive the Torah in physicality, in the aspect of the outer dimension (chitzoniyus).

25 וגם עתה בגלות ושעבוד פרנסה הוא ג"כ בכדי שלעתיד יוכלו לקבל בחי' פנימיות התורה להיות עין בעין יראו כו'.

And now too, [being] in exile and in the servitude of [earning a] livelihood is likewise in order that in the time to come they will be able to receive the inner dimension (pnimiyus) of the Torah, so that "eye to eye they will see," etc.

וזהו בוראך יעקב ויוצרך ישראל כמ"ש יוצר אור ובורא חשך. היינו שבכל דבר יש בחי' חומר וצורה.

And this is "Your Creator [is] Yaakov, and your Former [is] Yisrael," as it is written, "He forms light and creates darkness." That is: in everything there is matter and form.

ובחי' בריאת החומר שירדה למטה הוא בחי' יעקב ויוצרך הוא בחי' הצורה וגילוי הוא בחי' ישראל כנ"ל.

The creation of the matter, which descended below, is the level of Yaakov; and "your Former" is the form and the revelation, which is the level of Yisrael, as mentioned above.

וזהו ענין מארז"ל [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת היינו להיות חכמתו מתקיימת בבחי' צמיחה כנ"ל צ"ל מקודם בחי' יראת חטאו כו' וכמבואר למעלה אשה יראת ה' דוקא היא תתהלל כו':

And this is the meaning of the saying of our Sages, of blessed memory, "Anyone whose fear of sin precedes his wisdom, his wisdom endures." That is: for his wisdom to endure, in the manner of growth mentioned above, there must first be fear of sin, etc., as explained above: specifically "a woman who fears Havayah, she shall be praised," etc.

ביאור על הנ"ל

An Explanation of the Above

1 ביאור על הנ"ל

An explanation of the above.

2 להבין שרש הדברים. הנה ג' קשרי מתקשרין ישראל באורייתא כו' שמדרגת התורה היא למעלה מישראל

To understand the root of these matters: now, “three bonds are bound together: Israel to the Torah,” etc., which means that the rank of the Torah is above Israel.

והרי התורה נקראת בשם בחי' כלה כמארו"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אל תקרי מורשה אלא מאורשה כו' ונק' העוסק בתורה בעל תורה מארי דאורייתא כו'

Yet the Torah is called by the name ‘bride,’ as our Sages, of blessed memory, said, “Do not read morashah (‘inheritance’) but me’orasah (‘betrothed’),” etc. And one who occupies himself with Torah is called a baal Torah (the Torah’s ‘husband’ or ‘master’), marei de’oraisa (‘master of the Torah’), etc.

וכתיב קדש ישראל לה' ראשית תבואתה כו' כי התורה נק' בשם בחי' לחם כמ"ש לכו לחמו בלחמי וגם נקראת בשם יין תבואת הכרם ונק' שמן דזית נמי אקרי תבואה כו'.

And it is written, “Israel is holy to Havayah, the first of His produce,” etc., for the Torah is called by the name ‘bread,’ as it is written, “Come, eat of my bread,” and it is also called by the name ‘wine,’ “the produce of the vineyard,” and it is called ‘oil’: “for the olive, too, is called produce,” etc.

3 והענין הוא דארו"ל [דאמרו רבותינו זכרונם לברכה] מן שמיא מיהב יהבי מישקל לא שקלי וגדול הנס האחרון כו'.

And the explanation is: our Sages, of blessed memory, said, “From Heaven they give; they do not take [back],” and “the latter miracle is greater,” etc.

כי הנס הראשון שנתנו לו זהב מן השמים אינו גדול כ"כ [כל כך] שכך הוא סדר ההשתלשלות להיות יורד למטה עד שיורד מרוחניות לגשמיות כי אין לך עשב שאין לו מזל והמזל הוא רוחני ונמשך מאין ליש.

For the first miracle, that he was given gold from Heaven, is not so great, since this is the order of the chain of descending worlds (hishtalshelus): to come down below, until it descends from spirituality to physicality, for "there is no blade of grass that has no mazal," and the mazal is spiritual, and it is drawn from nothing to something.

משא"כ הנס האחרון להתעלות מיש לאין הוא נפלא ביותר נגד הדרגת ההשתלשלות.

The latter miracle, however, to be raised up from something to nothing, is most wondrous, against the gradation of the hishtalshelus.

4 ובח"י זו אינה אלא בישראל דוקא וכמ"ש כי תהיו אתם לי ארץ חפץ. פ"י חפץ ורצון שלמעלה שיהיה ביטול היש לאין וחפץ זה תהיו אתם לי כו'.

And this level exists only in Israel specifically, as it is written, "For you shall be for Me a land of desire." That is: the desire and will Above is that there be self-nullification (bittul) of the something into nothing, and it is this desire that "you shall be for Me," etc.

דהנה כנס"י [כנסת ישראל] מקור נש"י [נשמות ישראל] נקרא' [נקראת] בשם ארץ שיש בה כח הצומח להצמיח כל פרי למינהו ע"י אשר זרעו בו על הארץ

For the Congregation of Israel (Knesses Yisrael), the source of the souls of Israel, is called by the name "land" (eretz), for it has the power of growth, to make every fruit grow according to its kind, through "that whose seed is in it, upon the earth."

והנה בהגרעין אין בו טעם ומתיקות אלא הוא כעץ בעלמא

Now, in the seed there is no taste or sweetness; rather, it is like mere wood.

וגם בכח הצומח אין בו תמונת הפרי שהרי נצמח ממנו כל פרי לפי הגרעין הנזרע חטה ושעורה וגפן וא"כ מוכרח שאין בו בח"י חטה דא"כ לא היה נצרך להזריע

And in the power of growth, too, there is no image of the fruit, for every fruit grows from it according to the seed that is sown: wheat, barley and vine. If so, it must be that there is no aspect of wheat in it, for if there were, there would be no need to sow.

אלא שע"י התאחדות הגרעין שיש בו בהעלם תמונת הפרי עם הארץ עי"ז מתלבש בו כח הצומח להצמיח בדומה לגרעין.

Rather, through the union of the seed, which holds the image of the fruit in concealment, with the earth, through this the power of growth enclothes itself in it, to make [fruit] grow resembling the seed.

5 וכך הוא הענין המצות שנשתלשלו וירדו למטה עד שנעשה כדמות הגרעין שאין בו טעם כמו ציצית מצמר ותפילין מקלף כו'

And so it is with the mitzvos, which came down through the chain of descending worlds (hishtal-shelus) and descended below until they became like the seed that has no taste, such as tzitzis of wool and tefillin of parchment, etc.

אך מ"מ יש בהם ענג העליון וע"י ישראל העושים ומקיימים המצות נצמח ונגדל ענג העליון להיות בגילוי.

Yet nevertheless, the supernal delight is in them, and through Israel, who do and fulfill the mitzvos, the supernal delight sprouts and grows, to be revealed.

6 והיינו לפי שישראל הם בבחי' ארץ בחי' מלכות שכל הי"ס [היי ספירות] נמשכים בה שהוא בחי' בטול בחי' אתכפייא ואתהפכא כו'.

This is because Israel are on the level of land (eretz), the level of Malchus (sovereignty), into which all the ten Sefiros are drawn, which is the level of self-nullification (bittul), the level of iskafya and is'hapcha (subduing and transforming), etc.

ואין פי' אתכפייא על רע גמור כי האומר אחטא כו' אין מספיקין בידו כו'. אלא במותר לך כו' שהוא בחי' בטול היש לאין שהוא נעלה מבחי' יש מאין.

And iskafya does not refer to outright evil, for "one who says, 'I will sin...,'" etc., "is not given the opportunity [to repent]," etc. Rather, [it refers] to "what is permitted to you," etc., which is the level of the nullification of the something into nothing, which is higher than the level of something from nothing.

7 וזהו שרש ומקור נשמות ישראל. ולכן ע"י קליטת הגרעין דתורה ומצות כנשמות ישראל שיש בהם כח הצומח בחי' נעוץ סופן בתחלתן מלכות דא"ס נצמח ונגלה הענג העליון שבמצות להיות בגילוי.

And this is the root and source of the souls of Israel. Therefore, through the absorption (kelitah) of the seed of Torah and mitzvos in the souls of Israel, which possess the power of growth, the level of "their end is wedged in their beginning," the Malchus of the Infinite One (Ein Sof), the supernal delight in the mitzvos sprouts and is disclosed, to be revealed.

ולכן נקראת כנ"י [כנסת ישראל] בשם אשה יראת ה' כי בחי' הבטול הוא בחי' היראה ופחד ה' לנגד עיניו.

Therefore the Congregation of Israel is called by the name "a woman who fears Havayah," for the level of self-nullification (bittul) is the level of awe, and of the dread of G-d before one's eyes.

8 והנה עיקר יצירת והתהוות הולד הוא מטפת האב מזריע לובן שממנו עצמות וגידין כו'.

Now, the main formation and coming-into-being of the child is from the drop of the father, [who] "sows the white, from which [come] the bones and sinews," etc.

אלא שע"י שהייה בבטן אמו אוכל ממה שאמו אוכלת כו' יוצא מההעלם אל הגילוי בכל אבריו מה שהי' [שהייה] בתחלה בהעלם בטפת האב.

But through its stay in its mother's womb, [where] "it eats from what its mother eats," etc., it emerges from concealment into revelation in all its limbs: what was at first concealed in the father's drop.

9 וכמו"כ [וכמו כן] הוא ענין המצות שרשם למעלה הוא רצון העליון וירדו למטה ברכוי ההשתלשלות להיות בבחי' גרעין תר"ך עמודי אור כמו העמוד שמחבר מעלה ומטה

So too is the matter of the mitzvos: their root Above is the supernal will, and they descended below through the many [stages of] the chain of descending worlds (hishtalshelus), to be in the state of a seed: the 620 pillars of light, like the pillar that connects above and below.

וע"י הקליטה שנקלטו בישראל שיש בהם כח הצומח נצמח גילוי המצות כמו שהן למעלה.

And through the absorption, by which they were absorbed in Israel, who possess the power of growth, the revelation of the mitzvos as they are Above sprouts forth.

10 וזהו אשה יראת היא תתהלל לשון בהלו נרו כו' הללו י"ה

And this is [the meaning of] “A woman who fears [Havayah], she shall be praised (tis’halal)”: [tis’halal is] an expression of “when His lamp shone (behilo),” etc., [as is] “Praise Yah (halelu Yah).”

שטעם אמירת פסוקי דזמרה קודם ק"ש [קריאת שמע] כי ק"ש [קריאת שמע] ואהבת הוא מחמת התבוננות בפסוקי דזמרה שהוא ספור שבחיו של מקום יוצר משרתים ואשר משרתיו כו' וצריך להאיר ולהלל התבוננוי [התבוננות] בחי י"ה מלמעלה.

For the reason for reciting the Pesukei deZimrah (the Verses of Song) before the Shema is that the Shema [with its] “You shall love” comes from contemplation in the Pesukei deZimrah, which is a recounting of the praises of the Omnipresent: “Who forms ministering [angels], and Whose ministers,” etc. And one must illuminate and make shine (lehallel) the contemplation, the level of Yud-Hei, from Above.

11 וזהו הללו יה ועשרה הללויה להלל מלמעלה מעלה עד רום המעלוי [המעלות] וכך הוא בענין ישראל שנק' אשה יראת ה' שצריכה להתהלל ולהאיר מלמעלה בכדי להיות בהן בחי קליטה,

And this is [the meaning of] “Praise Yah,” and the ten [times] “Halleluyah”: to make shine (lehallel) from higher and higher, up to the loftiest heights. And so it is with Israel, who are called “a woman who fears Havayah,” who must be made to shine (lehis’halel) and be illuminated from Above, so that there will be in them the level of absorption.

וכן בענין התורה אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו הוא ג"כ על דרך זה כי התורה ג"כ ירדה מלמעלה למטה להיות בחי גרעין וכדי להיות בחי קליטה צריך להיות תלמודו בידו דוקא כנ"ל:

And so too with the Torah: “Fortunate is he who comes here with his learning in his hand” is also along these lines, for the Torah, too, descended from above to below to be in the state of a seed, and in order for there to be the level of absorption, his learning must be in his hand specifically, as explained above.

12 והנה כתיב אור זרוע לצדיק שאור תורה ומצות הוא כעת בבחי זריעה ולעתיד יהי [יהיה] בבחי גילוי בבחי פרי ומלאו פני תבל תנובה כו'.

Now, it is written, “Light is sown for the righteous”: the light of Torah and mitzvos is now in the state of sowing, and in the Time to Come it will be in the state of revelation, in the state of fruit, “and they will fill the face of the world with produce,” etc.

דהנה תחית המתים שיהיה לעתיד הוא ע"י גילוי בחי' סובב כל עלמין וקמיי' [וקמיה] כחשיכה כאורה כו'.

For the resurrection of the dead that will take place in the Time to Come will come through the revelation of the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin), and before Him "darkness is like light," etc.

אך הנה גם כעת הוא בחינת סוכ"ע. וא"כ מהו זה התוספת והעילוי שיהיי' [שיהיה] לעתיד. והענין כי ממלא כל עלמין וסוכ"ע הם בחי' מקיפים ובחי' פנימי'.

But even now there is the level of sovev kol almin. If so, what is this addition and elevation that there will be in the Time to Come? The explanation is that the light that fills all worlds (memalei kol almin) and sovev kol almin are the levels of makifim (encompassing [lights]) and pnimiym (inner [lights]).

13 והנה יש ב' בחי' מקיפים הא' הוא מה ששייך לפנימי ומאיר בו שהארה זו הוא מחי' אותו

Now, there are two levels of makifim (encompassing [lights]). The first is that which relates to the inner and shines into it, so that this radiance gives it life.

והב' הוא מקיף הכללי שמקיף בהשוואה אחת ואינו מאיר בפנימי כלל. וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אכל בי עשרה שכינתא שריא בבחי' מקיף כו'.

And the second is the general makif, which encompasses in one equal way and does not shine into the inner at all. As our Sages, of blessed memory, said, "Upon every group of ten the Shechinah (Divine Presence) rests," in the manner of a makif, etc.

14 והנה יש מתפעל כשמתפלל בעשרה או כשרואה שחבירו מתפלל בכוונה מתפעל גם הוא להתפלל

יותר מרגילותו שכוונת חבירו בתפלתו אצלו הוא בחי' מקיף ואינו נכנס בו בבחינת פנימית עכ"ז [עם כל זה] הוא מתפעל והוא בחי' מקיף המאיר בפנימי.

Now, there is one who is stirred when he prays with ten, or when he sees his fellow praying with devotion: he too is stirred to pray more than his usual. For his fellow's devotion in his prayer is, for him, on the level of a makif (encompassing [light]), and it does not enter into him in an inner way; nevertheless he is stirred. This is the level of a makif that shines into the inner.

15 ויש שאינו מתפעל כלל והיינו שאין מאיר בו בפנימיות ונשאר בחי' מקיף הכללי שאינו מאיר כלל.

And there is one who is not stirred at all; that is, it does not shine into his inner being, and it remains the level of the general makif (encompassing [light]), which does not shine [within] at all.

וכך יובן הדבר בבחי' סוכ"ע דעכשיו הוא בחי' מקיף וסובב השייך לפנימי סובב כל עלמין דייקא משא"כ לעתיד לבא כתיב ונגולו כספר השמים.

And so the matter can be understood regarding the level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin): now it is the level of a makif, a sovev that relates to the inner: sovev kol almin, "encompassing all worlds," precisely. But concerning the Time to Come it is written, "And the heavens shall be rolled up like a scroll."

16 וגם נאמר כאשר השמים החדשים והארץ החדשה וגו' ששמים בחינת מקיפים דכעת יגולו כספר להתלבש בבחי' פנימי ויתגלו מקיפי [מקיפים] ושמים חדשים

And it is also said, "As the new heavens and the new earth," etc.: that the heavens, the level of the makifim (encompassing [lights]) of the present, will be rolled up like a scroll, to be enclothed in the level of the inner, and makifim and new heavens will be revealed.

ואז ע"י אור הגדול ההוא גם המתים שוכני עפר יחיו לפי שלפניו כחשיכה כאורה וכמשל האור והשלהבת היותר גדולה מאירה למרחוק ביותר.

And then, through that great light, even the dead, the dwellers in the dust, will live, because before Him darkness is like light; as in the analogy of light and flame: the greater one shines the farthest.

וגילוי ההוא שלעתיד הוא ע"י המצות שיעשו פרי למעלה

And that revelation of the Time to Come comes through the mitzvos, which will produce fruit Above.

וכמשל הוולד הגם שגידולו מן האשה. כמארז"ל [כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אוכל ממה שאמו אוכלת כו' עכ"ז [עם כל זה] אפשר שהולד יהי' גדול במעלה מן האשה שהולד זכר הוא בחי' משפיע ואמו בחי' מקבל בחי' נוקבא כו':

It is like the analogy of the child: although its growth is from the woman, as our Sages, of blessed memory, said, "It eats from what its mother eats," etc., nevertheless it is possible for the child to be greater in rank than the woman, for a male child is on the level of a giver (mashpia), and his mother on the level of a receiver (mekabel), the level of Nukva (the feminine / Malchus), etc.

17 וזהו שהמצות נקראים לבושים ובחי' פירות שהמצות כעת הם בבחינת גרעין והם בחינת לבושים המעלימים עד שנראה כאלו אין בהם טעם כלל ציצית מצמר כו'.

And this is [why] the mitzvos are called garments and [also] the level of fruits: the mitzvos now are in the state of a seed, and they are the level of garments that conceal, until it seems as though they have no taste at all: tzitzis of wool, etc.

משא"כ גילוי המצות כמו שיהיו לעתיד יהיו בבחי' פרי גילוי טעם ותענוג וכדפי' רש"י [רבי שלמה יצחקי] על פסוק ישקני מנשיקות פיהו שלע"ל [שלעתיד לבוא] יתגלה לנו טעמי התורה.

But the revelation of the mitzvos as they will be in the Time to Come will be in the state of fruit, a revelation of taste (ta'am) and delight, as Rashi explains on the verse "Let him kiss me with the kisses of his mouth," that in the Time to Come the reasons (ta'amim) of the Torah will be revealed to us.

18 וזהו לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצותך מאד פי' לכל תכלה הוא בחי' השגות נשמות ומלאכים דבריאה יצירה עשייה יש קץ וגבול להשגתם לפי שהן בחי' נבראים ובע"ג [ובעלי גבול / ובעל גבול]

And this is [the meaning of] "To every perfection I have seen an end; Your commandment is exceedingly broad." The meaning is: "to every perfection" refers to the level of the comprehension of souls and angels of the Worlds of Beriah (Creation), Yetzirah (Formation) and Asiyah (Action); there is an end and limit to their comprehension, because they are in the category of created and finite beings.

משא"כ מצותך כמו שהן למעלה היא רחבה מאד רחבה הוא בחי' כלי קבול רחב לקבל בתוכו אור א"ס כלי גבול

But "Your commandment," as [the mitzvos] are Above, "is exceedingly broad": "broad" means the level of a wide receptacle, to receive within it the Infinite Light (Or Ein Sof) without limit.

ולכן נאמר רחבה ולא אמר ארוכה כמו שנאמר בהתורה ארוכה מארץ מדה והיינו לפי ששם מדבר בענין המשכות וירידות השתלשלות התורה למטה מטה

Therefore it says "broad" and does not say "long," as is said of the Torah, "Its measure is longer than the earth." That is because there it speaks of the drawings-down and descents of the Torah through the chain of descending worlds (hishtalshelus), lower and lower.

והוא בחי' אורך שמשלשל ויורד מטה מטה באורך וכאן מדבר במצות כמו שהן למעלה ומצותך דייקא קאמר רחבה כו':

And this is the level of length, extending step by step and descending lower and lower, lengthwise. Here, however, it speaks of the mitzvos as they are Above, and it says "Your commandment" specifically [is] "broad," etc.

19 וזהו קדש ישראל לה' ראשית תבואתה היינו מצד התלבשות התורה למטה בבחי' גרעין הרי מעלת ישראל הוא למעלה מן התורה

And this is [the meaning of] "Israel is holy to Havayah, the first of His produce": that is, from the perspective of the Torah's enclothement below in the state of a seed, the rank of Israel is above the Torah.

שהרי בישראל יש כח הצומח ונקראים ראשית תבואתה שהן הראשית שממנו נצמח ונגדל התבואה להיות בגילוי הטעם ותוספת ברכוי כו'.

For in Israel there is the power of growth, and they are called "the first (reishis) of His produce," for they are the reishis, the beginning from which the produce sprouts and grows, to come into the revelation of its taste and into abundant increase, etc.

משא"כ מצד התורה ומצות כמו שהן למעלה התורה מאד נעלה ממדרגת ישראל שישראל מתקשראן באורייתא כו'.

But from the perspective of the Torah and mitzvos as they are Above, the Torah is far higher than the rank of Israel, for "Israel are bound to the Torah," etc.

20 וזהו הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל שהשרשה והצמיחה הוא בבחינת יעקב יו"ד עקב בריח התיכון כו'.

And this is [the meaning of] "Those who came, Yaakov will take root; Yisrael will bud and blossom": the taking root and the growing are on the level of Yaakov, yud-akev ('yud' [and] 'heel'), the middle bar, etc.

ועי"ז יציץ ופרח ישראל לי ראש כו'. דהנה כתיב הקל קול יעקב שהקול מחבר ומביא הרוחניו להתגשם.

And through this, "Yisrael will bud and blossom": Yisrael, li rosh ('a head for Me'), etc. For it is written, "The voice is the voice of Yaakov": the voice connects, and brings the spiritual to become physical.

דהנה ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] עינא ולבא תריץ סרסורי דחטאה הן כי העין רואה והלב חומד כו' לפי שבעין יש גידין ועורקי המוח ועי"ז מתפעל במוחו ומשם יורד ג"כ ע"י גידים ועורקים ללב ועדיין הוא רוחני חמדת הלב

For our Sages, of blessed memory, said, "The eye and the heart are the two agents of sin," for "the eye sees and the heart desires," etc. This is because in the eye there are sinews and veins of the brain, and through this one is affected in his brain, and from there it descends, also through sinews and veins, to the heart; and the heart's desire is still spiritual.

ואח"כ מהבל הלב יורד ע"י קנה הלב לקנה הריאה ולריאה ומשם מתחלק ההבל ויוצא דרך ה' מוצאות הפה להיות בגילוי בדבור גשמי

Afterward, from the breath of the heart, it descends through the tube of the heart to the windpipe of the lungs and to the lungs, and from there the breath divides and goes out through the five places of articulation of the mouth, to be revealed in physical speech.

ונמצא שהקול הוא מחבר גשמית ברוחנית וגם הנה בקול עצמו יש ג' בחינות אש ומים שהם ב' הפכים ובחינת רוח הוא המחברם.

It turns out that the voice connects the physical with the spiritual. Moreover, in the voice itself there are three aspects: fire and water, which are two opposites, and the aspect of air (ruach), which joins them.

21 וזהו תפלות אבות תקנום כו' ויעקב כלול משניהם כו'.

And this is [the meaning of] "The prayers were instituted by the Patriarchs," etc., and Yaakov comprises both of them, etc.

וכמשל הרב המשפיע לתלמידו הנה כשמשפיע השכל כמו שהוא אצלו לא יבין התלמיד כלל. וכן אם ימנע מלהשפיע. ולכך מוכרח להיות בחי' ממוצע הכלול משניהם.

It is like the analogy of a teacher imparting to his student: when he imparts the concept as it is with him, the student will not understand at all; and likewise if he refrains from imparting. Therefore there must be an intermediate level that comprises both.

וזהו תתן אמת ליעקב ואין אמת אלא תורה שהתורה היא ג"כ עד"ז יש בה מצות בבחי' העלאות ובבחי' המשכות.

And this is [the meaning of] "You will give truth to Yaakov," and "there is no truth but Torah": for the Torah, too, is like this; it contains mitzvos in the mode of ascents and in the mode of drawings-down.

וזהו כה אמר ה' בוראך יעקב כו'. יעקב בראך ישראל יצרך כו'. דהנה כתיב יוצר אור ובורא חשך כו'.

And this is [the meaning of] "So says Havayah, your Creator, Yaakov," etc.: "Yaakov created you; Yisrael formed you," etc. For it is written, "Who forms light and creates darkness," etc.

22 והנה ידוע שבכל דבר יש חומר וצורה שהחומר הוא עצם הדבר כמו שהוא הוא בחי' יעקב יו"ד עקב סדר השתלשלות הבריאה יש מאין.

Now, it is known that in everything there is matter and form. The matter is the essence of the thing as it is; it is the level of Yaakov, yud-akev, the order of the chain of descending worlds (hishtal-shelus) of creation, something from nothing.

והצורה שהוא גילוי האור הוא בחינת ישראל ל"י רא"ש וכמשל האבוקה הגדולה שמאירה למרחוק ביותר.

And the form, which is the revelation of the light, is the level of Yisrael, li rosh ('a head for Me'), like the analogy of the great torch that shines the farthest.

וזהו מאמר רז"ל [רבותינו זכרונם לברכה] כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת שע"י יראת חטאו שהוא בחי' אתכפיא בחי' ארץ חפץ. הנה ע"י זה חכמתו מתקיימת שהוא בחי' גילוי כו' וד"ל [ודי למבין]:

And this is [the meaning of] the saying of our Sages, of blessed memory, "Anyone whose fear of sin comes before his wisdom, his wisdom endures": through his fear of sin, which is the level of iskafya (subduing), the level of "a land of desire," through this his wisdom endures, which is the level of revelation, etc. This is sufficient for one who understands.

תוספת ביאור

An Additional Explanation

1 תוספת ביאור

An additional explanation.

2 וביאור הענין דהנה הגרעין אע"פ [אף על פי] שאין בו טעם וריח מ"מ יש בו כל תמונת וכל הפרי ממש אלא שהוא בקיצור נמרץ ובבחי' העלם כאלו הוא עץ בעלמא.

And the explanation of the matter: for the seed, although it has no taste or fragrance, nevertheless actually contains the entire form and power of the fruit; only, it is in utmost condensation and in the aspect of concealment, as though it were mere wood.

וכן עד"ז טפת האב יש בה כללות כל הרמ"ח אברים ממש וכמארז"ל [וכמאמר רבותינו זכרונם לברכה] אב מזריע לוכן שממנו עצמות וגידים כו' וכנודע ג"כ בספרי הטבע רק שירדה בגשמיות מאד בדילוג הערך כגרעין לגבי ערך הפרי

And so too, in the same way, the father's drop actually contains the general structure of all the 248 limbs, as our Sages, of blessed memory, said: "The father sows the white, from which [come] the bones and sinews," etc.; and as is also known from the books of natural science. Only, it has descended very far into physicality, by a leap in rank, like the seed relative to the rank of the fruit.

אך ע"י שנזרע הגרעין בארץ ונכלל כחו בכח הצומח וכל הצומח שבארץ זאת פעולתו להוציא לאור כל הפרי שכלול בהגרעין מההעלם אל הגילוי

But through the sowing of the seed in the earth and the absorption of its power into the power of growth — and this is the work of the power of growth in the earth: to bring out to light the power of the fruit that is contained in the seed, from concealment into revelation,

להיות ממנו פרי בטעם וריח ומראה יפה מה שכשהי' [שכשהיה] זה בהגרעין הי' [היה] בהעלם עצום עד שלא היה ניכר ונרגש כלל שום טעם וריח רק עץ בעלמא

so that from it there comes to be a fruit with taste and fragrance and a beautiful appearance, [all] of which, when it was in the seed, was in immense concealment, so much so that no taste or fragrance at all could be discerned or sensed, only mere wood.

וגם עוד זאת שיצמיח מגרעין א' פירות הרבה מאד בתוספת ברכה מרובה לאין שיעור נגד פרי הא' שממנו נלקח הגרעין.

And moreover, from one seed it makes very many fruits grow, with an added blessing, abundant beyond measure, compared with the one fruit from which the seed was taken.

אבל מ"מ מובן שעיקר טעם וריח ומראה של הפירות הצומחים נלקחו מן הגרעין הנזרע שהיו כלולים בו ממש.

But nevertheless it is understood that the essence of the taste, fragrance and appearance of the fruits that grow was taken from the seed that was sown, for they were truly contained in it.

3 ובלעדו לא הי' [היה] כלל צמיחת פירות אלו המשובחים כ"א ממנו דוקא צמחו ובאו.

And without it there would have been no growth at all of these fine fruits; rather, it is from it specifically that they grew and came.

אלא שלפי שבעוד שהיו בחי' אלו בהגרעין הנה נתגשמו וירדו והיו כעץ בעלמא ולולי כח הצומח שבארץ לא הי' [היה] מהם שום צמיחה והי' [והיה] נשאר הכח בהעלם ולא הי' [היה] יוצא אל הגילוי כלל

It is only that, because while these aspects were in the seed they had become physical and had descended and were like mere wood, were it not for the power of growth in the earth, no growth at all would have come from them, and the power would have remained in concealment and would not have come out into revelation at all.

וזה שיצא מההעלם אל הגילוי הוא ע"י כח הצומח וגם ע"י נמשך הגילוי בתוספת ברכה מרובה יותר אפילו מהפרי שממנו נלקח הגרעין כנ"ל.

And that it came out from concealment into revelation is through the power of growth; and also, through it, the revelation is drawn forth with an added, abundant blessing, greater even than the fruit from which the seed was taken, as explained above.

4 ועדי"ז ממש הוא במשל התהוות הולד מהטפה ע"י האשה

And it is exactly the same in the analogy of the child's coming into being from the drop through the woman.

שאע"פ [שאף על פי] שעיקר מהות הולד הוא כלול בהטפה מ"מ כיון שכבר ירד בדילוג הערך מבחינת מהות אדם למהות טפה גשמית לכן לולי שהי' [שהיה] נקלט בבטן הנקבה לא הי' [היה] מזה שום התהוות והי' [והיתה] נשאר' טפה גשמית.

Although the main essence of the child is contained in the drop, nevertheless, since it has already descended, by a leap in rank, from the level of the essence of a human being to the essence of a physical drop, therefore, had it not been absorbed in the belly of the female, nothing at all would have come into being from it, and it would have remained a physical drop.

רק שע"י שנקלט ברחם הנוקי' [הנוקבא] נעשה צמיחה וגידול זה להיות ולד ברמ"ח איברי' כו' שבה דוקא יש הכח הזה.

Only, through its being absorbed in the womb of the female, this growth and development takes place, so that it becomes a child with 248 limbs, etc.; for it is specifically in her that this power exists.

ומ"מ עיקר ושרש הולד נמשך מהטפה ועל כן אנו רואים שהאשה יולדת ולד שהוא גדול המעלה ממנה שהרי יולדת זכר והיא עצמה מעלמא דנוקבא:

And nevertheless, the essence and root of the child are drawn from the drop. And therefore we see that the woman bears a child who is greater in rank than she, for she bears a male, while she herself is from the world of Nukva (the feminine).

5 והנמשל מזה הוא כי התומ"צ [התורה ומצות] נק' בשם זריעה זורע צדקות כו'. וכמ"ש במ"א ע"פ שש שנים תזרע שדך שהם שיתא סדרי משנה כו'.

And what this analogy illustrates is that the Torah and the mitzvos are called by the name "sowing": "He sows righteous deeds," etc. And as is written elsewhere on the verse "Six years you shall sow your field": that these are the six orders of the Mishnah, etc.

כי הנה לכאורה אינו מובן איך ע"י מצות מעשיות יומשך לע"ל [לעתיד לבוא] גלוי אור א"ס ב"ה שאין לו קץ ותכלית.

For at first glance it is not understood how, through practical mitzvos, a revelation of the Infinite Light (Or Ein Sof), blessed be He, which has no end or limit, will be drawn down in the Time to Come.

אך הענין כי שרש המצות גבוה מאד שהם בחי' תר"ך עמודי אור הנמשך מכתר עליון בחי' סוכ"ע ממש אלא שירדו ונתלבשו בגשמיות ציצית בצמר תפילין בקלף

But the explanation is that the root of the mitzvos is very high: they are the level of the 620 pillars of light that are drawn from the Supernal Keser (the Crown), the very level of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin). Only, they have descended and become enclothed in physicality: tzitzis in wool, tefillin in parchment.

וה"ז [והרי זה] כמו הגרעין שאע"פ [שאף על פי] שיש בו כח ותמונת הפרי. אבל הוא בהסתר והעלם עד שאינו ניכר כלל כ"א הוא כעץ בעלמא.

And this is like the seed: although it holds the power and form of the fruit, yet it is in hiddenness and concealment, to the point that it is not discernible at all, but is like mere wood.

6 וע"י נש"י [נשמות ישראל] שמקיים המצוה ומתעטף בציצית ומניח תפילין הם בחי' ארץ חפץ המצמיחי [המצמיחים] גלוי הפרי מהגרעין בטעם ומראה וריח הוא שיהי' [שיהיה] גלוי תר"ך עמודי אור כו' ממש.

And through the souls of Israel, [each] one who fulfills the mitzvah, wraps himself in tzitzis and puts on tefillin — they are the level of “a land of desire,” which makes the revelation of the fruit grow from the seed, with taste and appearance and fragrance; that is, that there will be an actual revelation of the 620 pillars of light, etc.

ולכן נק' כנס"י [כנסת ישראל] אשה יראת כו' כמו באשה יש הכח להצמיח ולהיות בה ועל ידה התהוות הולד מהטפה כנ"ל.

And therefore the Congregation of Israel (Knesses Yisrael) is called “a woman who fears [Havayah],” etc.: just as in a woman there is the power to make grow, and for the coming into being of the child from the drop to take place in her and through her, as explained above.

7 והיינו לפי שהיא בחי' יראת ה' שיש בהם בחי' הביטול להפך יש לאין וממיררו למיתקו שזהו בחי' ארץ חפץ

That is, because she is the level of the fear of G-d, for in them there is the level of self-nullification (bittul), to turn something (yesh) into nothing (ayin), and bitterness into sweetness; and this is the level of “a land of desire,”

היינו בחי' מלכות דאצי' ששרשה מבחי' מלכות דא"ס שהיא מלכות דא"ק [דאדם קדמון] ולכן יש בה הכח להצמיח כו' שהוא בחי' א"ס.

namely, the level of Malchus (sovereignty) of the World of Atzilus (Emanation), whose root is from the level of the Malchus of the Infinite One (Ein Sof), which is the Malchus of Adam Kadmon (Primordial Man); and therefore she has the power to make grow, etc., which is the level of Ein Sof.

8 ולכן הם ראשית תבואתה ומארי דאורייתא שהתומ"צ [שהתורה ומצות] כמו שירדו למטה הם בחי' גרעין כו'. אך לאחר שתצמח הפרי ומלאו פני תבל תנוכה הוא בחי' אור שלמעלה מנשי"י [מנשמות ישראל]

And therefore they are “the first of His produce” and “masters of the Torah”: for the Torah and the mitzvos, as they have descended below, are the level of a seed, etc. But after the fruit grows, and “they will fill the face of the world with produce,” this is the level of a light that is above the souls of Israel,

והיינו בחי' יסוד דא"ק [דאדם קדמון] שלמעלה מעלה מבחי' מלכות דא"ק [דאדם קדמון] כו' שמבחי' יסוד דא"ק [דאדם קדמון] הוא שרש המצות.

namely, the level of Yesod (foundation) of Adam Kadmon (Primordial Man), which is far, far above the level of Malchus (sovereignty) of Adam Kadmon, etc.; for the root of the mitzvos is from the level of Yesod of Adam Kadmon.

9 וזהו כמשל שהאשה יולדת זכר שהוא למעלה ממנה כנ"ל.

And this is as in the analogy of the woman who bears a male, who is above her, as explained above.

וענין ב' בחי' מקיפים הענין הוא כי הנה המקיף הוא ג"כ מחי' ונקי' אור מקיף וזהו בחי' מקיף הקרוב וכמו אבל חרדה גדולה נפלה עליהם משום דמזליהו חזי.

And as for the matter of the two levels of makifim (encompassing lights), the explanation is that the makif, too, gives life, and it is called “encompassing light” (Or Makif); and this is the level of the near makif. As in “But a great trembling fell upon them,” because “their mazal saw.”

הרי הגיע להם התפעלות בפנימיותם מחמת האור מקיף שהוא בחינת מזליהו כו' ויש עוד בחינת מקיף המובדל לגמרי מגדר העולמות ואינו מאיר בהם כלל לגודל אורו.

Thus a stirring reached them in their inner dimension (pnimiyus) because of the encompassing light, which is the level of “their mazal,” etc. And there is yet another level: a makif that is utterly separate from the bounds of the worlds, and does not shine in them at all because of the greatness of its light.

10 וזהו שהמשכת סוכ"ע כעת ע"י המצות הוא בחי מקיף הקרוב הנ"ל

And this is [the point]: the drawing down of the light that encompasses all worlds (sovev kol almin) now, through the mitzvos, is the level of the near makif mentioned above.

משא"כ מקיף המובדל כו' אינו מאיר כעת כ"א לע"ל [לעתיד לבוא] שיקויים ונגולו כספר השמים שמקיף הקרוב יומשך להיות בגלוי ממש ע"ד אור פנימי

But the separate makif, etc., does not shine now, but only in the Time to Come, when “And the heavens shall be rolled up like a scroll” will be fulfilled: that the near makif will be drawn down to be truly revealed, in the manner of an inner light.

ואז יומשך מקיף הגדול ההוא המובדל וכו' להיות מאיר ומחיה ג"כ ועי"ז יהי [יהיה] תח"ה [תחיית המתים]

And then that great, separate makif, and so on, will be drawn down to shine and give life as well. And through this there will be the Resurrection of the Dead.

ועמ"ש ע"פ יתקע בשופר גדול כו' שבי' בחי מקיפים אלו הוא כי רצון העליון זהו בחי כתר וסוכ"ע והוא מקיף הקרוב ויש עוד בחי הנק' רעוא דכל רעוין שלמעלה מעלה מבחי רצון כו'. וזהו הללוהו כרב גודלו שיש בחי אין קץ בבחי גודלו כו' ע"ש:

And see what is written on the verse “A great shofar will be sounded,” etc.: that [the matter of] these two levels of makifim is that the Supernal Will is the level of Keser (the Crown) and of the light that encompasses all worlds, and it is the near makif; and there is yet another level, called “the Will of all wills” (Ra’ava deChol Ra’avin), which is far, far above the level of will, etc. And this is [the meaning of] “Praise Him according to His abundant greatness”: that there is a level of no end within the level of His greatness, etc. See there.

LikuteiTorah.com
THE CHASSIDISHE PARSHA

About this edition

This edition contains the Hebrew text and the English translation.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com.
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

English translation: prepared for likuteitorah.com with AI assistance (claude-code/opus-5.5) and checked against the Hebrew and against Sefaria; not yet reviewed by a human editor. Please check anything important against the Hebrew.

The Rebbe asked that the maamarim of the week's parsha, the "Chassidishe Parsha," be learned during that week, spread over its seven days (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Why learn it, and the Rebbe's brachos: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

A free, non-commercial project; nothing here is sold. Not affiliated with Kehot, Sefaria or the Lubavitch Library. © likuteitorah.com

From likuteitorah.com/torah-ohr/shemos/

DEDICATED IN HONOR OF

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Dedicated in honor of the Rebbe's father, Reb Levi Yitzchok